

ОБЩИНСКИ СЪВЕТ – ПАЗАРДЖИК

ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК ЗА ПЕРИОДА 2007 – 2013 Г.

ПАЗАРДЖИК, 2005 г.

ОБЛАСТ DISTRICT

ПАЗАРДЖИК

PAZARDZHİK

гр. Пазарджик 4400 4400 Pazardzhik city
ул. "Екзарх Йосиф" №2 No. 2, Ekzarh Yossif Street
Тел.: 034 442 448 Phone: (+359) 34 442 448
Факс: 034 442 338 Fax: (+359) 34 442 338
E-mail: secretary@pz.government.bg
www.pz.government.bg
www.tova-e-bulgaria.com

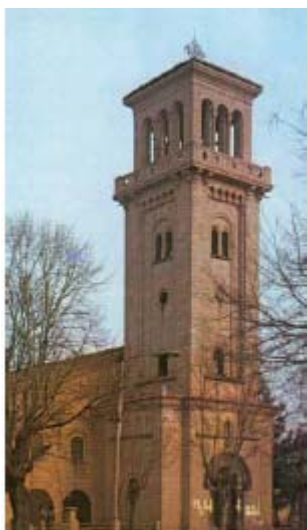
CARTOGRAPHIA® Ltd.
BulŤaria 1113, 2717 Tzar Boris III Blvd., Bulgaria
www.cartographia.com

СЪДЪРЖАНИЕ

	стр.
I. УВОД	
1. Роля и значение на Общинския план за развитие	8
2. Законова рамка при разработката на Общинския план за развитие	8
3. Структура на общинския план за развитие	9
4. Задачи на плана за общинско развитие	10
5. Принципи при разработката на Общинския план за развитие	10
6. Етапи при разработката на Общинския план за развитие	10
II. АНАЛИЗ НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК	14
<i>1. История и развитие на община Пазарджик от древността до XX в.</i>	15
<i>2. Геостратегическо положение като потенциал за развитие в съвременните условия и отваряне на България и Европа към близкия, средния Изток, Азия и Африка чрез транснационалните коридори</i>	18
<i>3. Оценки на природния потенциал и факторите за въздействие при ефективното им използване за социално-икономическото развитие на община Пазарджик</i>	20
3.1. Географско положение и характерни особености на природната среда на Община Пазарджик: Територия и население; Демографски процеси; Заетост и пазар на труда	20
3.2. Урбанизация и структуриране на община Пазарджик като селищна система: Урбанизационни процеси	27
3.3. Физически географски дадености. Релеф, климат, почви, полезни изкопаеми, растителна покривка	28
3.4. Оценка на екологичното състояние. Околна среда.	30
3.5. Режим на използване на територията на община Пазарджик	39
<i>4. Анализ на икономическото развитие и регионалната икономика</i>	41
4.1. Икономическо развитие на регионална икономика	41
4.2. Анализ на състоянието на селското стопанство и земеползването	52
4.3. Анализ на транспорта и транспортните организации на територията на община Пазарджик	58
4.4. Анализ на икономическото развитие на малките и средни предприятия	60
<i>5. Анализ на инфраструктурната изграденост на община Пазарджик</i>	61
5.1. Характеристика на пътнотранспортните комуникации	61
5.2. Водоснабдяване и канализация	64
5.3. Електроснабдяване	66
5.4. Газоснабдяване	66
5.5. Телекомуникации и съобщения.	67
<i>6. Анализ на състоянието и развитието на социалната сфера (Социална инфраструктура)</i>	69

6.1. Основни сектори на социалната сфера	69
6.2. Заетост и безработица	69
6.3. Здравеопазване и развитие на здравната система на територията на общината	72
6.4. Образование. Образователна система и образователно равнище на населението.	73
6.5. Социални дейности и услуги	78
6.6. Култура. Разширяване на дейностите, свързани с опазване на културното наследство, паметниците и общото културно развитие на населението	80
6.7. Спорт, туризъм и развитие на материално-техническата база за организация на свободното време на населението	83
7. Неправителствени организации, асоциации и други международни организации.	84
8. Анализ на Общинския бюджет на Община Пазарджик	86
III. СТРАТЕГИИ И ПРИОРИТЕТИ, СПЕЦИФИЧНИ МЕРКИ И ЦЕЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК	88
1. Стратегии, приоритети, цели аза развитие на община Пазарджик, използвайки методиката и принципите на SWOT анализа	89
2. Визия за развитие на община Пазарджик за периода 2007 – 2013 г.	92
3. Предпоставки и условия за определяне на приоритетите и стратегията за реализация	93
3.1. Предпоставки и условия за определяна на стратегическите цели	93
3.2. Развитие на благоприятна и устойчива социална среда с цел балансирано и всестранно развитие на населението в общината и нарастване на неговите доходи	93
3.3. Развитие и подобряване на екологичното състояние, опазване на природната среда и съхраняване на природния комплекс	94
4. Приоритети, секторни политики, отрасли и клъстери	96
4.1. Интегрирано развитие на селското стопанство и хранително - вкусовата промишленост в общината	96
4.2. Развитие на индустриалното производство – отраслова структура на общинската икономика	97
4.3. Развитие на основните сектори в социалната сфера	101
4.4. Подобряване на демографската структура, положителни изменения в демографските процеси	103
4.5. Стратегическо развитие на инженерната инфраструктура	104
4.6. Стратегии за обвързване на политиката за развитие на населените места с политиката за териториално развитие и устройство	107
5. Стратегия за развитие на културата, работа с младежта и спорта	108
5.1. Мерки в сферата на културата	108

5.2. Мерки в сферата на младежта и спорта	109
IV. ОПИСАНИЕ НА СЪВМЕСТНИТЕ ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ СЪС СЪСЕДНИТЕ ОБЩИНИ	110
<i>1. Местно самоуправление и демократизация на обществото</i>	111
<i>2. Стратегически цели за съвместни действия между съседни общини</i>	112
2.1. Опазване на околната среда и мерки срещу замърсяването	112
V. ИНДИКАТОРИ ЗА ФИНАНСОВО РАЗВИТИЕ	114
<i>1. Собствени ресурси</i>	115
<i>2. Външни финансови ресурси</i>	116
<i>3. Самостоятелност на общината. Индикатори за финансово развитие</i>	116
VI. РЕД ЗА ОСИГУРЯВАНЕ ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ НА ПЛАНА ЗА ОБЩИНСКО РАЗВИТИЕ	117
<i>1. Изграждане на общински информационни системи</i>	118
<i>2. Създаване на публичност и участие на населението в местното управление и дейността на общините, неправителствените организации, асоциации, съюзи и представители на гражданското общество</i>	118
VII. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА	121
ПРИЛОЖЕНИЯ	126

I. УВОД

1. РОЛЯ И ЗНАЧЕНИЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Община Пазарджик е динамично развиваща се община, насочена към постигане на **ефективна и конкурентоспособна икономика и висок жизнен стандарт на цялото население на територията.**

Развитието на общината е свързано с предизвикателството успешно да се интегрира в процеса на **европейската интеграция** и да се **превърне в равностоен партньор на европейските общини и региони.**

Планът за развитие на община Пазарджик за периода до 2013 г. е основният документ, обхващащ стратегическите цели и приоритети на общинската политика, мобилизиране на ресурсите и осигуряване на положителни промени в устройване на територията и създаване на оптимални условия за труд, бит и живот.

Планът съдържа системата от мерки, съвместните програми и проекти за постигане на целите като резултат от партньорството със съседните общини.

Значително място в структурата на **Общинския план за развитие** се отделя на индикаторите за финансово развитие. Той е **опорна точка** за насочване на усилията на общинското ръководство и всички заинтересовани страни в общината за постигане на целите на това развитие и така да се превърне в основно действащ инструмент за развитие на общината.

Важно условие е планът за развитие на общината да систематизира реда за осигуряване на информация за постигане на широка публичност и участие на населението както в етапа на съставянето му, така и в процеса на неговото изпълнение и контрола.

2. ЗАКОНОВА РАМКА ПРИ РАЗРАБОТКА НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

В процеса на разработката планът е съобразен с:

- Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2005-2015 (решение 294/21.04.2005 на МС - НСРР).
- Закона за регионалното развитие.
- Закона за административно-териториалното и селищно устройство на Република България и по-точно номенклатурата за териториалните статистически единици (NUTS) – основни обекти за планиране по линията на Европейския съюз.
- Закона за административно-териториалното деление.
- Законите за държавния и общинския бюджет.
- Националният план за икономическо развитие.
- Други нормативни актове, правилници и методики, третиращи проблеми относно планирането на общинското развитие.

Основен документ е НСРР със своя многоцелеви и много функционален характер.

3. СТРУКТУРА НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

За изпълнение на изискванията на законодателната рамка на равнище Европейски съюз и най-вече Националното регионално развитие планът е структуриран, както следва:

I. Увод

Раздел II. Анализ на икономическото и социалното развитие на община Пазарджик за периода до 2004 г. При отчитане сравнителните оценки спрямо Южния централен район за планиране и област Пазарджик.

Раздел III. Стратегии и приоритети, специфични мерки и цели за развитие на община Пазарджик.

Раздел IV. Описание на съвместните дейности и проекти със съседните общини за постигане на целите и изпълнение на плановете за общинско развитие през периода 2005 – 2013 г.

Раздел V. Индикатори за финансовото развитие на общината.

Раздел VI. Реда за осигуряване на информация и публичност на плана.

Раздел VII. Индикативна финансова таблиц

4. ЗАДАЧИ НА ПЛАНА ЗА ОБЩИНСКО РАЗВИТИЕ

Основните задачи на плана за развитие на община Пазарджик са систематизирани в следните направления:

- Да дефинира и открий **стратегическите цели на общинското развитие** за периода до 2013 г.
- Чрез определяне на **основните приоритетни направления, мерки и проекти**, институционалното и финансово осигуряване на плана да открий изпълнение на **глобалната цел и целите по сектори и отрасли**.
- Да послужи за **мобилизиране** на собствени и привлечени **ресурси** за постигане на мотивираните цели.
- Да създаде работещ ефективен **“контакт”** с очакваните структурни фондове на Европейския съюз и привличането им в територията на общината, финансиране на местни проекти от външни източници.
- Да отрази влиянието на **трансевропейските коридори № 8, 9 и 10** върху икономиката и населените места, попадащи в директни и индиректни зони.
- Да стимулира възникването на **нова ценностна система** и нов подход при решаване на проблемите, ориентирани към духа на обединена Европа и принципите за устойчиво развитие.
- Да **интегрира** всички заинтересовани страни към изпълнение на мерките, заложи в плана и по този начин да разширява демокрацията на управлението, вкл. и съседните общини.
- Да мобилизира финансовите материалните и човешките ресурси на всички стопански организации, развиващи се на територията на община Пазарджик за реализация на общинския план за развитие на община Пазарджик за периода 2007 – 2013 г.

5. ПРИНЦИПИ ПРИ РАЗРАБОТКАТА НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

При разработката на плана на община Пазарджик е приложен **Принципът на партньорството**, т.е. интегриране на екип от специалисти от различни управленски нива, активно участие на експерти и специалисти от общинската и областната администрация, водещи фирми и организации.

6. ЕТАПИ ПРИ РАЗРАБОТКАТА НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

При изработването на плана са спазени следните фази:

- **Предварителни проучвания** на документи за стратегическото планиране на общината, актуална статистическа информация, актуализирания план за териториалното устройство и градоустройството и други документи със стратегически и планов характер.
- **Оценяване на извършените теренни проучвания** и консултации от предишни разработки.
- **Междинно съгласуване** с експертите на общинско равнище, обсъждане в отделите на общината и комисиите, изградени към Общинския съвет.
- **Отразяване на новите постановки в приетата Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2006 – 2015 г.**
- **Оценяване и принципите на регионалното развитие**, приложени на общинско равнище, наложени върху територията с мащаб община и актуализиране на визията и целите на регионалното развитие на основата на актуализираната информация и направените проучвания.
- **Сравняване на развитието на община Пазарджик** спрямо развитието на областта Пазарджик и Южен централен район за планиране.
- **Мотивиране на приоритетите и мерките** за териториален и клъстерен принцип. (Разчетите от досегашните планирани секторни мерки и проекти показват два основни дефицита – многократното превишаване на наличните/възможните ресурси и ниска ефективност (от гледна точка на стратегическите цели) поради секторния/фрагментен характер на реализираните мерки/проекти).
- **Разкриване на необходимостта от инвестиционни клъстери** (пакети от разнородни инвестиционни проекти, свързани с постигане на крайната цел) с пакет от “меки” (инвестиционни) мерки, създаващи институционална рамка и капацитет за реализация на клъстерите. Групирането им по целеви програми и проекти с оглед приоритетно, ресурсно и балансирано общинско развитие.
- **Разграничаване на планираните мерки и проекти** в зависимост от: **компетенции и интересите на съответни инвеститори** (държавата, общината и Европейския съюз); **източник на финансиране**; **характер на мярката**.
- **Постигане на координация между политиките** за регионално развитие и поетапно актуализиране на плановете за териториалното устройство.

Планът за Общинско развитие на община Пазарджик като обособена териториална единица – община и съставлящите кметства е предпоставка за паралелната актуализация на общия устройствен план на община Пазарджик, като част от област Пазарджик, Южен централен район за планиране и трансевропейската инженерна система. Това се определя от геостратегическата позиция на община Пазарджик, която се намира в центъра на територията на Република България в близост до трасетата на паневропейските коридори № 8, 9 и 10.

Общинската стратегия се базира на нормите, заложи в националната стратегия за регионално развитие (2005 г.), на добрата практика на стратегическото регионално планиране в условията на пазарната икономика, характерна за страните – членки на Европейския съюз, и по-специално принципът на индикативност, а не на директивност на разработваните планове и стратегии. Едновременно с това се осигурява възможност за по-широко участие и съпричастност на местната общественост при подготовката и вземането на решения за развитието на общината. Използван е и опитът и практиките на сродни общини от развитите Европейски страни – членки на Европейския съюз.

Важен елемент на изграждането на Плана за развитие на Общината е анализът на състоянието на наличните ресурси и възможности. Особено внимание се обръща на ефективността от използването на потенциала на природния комплекс и демографската ситуация (природните, културните, демографските, екологичните и инфраструктурните дадености) и на реалните възможности, които съществуват и които общината може да използва за своето по-ефективно развитие в перспектива за реструктуриране на икономиката, инфраструктурата и най-вече повишаване статуса на живот на населението.

Оценката на развитието на местната икономика и на цялостното обществено-икономическо развитие на общината се основава на прилагането и адаптирането на възможностите на SWOT – анализа към проблемите на оценката на регионалното развитие. Този анализ включва взаимнообвързана оценка на вътрешните силни и слаби страни и на външните за организацията или региона възможности и заплахи. Този анализ се прилага все повече в планирането на регионалното развитие. Значението му се подсилва от факта, че той се смята за задължителен елемент на плановете, свързани с използването на структурните и предприемаческите фондове и инструменти на ЕС.

Основен принцип на SWOT – анализа е отделяне на обекта на анализ (община Пазарджик) от средата, в която функционира този обект (съседни региони). В този контекст при разработването на Общинския план за развитие са анализирани силните и слабите страни на отделните елементи на развитие на общината и са изследвани възможностите и заплахите от околната среда. Целта на този анализ е да се оцени кои направления на развитие на общината са най-ефективни, в кои може да се постигне най-добър успех и хармонично развитие чрез използване на силните си страни и благоприятните възможности на външната среда, както и чрез преодоляване или намаляване на действието на слабите страни и външните заплахи.

Основен принцип за ефективно прилагане на SWOT – анализа е използването на сравнителния метод (чрез сравняване с други общини, области и др., както и сравнения между сегашното и бъдещото състояние на

развитие на общината). Сравнителният анализ е допълнен с количествен (квантифициран) анализ по отделните приоритетни направления на развитие на общината и общо за областта.

В приложената методика и методологията за разработване на **Плана за развитие на общината** е отчетено също, че някои от направленията и приоритетите на развитие на общината са взаимнозависими и взаимодопълващи се. Поради това съвместното им реализиране чрез стратегията за развитие на общината може да допринесе и до допълнителния т.нар. **“синергичен” ефект**. С други думи едновременното реализиране на взаимодопълващи се проекти в различни направления на развитие на общината може да доведе до по-силен краен ефект, отколкото простата сума на ефектите на отделните проекти. В това е силата на настоящия **План за развитие на община Пазарджик** и на единната и взаимообвързана **регионална стратегия на Общината**. За разлика от самостоятелните стратегии на развитие на отделните браншове, **регионалната стратегия индикира и подпомага** осъществяването на проекти, имащи взаимодопълващ се синергичен ефект за общественоеикономическото развитие на региона като цяло. Този синергичен ефект е използван съществено при **индикирането на приоритетите за развитие на общината**.

Важно е да се отбележи, че **SWOT – анализът** на отделните направления на развитие на Общината е направен не само по отношение на моментното им състояние, но и спрямо очакваната степен на развитие в края на плановия период – 2007-2013 г. Сравняването на сегашното състояние по отделни приоритети на развитие с очакваното състояние в резултат на реализацията на Общинския план за развитие позволява на по-общо експертно равнище да се оценяват очакваните резултати от нея

При формирането на основните цели и приоритети на Общинския план за развитие за 2007 – 2013 г. са отчетени основните постановки и приоритети на Националните планове за икономическо развитие, за регионалното развитие, за развитието на земеделието и селските райони за периода 2000-2006, на изискванията и препоръките в заключителните протоколи и оценки за присъединяването на Република България към Европейския съюз.

Поради това основните приоритети, залегнали в Плана за общинското развитие и имащи над общинско значение, е целесъобразно да намерят полагащото им се място в **актуализираните варианти на областния план за регионално развитие**, а тези с над областно значение в Националните планови разработки. Така ще бъдат осигурени по-добри и по-реалистични възможности за финансовото осигуряване на реализацията на общественоеикономическото развитие на България и за приближаването ѝ към европейските стандарти на регионално развитие чрез системата за Държавно регулиране, субвенциите, субсидиите и дотациите в определени сектори.

Процесът по присъединяването на България към Европейския съюз е важно допълнително основание за изграждането на **Общински план за регионално развитие на община Пазарджик**. Регионалното развитие и търсенето на пътища за намаляване на различията в развитието на ниво отделни страни и на регионите в тях, са едни от най-важните приоритети на ЕС и направления на подпомагане. Договорът на ЕС **издига утвърждаването на икономическото и социалното сближаване до равнището на един от трите приоритети на ЕС съвместно с икономическите задачи и цели на Единния пазар**, както и с икономическия и валутен съюз. Поради това голяма част от средствата по структурните фондове на ЕС и на предприединителните

фондове (отнасящи се до страните - кандидатки за членство в ЕС) са ориентирани под една или друга форма към подпомагане на регионалното развитие по страни, икономически райони и общини.

В Общинския план за развитие на Общината са отразени и постановките на Европейските харти за местно самоуправление и за населените места, както и на Европейската декларация за правата на жителите на населените места. Според тази декларация свободните граждани, които поемат солидарно и отговорно обществените си задължения имат право на сигурност, незамърсена и здравословна околна среда, заетост, жилище, мобилност, здраве, спорт и свободно време, култура, устойчиво развитие, което е обект за реализация в плана за общинско развитие.

II. АНАЛИЗ НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК

1. ИСТОРИЯ И РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК ОТ ДРЕВНОСТТА ДО XX ВЕК

Община Пазарджик е **населявана** от най-дълбока древност. За това свидетелстват **регистрираните открити селища и селищни могили от новокаменната, каменно-медната и бронзовата епоха**. По-известни от тях са **Плоската могила** край с. Юнаците и Малтепе край с. Огняново. Разположението на Селищната край с. Юнаците определя високата и стойност като съсредоточие на **многопосочни културни влияния през праисторията**. До момента на археологическия обект са проучени **средновековен некропол**, укрепление от римската епоха, тракийско селище и две светилища от каменно-медната епоха.

Разнообразните **природни условия**, изобилието на **природни богатства и кръстопътното място**, което заема днешната Пазарджишка община, я превръщат в един от **центровете на античната култура**, създадена от **траки, гърци и римляни**. Над 100 селища, повече от 300 надгробни могили и плоски некрополи са паметници от античността. На **територията на Пазарджишката община** е открито едно от най-големите светилища **Трите нимфи** (в с. Огняново), както и светилището на Асклепий край с. Паталеница, датирани от I-IV в. След Хр.

Край днешното **с. Санитево** се е намирало тракийското селище Бесапара – главен град та бесите и пътна станция на централния път **Сердика-Филипопол**. Открити са основите на сгради, архитектурни и скулптурни детайли, оброчни плочи, монети и др.

През **Средновековието** тук са изградени множество **български крепости** с военнoстратегическо и административно значение. Особено значима е крепостта Баткунион на 1 км. Югозападно от с. Паталеница. В селото се намира и уникалната църква “Св. Димитър” – национален паметник на културата XII-XIII в.

Град Пазарджик е основан през първата четвърт на XV в. И възниква като търговско средище на **международния път Сингудунум**, свързващ Европа с Мала Азия. През XVI в. Градът става център на отделна административна единица – кааза (до Освобождението през 1878 г.). През **1865 г. в него живеят около 25000 души** като българите са 2 пъти повече от турците. По време та първото преброяване на населението на Източна Румелия през 1884 г. Пазарджик е втори по големия град след Пловдив с 15425 жители. До 1900 г. е център на Татарпазарджишкото окръжие, включващо Пазарджишка, Панагюрска, Пещерска и Ихтиманска околии.

През Османското владичество Пазарджик се споменава от много пътешественици като голямо и богато селище, пазарен център и оживено занаятчийско, търговско и транспортно средище. През XVII и XVIII в. Градът се развива като **пристанище-склад** на р. Марица за зърнени храни, ориз, вино, дървен материал от Родопите и желязо от Самоков. Реката е използвана като воден път, по която със салове са извозвани стоките за **Одрин и Цариград**. Югоизточно от града от 30 юни до 15 август се е провеждал т. нар. Марашки панаир. През първата половина на XIX в. Населението се е занимавало със **зеленчукопроизводство, земеделие, животновъдство**. Развитието на занаятчийството бележи своя връх. Занаятчийското и търговското население съставлява 70% от цялото население на града.

През епохата на **Възраждането** Пазарджик е важно духовно огнище на българщината. Най-значителната фигура в духовното развитие в града в края на XVIII и началото на XIX в. известен е епископ Дионисий Агатонийски – висш духовник, патриот и народен будител. През 1823 г. той построява със собствени средства сграда и открива обществено килийно училище. През 1842 г. с общото съгласие на еснафските организации в града е изградена двуетажна сграда за училище. **През 1845 г. се поставя началото на новобългарското светско училище.**

В гр. Пазарджик е роден и работил първият български краевед Стефан Захариев (1810-1871). През 1870 г. във Виена е издадено неговото **“Географско-историческо-статистическо описания на Татар Пазарджишката кааза”**, в която са поместени изобилни материали за географията, историята и археологията на Пазарджишкия край. През 1859 г. в Пазарджик се празнува за първи път празника на “Св.Св. Кирил и Методий”.

Жителите на гр. Пазарджик водят енергична борба за **църковна независимост** и през 1859 г. **отхвърлят властта на гръцката патриаршия**. Главни дейтели на църковната борба са Стефан Захариев, Кара Никола Ангелов, Станислав Доспески и др., като Ст. Захариев е ръководил църковната борба и в източните краища на Македония, Неврокопско, Драмско, Серско. През 1962 г. в Пазарджик се основава читалище “Виделина”, а през 1870 г. – женско ученолюбиво дружество “Просвета”. През същата година Константин Величков, Яков Матакиев и др. поставят основите на театралното дело в града с представлението “Многострадална Геновева” в читалище “Виделина”. През периода 1874-1876 К. Величков ръководи съвместно с Иван Войводов театрална трупа и представят пиесите “Иванко” от В. Друмев и “Разбойници” от Фр. Шилер.

През 1869 г. Левски посещава за първи път Пазарджик и **основава революционен комитет** с председател Георги Консулов. През м. Февруари 1875 г. Бенковски възстановява революционния комитет с председател Яков Матакиев. Пазарджик не въстава през април 1876 г., но помага значително за организирането на въстанието в околните селища. След потушаването на въстанието пазарджишките обществени дейтели се грижат за пострадалите и изпращат петиции до Великите сили за закрил на българското население.

След освобождението на града от войските на ген. Гурко на 14 януари 1878 г. местното население се включва активно в борбата на Съвременна България.

След 1878 г. занаятчийството в Пазарджик запада. Градът се развива като пазарен и важен транспортен център на богат селскостопански район. Фабричната индустрия се заражда около 1888-1890 г., когато са построени оризарна, мелница за брашно и работилница за манипулиране на тютюн за износ. Пазарджик получава славата на град на **ориза, конопа, виното, тютюна и зеленчуците.**

През 1930-1947 г. градът е селскостопански промишлен център с развита хранително-вкусова промишленост.

Основните забележителности, които позицират община Пазарджик сред тези с древна култура, могат да се систематизират:

1. Регионален исторически музей, създаден през 1911 г. – представени са образци на материалната и духовната култура, модел на жилище, антропоморфни и зооморфни керамични съдове от неолита и халколита, идолна

пластика, антични и средновековни монети, оръжия, накити и една от най-богатите колекции на оброчни плочи на Тракийския конник.

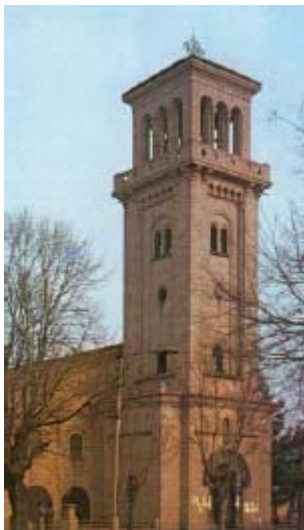
2. В Лapidариума на музея са експонирани статуи, пътни колони, жертвеници, култови фигури от камък, както и архитектурни елементи – бази, капители, колони, архитрави.

3. Църквата “Св. Богородица” в гр. Пазарджик е най-голямата възрожденска църква в България, паметник на културата от национално значение, ценност представлява дърворезбения иконостас от Дебърско-мияшката школа.

4. Църквата “Св. Димитър” с. Паталеница – средновековен архитектурен и художествен паметник на културата от XII в.

5. На територията на Пазарджишка община има над 440 археологически, архитектурни и художествени паметници на културата от праисторията, античността и средновековието, от епохата на Възраждането и след Освобождението (1878 г.).

6. Къща музей “Станислав Доспевски”, къща музей “Константин Величков “ и къщата на Николаки Христович са национални паметници на културата.

2. ГЕОСТРАТЕГИЧЕСКО ПОЛОЖЕНИЕ И ПРИРОДНИТЕ ДАДЕНОСТИ КАТО ПОТЕНЦИАЛ ЗА РАЗВИТИЕ В СЪВРЕМЕННИТЕ УСЛОВИЯ

Географското положение на община Пазарджик определя наличието на предпоставки за приоритетно развитие на пътно транспортните комуникации, дистрибуцията и търговията, както и дейности, обслужващи трансфера на товари, стоки, информация, хора и услуги. Природните дадености в района могат да бъдат разгледани от към благоприятните и неблагоприятните им страни за развитие на отделни отрасли на регионалната икономика на общината.

Към **благоприятните** страни на геостратегическото положение та областта могат да се отнесат:

- Релефът на общината е равнинен. Надморското равнище варира от 190 до 370 м., като надморската височина на град Пазарджик е 205 м. Този релеф заедно с водните ресурси дава възможност за развитие на производството на електроенергия чрез ВЕЦ и каскади, а средно високите планински райони дават възможност за развитие на екологично земеделие и животновъдство. Равнинните територии са идеални за развитие на модерно селско стопанство. Релефът позволява широка транспортна достъпност и отвореност на града и присъединените села.
- Климатът е благоприятен преходно-континентален, който се характеризира с летни засуши. Този климат е преходен между умерено континенталния климат на Дунавската равнина и преходно-средиземноморския климат на Югоизточна България. Средната годишна температура е 12,5 градуса, а средната януарска температура – 0,2 градуса. В резултат на бързото повишаване на температурите в края на зимата, пролетта започва рано. Средната денонощна температура в началото на март надвишава 5 градуса, а в началото на април е 10 градуса. Есента е по-топла от пролетта. Средната температура през октомври е 2-3 градуса по-висока от тази през април. Мекият климат в равнинните части на общината благоприятства развитието на индустрията и селското стопанство, създава по-добри условия за развитие на пътната инфраструктура.
- **Пазарджишката област се намира на трасето на Трансевропейските коридори № 8, № 9 и № 10** - това дава възможност за бързо и ефективно транспортиране на произведените в общината и областта стоки, предвидени за износ по направление на ЕС или Централна Азия, като същевременно представлява и предпоставка за развитие на услугите и създаването на малки и средни предприятия. Най-главното е, че интензивният трафик на товари, автомобили, хора, капитали, информация и услуги ще стимулират изграждане на Свободни икономически зони, транзитни складове, обслужващи дейности, сервизи, търговски обекти, банки, борси, тържища, интернет центрове. Някои от посочените дейности вече започват да се развиват.
- **Терените и землищата на общината са богато водоснабдени**, което е солидна предпоставка за развитие на земеделието. Централното им

разположение и високата транспортна достъпност са основания за неговото ефективно развитие:

а) Транснационалната инфраструктура включва:

- част от евроазиатския транспортен коридор, свързващ Западна Европа с Близкия Изток и средна Азия по трасето Лондон – Калкута;
- международната автомагистрала “Тракия”, като участък от европейския път Е-80, свързва общината със Западна Европа и Азия;
- транспортен коридор № 8, свързващ Черно море с Адриатическо море.

б) Главната южна международна ЖП линия СЕ 70, свързваща Централна Европа и Азия, която осигурява достъп до пристанищните комплекси на Черно море – Бургас и Варна. Пазарджик отстои на 36 км. от летище Пловдив и на 310 км. от пристанище Бургас.

- **Наличието на природни дадености - полезни изкопаеми** са база за развитие на няколко селища от община Пазарджик и представлява възможност за по-нататъшно развитие на региона:

- **Наличието на традиции в населението** и богатата му история са солидна предпоставка за развитието на туризма, в т.ч. международен.

Същевременно природните дадености могат да имат и неблагоприятно влияние. Като **неблагоприятни страни** могат да бъдат оценени:

- Бедният почвен фонд в планинските части на общината е предпоставка за наличието на не обработваема земя.
- **Геостратегическото положение на региона** има и отрицателни страни. То е предпоставка за криминогенната обстановка. **Неблагоприятните страни** на геостратегическото положение на община Пазарджик за **развитие на някои отрасли** са:
- **Прекарването на нефтопровод** през територията на Пазарджишка област (Проект Бургас – Вльора) може да бъде опасност за околната среда.
- **Големи температурни амплитуди и студени зимни ветрове**, които причиняват измръзване на земеделските култури.
- **Общината е разположена във валежна сянка**, което довежда до малки количества на валежите и необходимост от изкуствено напояване на земеделските земи.
- **Маловодие на реките през лятото**, което затруднява използването им за напояване.

3. ОЦЕНКИ НА ПРИРОДНИЯ ПОТЕНЦИАЛ И ФАКТОРИТЕ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ ПРИ ЕФЕКТИВНОТО ИМ ИЗПОЛЗВАНЕ ЗА СОЦИАЛНО- ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК

3.1. Географско положение и характерни особености на природната среда и демографския потенциал на община Пазарджик.

3.1.1. Територия и население

Община Пазарджик е разположена в Южна България, в централната част на Горно тракийската низина, на север от планината Родопи, по поречието на р. Марица. Общината граничи със седем общини от Пазарджишка област, в т.ч. : община Стрелча, Панагюрище, Лесичево, Септември, Ракитово, Пещера и Брацигово, както и четири общини от Пловдивска област – Съединение, Стамболийски, Марица, Родопи.

Площта на общината и относителният дял спрямо Пазарджишка област и територията на страната са представени в следващата таблица:

Таблица 1

Разпределение на територията и населението на община Пазарджик по присъединени села

№	Населено място	Територия (кв.км.)	Население 2003 г.
1.	Област Пазарджик	4450	304 518
2.	Община Пазарджик	639,8	125 161
3.	Дял на територията на община Пазарджик от територията на Пазарджишка област	14,2	24,25
3.	с. Алеко Константиново	15,9	2941
4.	с. Априлци	14,4	521
5.	с. Братаница	10,2	2227
6.	с. Величково	26,0	1236
7.	с. Гелеменово	15,5	801
8.	с. Главиница	10,3	2585
9.	с. Говедаре	15,1	1677
10.	с. Дебращица	26,4	1059
11.	с. Добровница	16,3	1489
12.	с. Драгор	6,3	1397
13.	с. Звъничево	13,8	2127
14.	с. Ивайло	14,2	3161

15.	с. Крали Марко	7,1	279
16.	с. Ляхово	6,7	524
17.	с. Мало Конаре	51,3	4746
18.	с. Мирянци	5,2	617
19.	с. Мокрище	7,7	2116
20.	с. Овчеполци	30,2	1190
21.	с. Огняново	20,4	2619
22.	Гр. Пазарджик	38,5	76 897
23.	с. Паталеница	39,0	1600
24.	с. Пищигово	30,2	1289
25.	с. Росен	21,0	674
26.	с. Сарая	13,9	1496
27.	с. Сбор	27,8	324
28.	с. Синитево	24,1	2190
29.	с. Топли дол	12,6	370
30.	с. Хаджиево	12,4	1225
31.	с. Цар Асен	15,7	419
32.	с. Црънча	29,3	1310
33.	с. Черногорово	47,1	2389
34.	с. Юнаците	13,1	1658

Таблица 2

Райони за планиране (2003 г.)

Райони за планиране	Територия 2003 г. кв.км.	% от общата територия	Население 2003 г. брой	% от общото население	Гъстота на населението ч./кв.км.	Обработваема земя 2003 г дка/ч.	Брой области	Брой общини
Република България	111001,9	100	7801273	100	70,3	6,4	288	264
Северозападен	10288,2	9,3	512593	6,6	49,8	11,9	3	32
Северен централен	18320	16,5	1165806	14,9	63,6	8,6	5	41
Североизточен	19923,4	17,9	1285803	16,5	64,5	9,3	6	49
Югоизточен	14647,6	13,2	782653	10,0	53,4	8,6	3	22
Южен централен	27516,2	24,8	1944382	24,9	70,7	5,0	6	68
Югозападен	20306,5	18,3	2110036	27,0	103,9	2,5	5	52

3.1.2. Демографски процеси

Демографските процеси за община Пазарджик са динамични и показват две тенденции на развитие:

- до 1992 г. населението се увеличава от 15 569 (1887 г.) на 133 685 (1992 г.) и намалява на 129 510 (1998 г.) и 125 608 (2003 г.)
- намаляване на раждаемостта и естествения прираст след 1998 г.

Тенденцията в броя на населението в община Пазарджик е към неговото непрекъснато намаляване.

Отрицателният естествен прираст може да се види и чрез съпоставянето на живородените и умрелите в общината. Тези показатели, както и броят на заселените и изселените е по посока на намаляване.

Таблица № 3

Демографски процеси

Показатели (бр)	1998		1999		2000		2001	
	<i>обл. Пазарджик</i>	<i>Общ. Пазарджик</i>	<i>обл. Пазарджик</i>	<i>Общ. Пазарджик</i>	<i>Обл. Пазарджик</i>	<i>Общ. Пазарджик</i>	<i>обл. Пазарджик</i>	<i>Общ. Пазарджик</i>
Живородени	3146	1277	3133	1265	2748	1153	2702	1119
Умрели	4160	1540	4054	1528	4363	1644	4036	1530
Заселени	6414	2110	4910	1859	4506	1879	3173	1323
Изселени	6410	2797	4649	2173	5407	2430	5247	2221

За периода 1998 - 2003 г. населението е намаляло с 3%, което се дължи на отрицателния естествен прираст и емиграцията на населението както в поголемите градове, така и в чужбина.

Гъстотата на населението е 196,6 души на квадратен километър, което значително надхвърля средната за областта - 71,6 и за областта – 68,3.

По данни на ЕСГРАОН ромското население към 2003 г. наброява както следва:

- за град Пазарджик 14800
- за кметствата в общината 12000

По предварителна оценка етническата структура на населението на общината към 2003 г. над 88% от населението е българско, около 7% е ромското население и 4% са турците. В гр. Пазарджик живее компактна маса ромско население, което обитава отделен квартал. Подобно е положението и в селата от общината. отделните етнически групи живеят в разбирателство и не се наблюдават остри конфликти и противоречия между тях. В общината се отделя специално внимание за тяхното приобщаване и справяне с проблема на образованието, ниските доходи и заетост. Създадени са фондации в тази връзка

и програма, според която има представители на ромите в общинската и областната администрация.

В таблицата по-долу е представено населението на общината и областта по пол 2003 г.

Таблица № 4

Население по пол (брой, %)

	Общо	Мъже	отн. дял	жени	отн. дял
Област Пазарджик	303246	149216	49,21	154030	50,79
Община Пазарджик	125165	61603	49,22	63562	50,78

Характерно за общината, както и за цялата страна, е равенство в броя на населението от двата пола. Това население е разпределено в следните възрастови групи (данни за 2003 година)

Таблица № 5

Население по възрастови групи

Групи възраст	Област Пазарджик	отн. дял	Община Пазарджик	отн. дял.
0	2627	0,87	1081	0,86
1-4	11547	3,81	4715	3,77
5-9	14128	4,66	5412	4,32
10-14	20004	6,60	7912	6,32
15-19	22807	7,52	9881	7,89
20-24	20208	6,66	8728	6,97
25-29	20848	6,87	9295	7,43
30-34	21427	7,07	9159	7,32
35-39	21378	7,05	8968	7,16
40-44	23093	7,62	9767	7,80
45-49	22200	7,32	9407	7,52
50-54	20727	6,84	8851	7,07
55-59	18920	6,24	7928	6,33
60-64	16403	5,41	6527	5,21
65-69	15897	5,24	6085	4,86
над 70	31022	10,23	11449	9,15
Всичко	303246	100	125165	100

С най-голям относителен дял е населението над 70 години, а с най-малък децата до 4 годишна възраст, което потвърждава тенденцията на намаляване и застаряване на населението, характерна за страната през последните години. Над 7% е делът на групите на младите хора и на тези от 35 до 44 г. Това

показва, че в общината в момента има трудов потенциал, който е необходим да бъде мобилизиран пълноценно за създаване на брутен продукт.

3.1.3. Заетост и пазар на труда

За качествената оценка на местния пазар на труда е от значение анализирането на заетостта на трудовите ресурси, структурата на безработната маса по продължителност на безработицата и особено на дела на продължително безработните (регистрирани над 1 година) в тази съвкупност, както и съкратените работници по години.

Броят на частните фирми нараства, увеличава се и заетия в тях персонал. Това е положителна тенденция, която обаче е крайно недостатъчна за една голяма община като община Пазарджик. Средногодишната заплата на зетите в общината е по-ниска в сравнение с нивото на областта, а така също и в страната. Това е тревожно, като се има предвид, че община Пазарджик е най-голямата по население и територия община в Пазарджишка област.

Таблица № 6

Зети лица в общественния сектор (средногодишен брой)

Населено място	1999 г.	2000 г.	2001 г.	2002 г.	2003 г.
Област Пазарджик	29812	21006	20503	19276	21262
Община Пазарджик	11673	10319	9105	9105	9532

Таблица № 7

Зает персонал във функциониращи частни фирми

Населено място	1999 г.	2000 г.	2001 г.	2002 г.	2003 г.
Област Пазарджик	35200	41478	35355	35225	40618
Община Пазарджик	15775	17989	14413	14416	17175

Таблица № 8

Регистрирани безработни в бюрата по труда по регистрирани специалности

	(брой) Към 31.12.2003 г.
--	-----------------------------

	общо	в т.ч.с висше образо вание
Регистрирани безработни - Всичко	26006	1025
- с работническа професия	4997	-
- специалисти	3417	1025
В т.ч. по области на образование		
- образование	238	223
- хуманитарни и изкуства	128	79
- общество,икономика и право	614	198
- математика и естествознание	87	59
- техника и технологии	1607	245
- селско стопанство	583	87
- здравеопазване	88	72
- услуги,транспорт,охрана и други	72	62
Без квалификация	17592	-

Новосъздаващите се фирми са еднолични и те не са достатъчни за създаване на заетост в региона. Затова и процентът на безработицата в общината е един от най-високите.

Важна страна на анализа е структурирането на входящия поток от безработни по групи специалности. По този показател най-висок е дялът на безработните без професия (без специалност) - 76%. Безработните с работническа специалност заемат 19.02%, а най-нисък е дялът на безработните специалисти, които са 13.1% от тази съвкупност.

Продължителният престой на безработните на пазара на труда е в пряка зависимост от образователното им ниво. Не е случайна оформилата се тенденция - с намаляване на образователното ниво да се увеличава продължителността на времето без работа. Доказателство за това е фактът, че частта на продължително безработните с основно образование и без образование е 72,40% от общо регистрираните продължително безработни на територията на община Пазарджик.

За степента на благосъстоянието на населението в общината може да се заключи от броя и големината на работещите фирми, от заетите в тях и от получаваните възнаграждения. Най-общо статистически данни за средната годишна заплата на населението за периода 1999 – 2003 г. показва тенденция на увеличение.

Таблица № 9

Средна годишна заплата в общественя сектор

Населено място	1999 г.	2000 г.	2001 г.	2002 г.	2003 г.
Област Пазарджик	2445	2530	2927	3322	3479
Община Пазарджик	2402	2809	3254	3622	3944

Добрите транспортни връзки позволяват ежедневна трудова миграция на голяма част от населението на общината. основните трудови потоци са от селата към гр. Пазарджик, като през последните години се засили потокът към гр. Пловдив. Поради неговата близост е възможно да се създаде урбанизирана територия между двата града, което ще улесни контактите и взаимоотношенията между населението в тях.

Анализираните данни за пазара на труда в община Пазарджик и констатираните негативни тенденции налагат провеждането на активна политика за включване на безработните лица в програми и мерки за увеличаване на заетостта и намаляване на безработицата. В условията на драстично намаляване дейността в производствения сектор, а също и неясната перспектива за редица стопански субекти, определящи икономическата структура в **общината, усилията трябва да се насочат към установяване на контакти и трайни връзки с фирмите от частния сектор, които не са ползвали до момента услугите на трудовите посредници.**

Важно значение за съкращаване на безработните имат и относително традиционните форми за подпомагане, чрез провеждане на курсове за квалификация и преквалификация на незаетите, както и курсове за мотивационно обучение.

3.2. Урбанизация и структуриране на община Пазарджик като селищна система

Специфична особеност на Община Пазарджик е сравнително компактната селищна мрежа. Тя обхваща 32 населени места, в т.ч. един град и 31 села. Близостта между населените места е голяма. Между някои от тях тя е от 1-2 км.

Преобладават големите села с добре изграден жилищен фонд. Двадесет и две от тях са с население над 1000 души. По-големите села са: с. Мало Конаре (4754 жители), с. Ивайло (3198 жители), с. Огняново (2664 жители) и др.

Административно Община Пазарджик обхваща 27 кметства, 4 кметски наместничества, с административен център (общински и областен) гр. Пазарджик.

Таблица № 10

Разпределение на кметствата в Общината

Община / Област	Брой кметства	Брой населени места
Община Пазарджик	31	32
Област Пазарджик	99	117

По брой население Община Пазарджик се нарежда на 8 място сред останалите общини в страната. Постоянното ѝ население към 2003 г. е 125 698 души, като 63,8% от тях живеят в гр. Пазарджик. В трудоспособна възраст са 57% от населението.

3.2.1. Урбанизационни процеси

Урбанизационните процеси се разкриват, анализирайки данни в следващите таблици № :

Таблица № 11

Урбанизационни процеси в България 1956-2003 г., НСИ

Населено място	1956 г.	1980 г.	1985 г.	1993 г.	2000 г.	2003 г.
Р.България	7613709	8876600	8948649	849763	8149468	7801273
Селско население	5057638	3330600	3148710	2739267	2572611	2359546
Градско население	2556071	5546000	5799649	5720496	5576857	541727
Степен на урбанизация	33,5%	62,5%	64,8%	67,45%	68,4%	69,8%
Брой на населените места	5903	5373	5295	5336	5340	5333
Брой на градовете	112	214	237	238	240	246
Брой на селата	5791	5159	5058	5098	5100	5087

Тенденциите за страната са идентични с тези на община Пазарджик.

Добрите транспортни връзки позволяват ежедневна трудова миграция на голяма част от населението на общината. Основните трудови потоци са от селата към гр. Пазарджик, като през последните години се засили потокът към гр. Пловдив. Поради неговата близост е възможно да се създаде урбанизирана територия между двата града, което ще улесни контактите и взаимоотношенията между населението в тях.

3.3. Физикогеографски дадености. Релеф. Климат. Почви. Полезни изкопаеми. Растителна покривка.

Физикогеографските дадености се оценяват относно релефа, климата, полезните изкопаеми и растителната покривка, характерни за общината в сравнение с областта и България.

3.3.1. Релеф.

Релефът на общината е равнинен. Надморското равнище варира от 190 до 370 м., като надморската височина на град Пазарджик е 205 м. На изток от Пазарджик е най-ниската част на полето – под 200 м. надморска височина.

Полето е бедно откъм речни тераси, защото е хлътнало. Това допринася за равнинния характер на Пазарджишкото поле.

Пазарджишкото поле е едно от най-равните полета на България. Особено равна е средата му около Пазарджик и на изток от него. То е наклонено към коритото та р. Марица. От двете страни на Марица и притоците ѝ се е образувала ниска, но широка незаливна тераса с най-хубавите алувиални почви на полето.

Всичко това е важна предпоставка за развитие на интензивно земеделие в следните сектори: растениевъдство; животновъдство; птицевъдство; пчеларство; зеленчукопроизводство; технически култури и т.н..

Релефът създава висока транспортна достъпност.

3.3.2. Климат

Община Пазарджик има благоприятен климат, който се характеризира с летни засушки. Този климат е преходен между умерено континенталния климат на Дунавската равнина и преходно средиземноморския климат на Югоизточна България.

Летните температури на Пазарджик не са по-високи от тези на Дунавската равнина. Средната юлска температура е 23,3⁰С. Дългото лято, често от април до октомври е достатъчно топло. Това е удобно за отглеждане на две култури от обработваемата земя с добив на зърно и за по-добро развитие на някои едногодишни култури, които виреят на юг – ориз, тютюн, памук и др.

Ранната пролет позволява ранно засаждане на летни култури, а късната есен е твърде благоприятна за доброто узряване и беритбата на гроздето, тютюна, ориза, памука и др., както и за до узряване на вторите култури. В сравнение със Северна България през пролетта в Пазарджишко по-рано представа да пада слана, а през есента – по-късно.

Валежите в областта зависят от циклонните ветрове – северозападен, югозападен и южен, североизточен и източен. Стара планина и Средна гора пречат на свободното проникване на валежи от циклонните ветрове от север и северозапад, а Родопите на южните – средноморски валежи. По този начин в Тракийската низина има по-малко валежи, отколкото е средната валежна сума на България. Пазарджик се намира под валежната сянка от околните му планини и годишната сума на валежите достига едва 515 мм. Най-много валежи падат през лятото 142 мм (27,6%), а през пролетта те достигат приблизително - 27%. Летните валежи макар и да са често пъти поройни, не са достатъчни за земеделските култури и особено за вторите култури.

Характерни са честите засушавания за Пазарджишкото поле. Това е особено през втората половина на юли и първата на август.

3.3.3. Водни ресурси.

Общината е богата на водни ресурси. Главен водосборен басейн е р. Марица и нейните по-големи притоци – реките Тополница и Луда Яна.

Средногорските реки – Тополница и Луда Яна са по-маловодни. Многоводието на Марица закъснява към края на пролетта, защото снеговете в Рила и Родопите се топят по-късно, отколкото в Средна гора. Недостатъкът на р. Марица и всичките ѝ притоци е, че тяхното изобилие на вода при Пазарджик е през зимата 29% и пролетта – 45%, а маловодието – през лятото – 16% и есента – 10%. Следователно през лятото, когато речната вода е най-необходима за изкуствено напояване, тя е в по-малко количество.

Важен източник на вода са подпочвените и подземните води. Те са резултат от валежите и се разполагат в няколко пласта на водоносните хоризонти.

3.3.4. Почви

Плодородните алувиални и делувиални почви около реките и алувиалните и делувиално ливадните в страни от тях са с голямо стопанско значение за Пазарджишкото поле. Те заемат половината от неговата площ. Алувиалните и делувиалните ливадни почви са светло жълтеникави, глинесто пясъчливи и пясъко-глинести, богати на органични хранителни вещества (хумус 1,5% и повече), които често се опресняват от нови наноси. Това са топли, въздуху проницаеми и лесно водопроникаеми, затова имат нужда от чести напоявания, както и от торене. Благоприятни и плодородни са за много ценни земеделски култури: зеленчуци, овощни дървета, особено ябълките, люцерна, жито и др. В района на тези почви се намират по-големи или по-малки площи от плодородни тъмни ливадно блатно почви. Те се дължат на хлътване на полето, на стари легла на реките или на изобилно изкуствено напояване в миналото. Такива има по р. Марица, по р. Тополница, североизточно и източно от Пазарджик и на др. места. В Пазарджишкото поле има много засолен почви. Те се намират северно от Пазарджик.

В периферията на Пазарджишкото поле и в подножието на Родопите (особено в землищата на с. Црънча и с. Паталеница) са развити слабо подсолени горски почви, които са подходящи за отглеждане на ориенталски тютюни.

3.3.5. Полезни изкопаеми

На територията на Общината има находища на нерудни полезни изкопаеми. Най-разпространените полезни изкопаеми са мраморите и доломитите. Те се намират по северния склон на Родопите – между селата Црънча и Паталеница, южно и източно от с. Дебращица. Най-голямо е разпространението на мраморите в Бесепарските хълмове. В техните поли край с. Огняново се намира и добре разработено находище на варовик. Тук се добива (каменно брашно, чакъл), негасена и хидратна вар и пепелина. В землището на с. Величково се добиват скални облицовъчни материали. От тях не са проучени и разработени добре находищата от гранит, скалит и габро.

Залежите от инертни материали – речен пясък и филц са големи. Те са проучени, но не се експлоатират.

3.3.6. Растителна покривка

Пазарджишкото поле спада към нискоземния растителен пояс с горна граница 190-370 м. надморска височина. Най-разпространени са в него земеделските културни растения – жита, царевица, ориз, бобови растения; промишлени растения – тютюн, коноп, памук, захарно цвекло, слънчоглед и др.; зеленчукови и овощни градини, лозята, естествените и изкуствените ливади, пасищата, които намаляват и др.

Характерните за Общината полски гори са от върби, клонеста топола, акация и др. Те образуват уединени групички или се виждат в редици по бреговете на реките и пътищата.

3.4. Оценка на екологичното състояние. Околна среда.

От особено важно значение за община Пазарджик е да се оцени екологичното ѝ състояние. В нея се намират разнообразни замърсители, които оказват влияние върху здравето на населението. Замърсяването се разглежда като функция от наличните промишлени предприятия, транспортен трафик.

3.4.1. Екология и териториално разполагане на промишлеността и другите отрасли на регионалната икономика

Влиянието върху качествата на обкръжаващата среда на Общината и прилежащата му територия се определя от: промишленост, транспорт, комунално-битова дейност, употребата на изкуствени торове и пестициди в селското стопанство. Тези фактори оказват влияние върху състоянието на атмосферния въздух, водите и почвата.

В процеса на урбанистичното развитие на гр. Пазарджик са се оформили няколко производствени зони. Основната производствена зона е разположена на южния бряг на р. Марица между жилищната зона и ж.п. линията София - Пловдив. Месторазположението ѝ спрямо ветровете е благоприятно. Другата зона е по-малка и е изградена в западната част на града. Нейното разположение е **неблагоприятно** спрямо преобладаващите северозападни ветрове.

Структуроопределящи отрасли за града са: хранително-вкусовата, химическата и каучуковата промишленост и производство на акумулатори. В момента повечето от промишлените предприятия работят с намален капацитет – около 70-80%. Голяма част от тях са носители на замърсители на въздуха, водата и почвите.

Промишленото производство оказва значително въздействие върху атмосферата. Защитата на населението от промишлени замърсители с градоустройствени средства има огромно значение. Един от основните методи за осигуряване на здравната защита се счита установяването и прилагането на практика на определените с Наредба №7 на Министерство на здравеопазването за „Хигиенни изисквания за здравна защита на селищната среда” санитарно-охранителни зони.

Обектите в гр. Пазарджик, които според тази Наредба трябва да имат хигиенно-охранителни зони, са:

А) Хигиенно-защитна зона 3000 м.:

- „Елхим-Искра” АД (бивш акумулаторни завод „Методи Шатаров”)

Б) Хигиенно-защитна зона 1000 м.:

- „Каучук” АД (бивш каучуков завод „К.Русинов”);

В) Хигиенно-защитна зона 300 м.:

- „Електрометал”;

- „ЗММ” ЕООД (бивш машиностроителен завод);

- „Мелор 2005” ЕООД (завод за биоконцентрирани смеси);

- „Подем Строймаш” АД (бивш завод за стоманени тръби „Стоян Попов”);

- „Тракия Папир” АД;

- „Оптикоелектрон” АД;

- Складове за течни горива „Петрол”;

- Тролейбусно депо;

- "Глобус" ООД

- Гробище.

Г) Хигиенно-защитна зона 100 м.:

- „Технотекс” ЕООД (бивш текстилен комбинат „В.Пеева”);

- Консервен комбинат „Марица”;

- Месокомбинат „Родопа”;

- Мебеллукс” ЕООД (бивш завод за търговско обзавеждане „Вл. Гьошев”);

- Тютюнева промишленост;

- Млечна промишленост

- „Тракийско пиво” АД;

- Производство на строителни разтвори и бетонови изделия – ДИП Строителство, Трансстрой, Агрострой, Балканстрой, Строймашаб, Инжстрой, Бетонов център;

Д) Хигиенно-защитна зона 50 м.:

- Килимарски цех;

- Печатница;

- ДПУ „Свежест”;
- „Авиор”;
- Завод за безалкохолни напитки ;
- Хлебозавод
- Складова база;
- Складове за хранителни стоки, Зърнени храни, ОП „Булгарплод”;
- Складове нехранителни стоки, Склад отоплителни материали;
- Ж.П. гара, автогара, ж.п. линии;
- Бензиностанция голям тип – 4 колонки, Автосервиз;
- Осеменителна станция, Ветеринарна лечебница;
- Ел. подстанция, коридор високо напрежение.

Могат да се направят следните **изводи**:

- Целият град с изключение на една малка част в най-северния му край попада в хигиенно-защитната зона на „Елхим Искра” АД. Производството на акумулатори е едно от най-вредните за здравето на човека химически производства и изисква отдалеченост от жилищни зони и предприятия на хранителната промишленост на 3000 м.;
- В хигиенно-защитните зони на „Тракия Папир” АД и „Металик” ЕООД попадат техникум, казарма, библиотека, жилищен квартал и СПТУ;
- В хигиенно-защитните зони на “Глобус” и "Автомобилни превози" попадат жилищни квартали, съответно в най-източната и най-северната части на града;
- В хигиенно-защитната зона на „Оптикоелектрон” попадат най-западните жилищни квартали;
- В хигиенно защитната зона на „Каучук” АД попадат няколко предприятия (вкл. хлебозавод) и складове на хранителната промишленост, което е нормативно недопустимо.

Бъдещото развитие на промишлените зони, както и разполагането на нови производства, трябва да бъде съобразено с изискванията за опазване на ценната обработваема земя, посоката на преобладаващите ветрове, възможностите за осигуряване с комуникации. Освен това то трябва стриктно да отчита изискванията на Наредба №7-

3.4.2. Замърсяване на атмосферния въздух

Таблица № 12

Основни замърсители на въздуха /в тон/

Показатели	2000 г.		2001 г.		2002 г.		2003 г.	
	Област	Община	Област	Община	Област	Община	Област	Община
Серни	715	440	780	491	942	514	946	417
Азотни оксиди	208	116	202	125	227	126	215	113
Метан	14	10	12	8	312	108	360	118
Неметанов и летливи органични съединени	773	118	568	70	729	80	635	72
Въглероден оксид	183	153	151	127	165	136	128	99

Двуазотен оксид	12	7	11	6	14	7	14	5
Въглероден диоксид	179,601	100,328	175,910	105,137	198,713	107,749	185,668	101,030

За по-голяма част от промишлените предприятия в индустриалната зона на град Пазарджик са изготвени доклади за оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) – „Каучук” АД, КК „Марица” АД, ЗММ „Металик”, „Млечна промишленост” АД, „Винтехпром” АД, „Тракия-папир” АД, „Елхим-Искра” АД, „М и М -90”, „Огняново – К” АД и др.

Намаленият капацитет на производството на промишлените предприятия в последните години и преминаването им към използването на екологично гориво – природен газ са факторите, които спомогнаха за значителното подобряване на състоянието на атмосферния въздух на територията на Общината. Изградена е част от газопроводна мрежа с дължина около 69 км. В Община Пазарджик. Важно значение има екологично чистия градски транспорт на общинския център.

Периодично се наблюдават наднормени емисии по показател “прах”. Контролирани замърсители и параметри са: **нетоксичен прах, серен двуокис, азотен окис, озон, температура, влажност, скорост на вятъра и налягане.** При извършване на анализи на замърсяване на въздуха са констатирани завишени концентрации на въглероден и серен двуокис във вечерните часове на зимния сезон. Това замърсяване се дължи на използването на твърдо гориво за отопление в битовия сектор.

3.4.3. Замърсяване на водите

Състоянието на водите в Община Пазарджик следва да се анализира в два аспекта – замърсяване от промишлени източници и замърсяване с битово-фекални води. Промислените отпадни води за предприятия, ползващи над 36000 куб.м. вода се характеризират с непричистеност между 10% и 50% за общината. Това се дължи на факта, че нито едно предприятие няма капацитет за пречистване 100% на отпадните си води. По години се отчита намаляване на обема на промишленото производство. Въпреки това остра необходимост се явява изграждането на пречиствателни съоръжения за отпадни води.

Таблица N13

Отведени отпадни води по общини

Общини	Общо отведени води	В т.ч. третиран		Отведени от стопански единици	
		Общо	В т.ч. с биолог, и др. методи	Общо	В т.ч. третиран
Общо за областта В т.ч. по общини	25 903	11890	7816	14 708	11890
Батак	252	-	-	-	-
Белово	4200	3012	3012	3984	3012
Брацигово	300	105	-	105	105
Велинград	3396	-	-	337	-

Лесичово		-	-		-
Пазарджик	9428	4059	770	5003	4059
Панагюрище	3809	2372	1694	2596	2372
Пещера	2693	1965	1965	1965	1965
Ракитово	755		-	105	-
Септември	800	375	375	503	375
Стрелча	270	2	-	110	2

В по-големите промишлени предприятия на Общината - „Каучук” АД, КК „Марица” АД, ЗММ „Металик”, „Млечна промишленост” АД, „Винтехпром” АД, „Тракия-папир” АД, „Елхим-Искра” АД, „М и М -90”, „Огняново – К” заустват отпадните води в канализационната си система. След това пречистват отпадните си води в локални пречиствателни съоръжения. Състоянието на тези пречиствателни съоръжения е сравнително добро и при правилното им поддържане ще се постига пречистване на отпадните води до необходимата степен.

В повечето от селата няма изградена канализация и съоръжения за пречистването на водите, което води до заустването им в локални септични ями.

Проблем за град Пазарджик е липсата на пречиствателна станция за градските битови-фекални води. Предстоящото изграждане на такава ще доведе до значително подобряване на качеството на водите на р. Марица.

През 2000 г. започва реализирането на проект за “Интегрирано управление на околната среда в басейна на р. Марица, финансиран от ЛСА (Японска агенция за международно сътрудничество) и разработен по споразумение с МОСВ.

Значително намалява количеството на отведените необработени отпадни води в повърхностните водоеми и обществените канализации без СПСОВ в община Пазарджик. Особено показателен е фактът, че относителният дял на количеството отведени необработени отпадни води в обществената канализация без СПСОВ е само 18,4%.

Състояние на повърхностните води и отпадните води.

Водите на р. Марица нямат постоянен дебит – през летния период водният отток силно намалява.

Резултатите от физико-химическите анализи показват, че водата в реката е извън III категория. По проект водата трябва да отговаря по-качество за II категория в града и III категория след града. Постигането на тази категоризация в настоящия момент е невъзможно, тъй като след града няма изградена ГПСОВ и битово-фекалните води се изливат непречистени.

Друг замърсител на водите на р. Марица са промишлените отпадни води. По-големи замърсители на отпадните води са: ТЕЦ „Каучук”, АД „Тракия папир”, „Каучук” АД, „Петрол”, КК „Марица” и др.

**Разходи за почистване на водата и въздуха в
община Пазарджик в хил. лева**

Показатели	1998 г.	2000 г.	2002 г.	2004 г.
Общо ДМЛ – ЕП	27 184	31 262	36 611	38 351
За водни ресурси	20 563	25 210	29 297	30 681
За въздуха	6621	6052	7314	7670

От приложената таблица се вижда, че за периода 1998 – 2004 г. разходите, влягани за почистване на водите и въздуха в община Пазарджик се увеличават като за 2000 – 2004 г. са се увеличили с 22,6%, което е над средното за страната.

3.4.4. Шумов режим.

Източниците на шум в града са разнообразни и могат да се групират в следните групи: автотранспорт (обществен и личен); промишлени и комунални дейности в жилищните квартали; неправилно разполагане на някои обществени и увеселителни заведения; Уредби и технически средства, използвани в бита.

Представа за шумовата характеристика на града дават резултатите от данните на ХЕИ – Пазарджик за измерените еквивалентни шумови равнища в 28 пункта, разположени в жилищни квартали, производствената зона и на улици с интензивно движение.

Голям локален източник на шум в жилищната зона е автогарата. Тя оказва значително влияние върху шумовия режим на съседни на нея улици и жилищни сгради. Освен кардиналното решение за нейното изместване, останалите мероприятия имат на практика твърде ограничени възможности за ограничаването на шумовото натоварване.

При съществуващата застроеност на жилищната територия, прилагането на класическите градоустройствени мероприятия е твърде ограничено. Поради това с новото ОГП трябва да се предвидят комплекс от мероприятия – градоустройствени, строителнотехнически, благоустройствени и др. за намаляване на шумовите равнища и териториалния обхват на участъците с акустичен дискомфорт.

3.4.5. Третиране на твърдите битови и промишлени отпадъци.

Таблица № 15

Показатели	1998 г.		2000 г.		2002 г.	
	Област	Общин а	Област	Общин а	Област	Общин а
Събрани битови отпадъци на общински депа с организирано сметоизвозване - тонове	129 245	51 800	138 798	50 575	162 884	59 330
Натрупани битови отпадъци на депото - тонове	129 245	51 800	137 538	50 575	162 884	59 330

Събрани строителни отпадъци на общински депа за битови отпадъци – куб.м.	4057	980	5797	1000	7417	650
--	------	-----	------	------	------	-----

Съществено влияние върху качеството на обкръжаващата среда оказват твърдите битови и производствени отпадъци, замърсяване на атмосферния въздух, водите и почвата.

За 2002 г. събраните и депонирани битови отпадъци в община Пазарджик са 59 330 тона, а строителните отпадъци са 650 кв. м. Анализът за периода 1999 – 2002 г. показва тенденция на увеличение на битовите отпадъци средно годишно с 8000 тона.

Дневното количество битови отпадъци от населението е около 180 т. Те се депонират на градското сметище, което е извън землищните граници на града.

Един от основните проблеми на общината е нерегламентираният статут на съществуващото депо за твърди битови отпадъци (ТБО) и липсата на завод за преработката им.

До края на 1999 г. съществуващата схема и организация за качеството на дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване на твърдите битови отпадъци в община Пазарджик не отговаря на нормите за съхранение на отпадъците. Нередовното извозване на отпадъците и недостатъчният брой на контейнери за общинския център и за околните му села се дължи не само на недостига на финансови средства, но и на недобрата организация на тези дейности и следва да се преведе в съответствие с изискванията на ЕС.

В Община Пазарджик е създадена добра организация по сметосъбиране, сметоизвозване и депониране на твърдите битови отпадъци. Оптимизирани са графикаите за 2005 г. на сметопочистващите фирми “Брокс” ООД – гр. Пазарджик и “Шеле – България” ЕООД, които обслужват гр. Пазарджик и всички 31 кметства в Общината.

Създадена е система за изкупуване и рециклиране на някои видове отпадъци, като Общината е определила фирми и места за изкупуване на отработени масла, хартия, излезли от употреба акумулаторни батерии, стари автомобилни гуми и найлон.

Община Пазарджик е включена в потенциален бъдещ ИСПА проект “Регионално управление на отпадъците – Пазарджик” – финансиран по ИСПА за ново регионално съоръжение за третиране на отпадъци, съвместно с още 8 общини.

В общинската програма за управление на отпадъците са предвидени мерки за ограничаване на замърсяване на сметищата, тяхната реконструкция и превеждане в съответствие с нормативните изисквания, но на този етап все още няма изградена система за управление на отпадъците, не е осъществено проектирането и отреждането на терен за депониране на ТБО.

В гр. Пазарджик не е изградено специализирано депо за строителни отпадъци. Съществен проблем създават строителните отпадъци от частни строителни обекти, които се депонират на неразрешени за тази цел места.

Не е разрешен проблемът на общината за въвеждане на разделно събиране на отпадъците. Наложително е да се ускори във времето неговото привеждане в действие като по този начин ще се решат редица други проблеми за общината; загуба на ценни вторични суровини; намаляване на разходите за извозване на отпадъците; намаляване обема на сметищата и други.

3.4.6. Зелена система

Според проучвания към настоящия момент озеленените площи за широко обществено ползване са 103, 7 ха., от които: паркове, градини, сквеловете и др. с площ 83, 6 ха., а защитното и мелиоративно озеленяване - 19, 47 ха. Общо на 1 жител на гр. Пазарджик се пада по 11,97 кв. м озеленени площи за широко обществено ползване, от които 9,71 кв. м. паркове, градини и скверове и 2,26 защитно и мелиоративно озеленяване. От тези цифри се вижда, че съществуващите обществени озеленени площи са далеч от нормата предвидена за град с такава големина и брой жители - 18 кв. м на жител.

С изключение на парковете "Острова", "Стадиона" и частта от лесопарк "Писковец", която е в регулация - всички други озеленени площи в града представляват сквеловете и малки градини с площ под или малко над 1 ха. Меломерността им определя и ниската им екологическа ефективност по отношение влиянието, което те могат да оказват върху качествата на селищната среда и по-специално -върху пречистването на въздуха, обезпрашаването, шумозащитата, микроклиматичното влияние и др.

Здравословното състояние на дървесните видове не е добро, поради тежките екологични условия, при които се развиват и липсата на системни грижи. Голям е броят на застаряващите и прераснали дървета. Поради тези причини в сектор "Екология" е разработен "План за управление на зелената система в град Пазарджик". С него се цели да се извърши оценка на дървесните видове и да се приложат конкретни действия, с които да се оздрави и подмлади дървесната растителност в града. Планът ще бъде внесен в Общински съвет след като бъде съгласуван с РИОСВ и Държавно лесничество гр.Пазарджик.

Освен малката площ на големина, почти всички скверове и градинки, особено в центъра на града, се отличават с голямо процентно участие на площите под изкуствена настилка /алеи и площадки/. В голяма част от скверовете в центъра на града процентното участие на алеите и площадките е почти 50 %.

Изводът от направения анализ е, че в голямата част от малките озеленени площи /а те преобладават в града/, имат само декоративни функции и в никакъв случай не може да се приеме, че те могат да оказват някакво влияние в посока подобряване на екологичното микроклиматичното и санитарното хигиенно състояние на градската среда.

Зелените площи, които са публична собственост, не могат да бъдат продавани, преотстъпвани и обременявани с вещни тежести, както и да бъдат използвани за други цели.

Специфично за Община Пазарджик е наличието на парковете и градините с историческо значение и с типично композиционно и естетическо изграждане. Те се регистрират, устройват и опазват при спазване на нормативите на Закона за паметници на културата и музеите. Недоброто състояние налага разработването на програма за опазване и възстановяването им.

В общината се води регистър на озеленените насаждения се определят в съответствие с предназначението на зелените площи -градина, парк, озеленяване на обществени обекти, промишлени предприятия и др. заведения, парцели, улици и др.

Основни форми на растителността са: масиви, групи, единични дървета, редови насаждения, живи огради, живи бордюри, вертикално озеленяване.

Изводите и оценките в областта на опазване на екологичното равновесие след използване на механизма на **SWOT анализа**, показват следните тенденции:

Силни страни:

- Относително екологично равновесие и околна среда;
- Наличие на дългосрочна програма и дело за обработка на ТБО и териториално разположение на сметищата;
- Процес на газификация на община Пазарджик;
- Процес на внедряване на екологичен градски транспорт;
- Добре изградена и структурирана зелена система;
- Актуализиран ТУП в частта за:

- ВиК;

- твърди битови отпадъци;

- частична проектна готовност;

- създадено еко звено в общината;

Слаби страни:

- Неизградени пречиствателни съоръжения за битови отпадни води, очистване на въздуха и контрол на превозните средства.
- Няма изградена система за управление на отпадъците, технически ленти за пакетиране, изгаряне или друга преработка.
- Липсва система за разделно събиране на отпадъците от населението и фирмите; Липсва ефективен контрол на промишлени замърсители;
- Няма стратегия за оползотворяване на отпадъците, като вторичен ресурс. Не е развита концепцията за обратна дистрибуция.
- Наличие на нерегламентирани места за депониране на отпадъци в селските населени места; Липса на контролна система за управление на процесите.
- Няма изградени граждански организации.

Възможности:

- Реализиране на проекти, финансирани от национални и външни финансови източници и донори за използване на отпадъците като вторичен ресурс.
- Координация между общината и неправителствените организации може да засили контрола.
- Създаване на система за управление на ТБО и включването им повторно в оборот.
- Създаване на система за разделно събиране на отпадъците и работа с населението и фирмите.
- Разработка на екопроект за развитие на зелената система на общината.
- Разширяване на екозвеното към община Пазарджик, стимулиране на фирмите за рекреация на бяла и черна техника, за ремонт на автомобили и връщането им в търговията с по-ниски цени.

Заплахи:

- Липса на координираност между заинтересованите страни и партньорите по екопроекти.
- Финансова обезпеченост на екопроектите.
- Неосигуреност на лостовете за реализация на регионалната екополитика. Липса на механизъм за стимулиране и санкциониране.
- Зависимост от централното бюджетно финансиране.

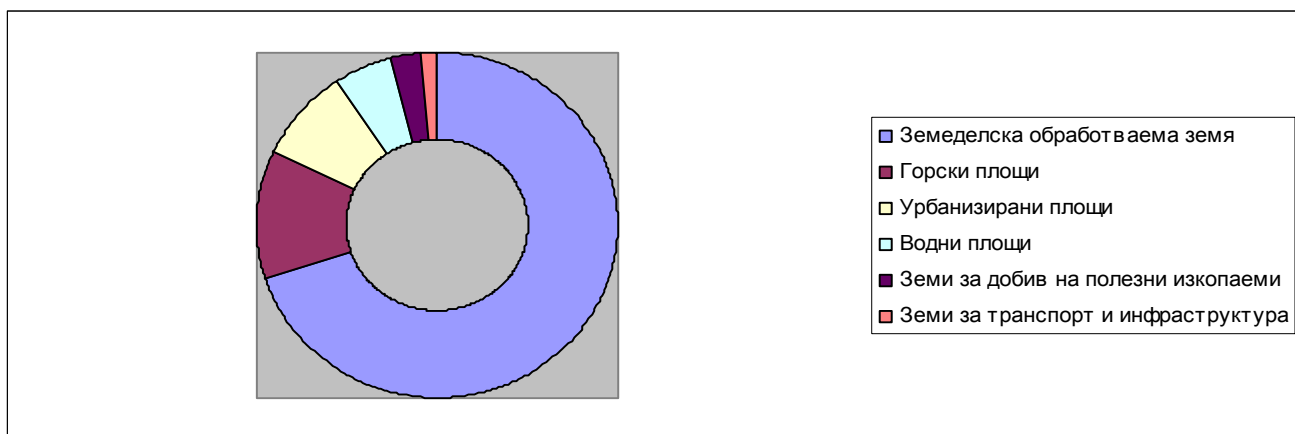
- Опасност от създаване на автогарища от неконтролираното вкарване в страната на автомобили на възраст повече от 7 – 10 години.

3.5. Режим при използване на територията на община Пазарджик

3.5.1. Баланс на територията на община Пазарджик

Земеделската обработваема земя на територията на Общината заема най-голям дял (63.73%) от общата територия на земята в нея. Разпределението на горските, урбанизираните и водни площи, на земята за добив на полезни изкопаеми и за транспорт и инфраструктура е показана на следващата фигура:

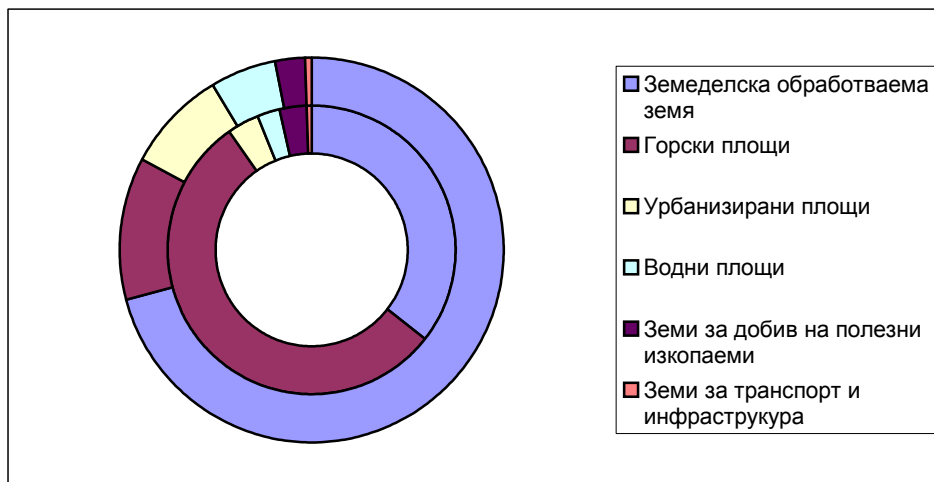
Баланс на земята на територията на Община Пазарджик

Сравнявайки баланса на земята на територията на Общината с територията на Пазарджишка област, (показана на следващата фигура) се установява, че:

- обработваемата земя в Пазарджишка област заема по-големия дял от общата територия на Областта (35,5%), но при горските площи това съотношение 11,9%(за Общината) и 54,8%(за Областта). Относителният дял на Община Пазарджик спрямо област Пазарджик (в %) е показана на следващата фигура.

Съпоставяне на баланса на земята на територията на Общината и Областта

**Баланс на земята на територията на община Пазарджик в
сравнение с баланса на Пазарджишка област /към 31.12.2000/**

Показатели	Общо за Пазарджишка област	Община Пазарджик	Относителният дял на община Пазарджик спрямо областта - в %
Общо територия	4456917	636722	14,3
Земеделска земя	1580923	460916	29
Горски площи	2438893	55648	2,9
Урбанизирани площи	121482	38868	32
Водни площи	114750	33378	29,1
Земя за добив на полезни изкопаеми	174581	39667	22,7
Земи за транспорт и инфраструктура	26288	8245	31,4

Обработваемата земя на територията на община Пазарджик възлиза на 70% от общата площ на общината, при средно равнище на областта 24% и на 42% за страната като цяло.

Най-голям дял в обработваемата земя в Общината имат нивите. Те заемат 60% от земеделските земи в нея, следвани от естествените ливади – 25,34% и от трайните насаждения – 6,45%. Масивите от обработваема земя на територията на община Пазарджик са главно по поречието на р. Марица. Около 80% от обработваемата земя се напоява, което е изключително благоприятна предпоставка за развитието на интензивно местно растениевъдство и животновъдство.

Необработваемата земя заема около 30% от територията на общината. От нея най-голям дял заемат горите – 11,9%, мерите – 8,5%. Пустеещите земи заемат около 7%, което значително по-високо от средното за областта – около 3,2%. Две трети от пустеещите земи са в горски фонд, а останалите са в селскостопанския фонд.

След връщането на земята на нейните собственици на територията на община Пазарджик средният размер на частните имоти (в т.ч. лозарски масиви, ниви и овощни градини) е 2,5 дка. Това е значително под утвърдените в европейски мащаб критерии за ефективно селскостопанско производство на отделен участък от собствен фермерски имот. Този факт е допълнителен аргумент за необходимостта от бъдещо обединяване на отделните земеделски имоти на доброволни начала за гарантиране на необходимата степен на концентрация на обработваемата земя в община Пазарджик и за постигането на надеждна конкурентоспособност на местното селскостопанско производство.

За да могат да се подготвят проекти в областта на земеделието и преработвателната промишленост за получаване на преференциално финансиране по структурните фондове и по Държавния фонд земеделие е

целесъобразно и необходимо да се отчитат горепосочените показатели за размера и разпределението на обработваемата земя в община Пазарджик, да се търсят възможности за обединяване на някои масиви на доброволни начала, както и за използване на формите на апорт на общински земеделски и горски земи в публично-частни сдружения за реализирането на подобни инвестиционни проекти.

В структурата на обработваемата земя най-голям е делът на зърнените култури, следвани от техническите култури – 8,8%, зеленчуците – 7,32%, многогодишни плодови и др. трайни насаждения – 5,74%. Необходимо е да се провежда такава селскостопанска политика на общината, която да се насочи към намаляването на пустеещите земи и към такава структура на селскостопанското производство, което ще може да се реализира на Европейския пазар.

Таблица № 17

**Разпределението за използваните земеделски площи (ИЗП)
по форма на собственост към 2004 г.**

Община	Държавна собственост	Общинска собственост	Частна собственост			Общо ИЗП
			Кооперации	Юрид. лица	Физ. лица	
Пазарджик	11 041,5	12 963,9	4 141,2	135 515,9	135 515,9	209 759,3
%	5,26	6,18	22,05	1,99	64,52	100

**4. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ И
РЕГИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА.**

4.1. Икономическо развитие на регионалната икономика

В началото на XXI век в страната ни настъпиха съществени промени, които рефлектираха върху икономическата активност във всички сфери на обществото, икономиката, инфраструктурата и социалното развитие. Промени настъпиха и в развитието на общините.

С приемането на условията на валутния борд се постигна много в макроикономическата стабилизация, съпроводена с икономически растеж. В община Пазарджик през периода 1999 – 2003 г. е налице икономическо растеж.

В общото развитие на националната икономика, икономиката на гр. Пазарджик се явява опорен пункт с надрегионално значение. В града функционират стопански единици не само с национално значение, които са структуроопределящи за общинската икономика и дават работа на значителна част от населението му.

Таблица № 18

Основни икономически показатели на община Пазарджик

Област Община	Бруто продукция	Приходи от действието	Нетни приходи от продажби	Разходи за действието	Печалба	Загуба	МДА

Година	Хил.лв.	Хил.л в	Хил.лв.	Хил.лв.	Хил.л в	Хил.л в	Хил.л в
1999	221 668	513 252	485 661	509 108	13 365	14 344	137 380
2000	265 421	502 600	481 849	488 803	13 036	10 857	130 311
2001	285 569	545 743	521 015	532 956	15 419	12 112	142 985
2002	340 729	630 903	616 256	624 020	15 628	13 082	193 290
2003	367 788	637 942	620 842	639 148	14 654	19 580	223 085

Типът на нарастване на бруто продукцията за периода 1999 – 2003 г. за община Пазарджик е над 9%.

В града функционират стопански единици с национално значение, които са структуроопределящи за общинската икономика и дават работа на значителна част от населението му.

Структурата на регионалната икономика по отрасли в града, определена на база зает персонал и ДМА има следният вид:

Таблица № 19

**Структура на регионалната икономика
на община Пазарджик**

Отрасъл	Структура на база зает персонал	Структура на база ДМА
Промисленост	76,2	82,2
Транспорт	9,9	8,6
Строителство	8,5	3,8
Търговия и МТС	3,9	5,2
Селско стопанство	1,5	0,2

Брутният вътрешен продукт на един жител в Южен Централен Район е твърде нисък – около 80% от средното равнище по този показател за страната. За област Пазарджик БВП на глава от населението е 2 637 лв (2002г), а БВП по текущи цени е 809 млн лв. (2002г). Нивото на безработицата за 2002г е под средното за страната (17,71%), а размерът на паричните доходи на един жител представлява около 80% от средния за страната и е един от най-ниските. Това поставя общината в неизгодна позиция както спрямо средните нива за страната, така и спрямо сродни общини.

Ниво на безработица в %

	1999	2000	2001	2002
Община	18,25	18,72	17,57	15,18
Пазарджик				
страната	13,79	18,14	18,08	17,71

През последните години се отбелязва ръст на дейността на частните фирми на територията на общината. Причините могат да се систематизират:

- различната скорост на приватизация в отделните стопански сектори;
- активизиране на местната инициатива за развитие на частната стопанска дейност;
- сериозна криза спад в държавните фирми.

През последните години нараствана броя на частните фирми като и делът на заетите в частния сектор. През 2003г. броя на заетите е 17 175 души, през 2002г. – 14 416, а през 2001г. – 14 413. Този анализ показва тенденция за увеличаване на броя на заетите в частния сектор.

4.1.1. Развитие на промишлеността

Положителна тенденция за общината е нарастването на броя на промишлените фирми, което е показано и в следващата таблица .

Таблица № 20

Брой промишлени фирми по години

Показател	1999	2000	2001	2002	2003
1. Брой промишлени фирми в т.ч.					
- общо за областта	828	841	788	863	944
- Пазарджик - община	293	302	272	269	318
2. Нетни приходи от промишлеността в общинския пазар (в хил. лв.)	226 610	143 644	199 841	222 725	228 811

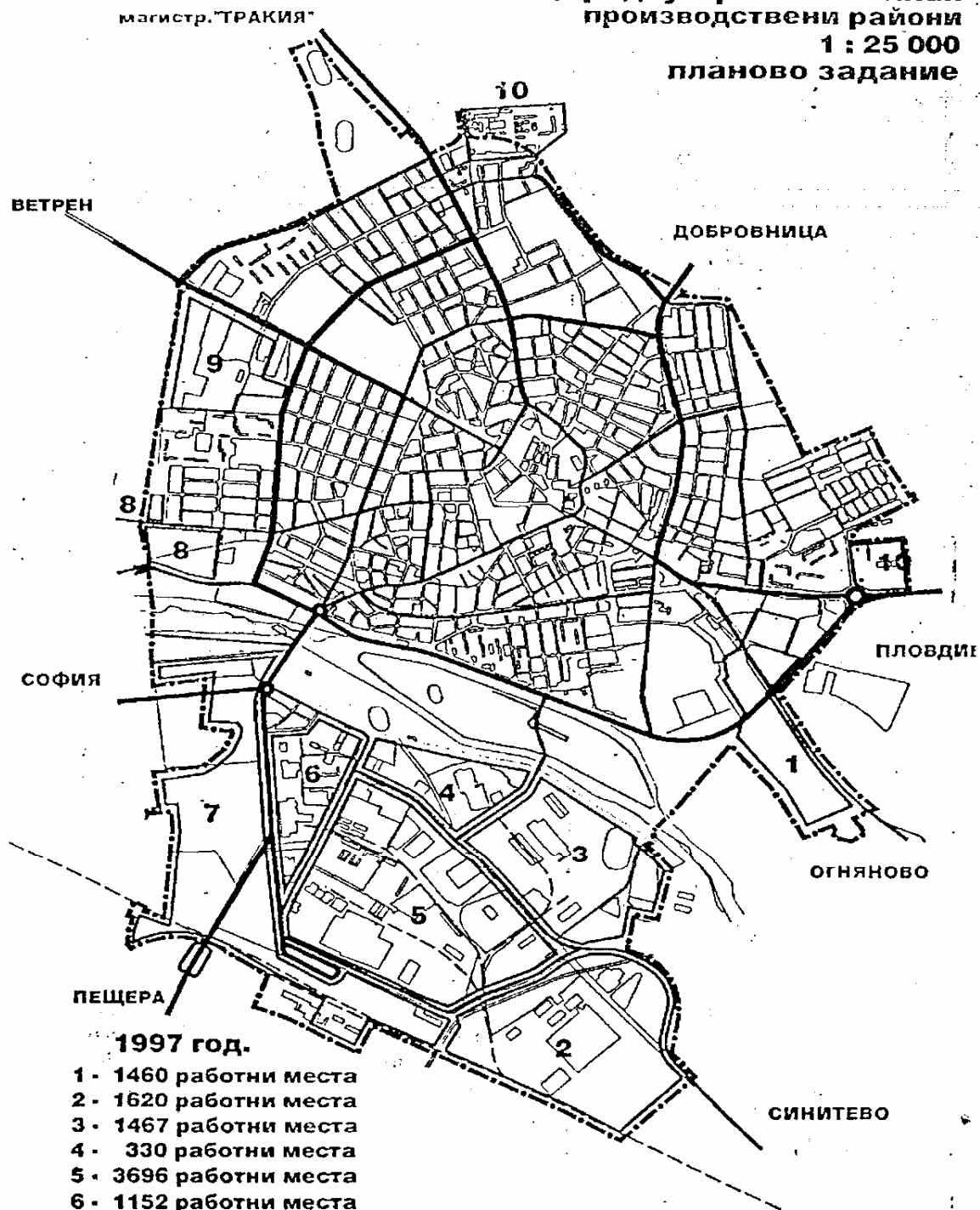
От 1999 до 2003 г. броят на фирмите в промишлеността се е увеличил от 293 бр. на 318 бр., като в общината работят над 30% от промишлените фирми в Пазарджишка област и те произвеждат над 37% от продукцията.

Към 2005 г. структурата на фирмите в общината като статут на Търговския закон са: ЕАД - 12 бр.; АД - 130 бр.; ЕООД - 895 бр.; ООД - 1059 бр.; СД - 3 бр.; ЕТ - 9723 бр.

Промишлеността играе водеща роля в икономиката на града.

Пространствено промишлеността е разположена в 10 производствени райони, формирани като зони със отраслова специализация, обхващащи териториите извън централното градско ядро. Ситуирането на промишлените производствени райони по плановото задание за общия градоустройствен план на гр. Пазарджик е показан на следната схема:

град ПАЗАРДЖИК
общ градоустройствен план
производствени райони
1 : 25 000
планово задание

1997 год.

- 1 - 1460 работни места
- 2 - 1620 работни места
- 3 - 1467 работни места
- 4 - 330 работни места
- 5 - 3696 работни места
- 6 - 1152 работни места
- 7 - 1140 работни места
- 8 - 198 работни места
- 9 - 1475 работни места
- 10 - 621 работни места

Структурата на промишлените отрасли по нетни приходи общо и по общини е видна от приложените таблици № 21 и № 22

Таблица № 21

**Структура на нетни приходи от продажби на
промишлените фирми по НКИД**

Отрасли	2001 г.	2002 г.	2003 г.
Общо	100,01	100,11	100,00
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	14,80	13,75	16,32
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	5,78	5,53	6,52
Производство на лицеви кожи и изделия от тях	0,82	0,85	0,82
Производство на дървен материал и изделия от него, без мебели	5,53	6,22	6,70
Производство на дървесна маса, изделия от хартия и картон, издателска и полиграфическа дейност	11,94	11,99	12,59
Производство на химични вещества, химични продукти, химични влакна	9,96	8,57	10,15
Производство на изделия от каучук и пластмаси	7,53	7,64	5,53
Производство на продукти от други неметални минерални суровини	2,60	2,09	2,66
Металургия и производство на метални изделия, без производство на машини и оборудване	3,58	5,29	2,10
Производство на машини и оборудване	3,24	2,74	3,21
Производство на електро-, оптично и друго оборудване	5,70	5,52	5,66
Производство, неklasифицирано другаде	1,85	3,03	3,64
Снабдяване с електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода	1,28	1,98	1,92

**Структура на нетните приходи от продажби на
промишлените фирми по общини**

Общини	1999 г.	2000 г.	2001 г.	2002 г.	2003 г.
Общо за областта	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
в т.ч. по общини					
Батак	0,34	0,40	0,55	0,79	0,77
Белово	7,57	8,06	6,42	5,63	5,31
Брацигово	1,24	0,98	0,81	0,89	0,84
Велинград	3,48	4,21	5,10	5,86	7,27
Лесичово	0,37	0,24	0,31	0,25	0,67
Пазарджик	46,35	33,51	37,79	37,14	33,74
Панагюрище	28,14	37,07	32,40	31,27	34,46
Пещера	10,47	12,86	12,14	10,54	11,69
Ракитово	0,77	1,31	1,31	1,29	1,44
Септември	1,04	1,09	2,81	6,09	2,96
Стрелча	0,23	0,27	0,36	0,25	0,85

Основните дейности и направления на промишлеността, развивани от предприятията на територията на община Пазарджик с общинско, регионално или национално значение, са следните отрасли:

**4.1.1.1. Хранително-вкусова промишленост – общо и по подотрасли
Производство на плодово-зеленчукови консерви**

Добрите природни условия и голямото количество на произведената земеделска продукция, са основата за развитие на промишлеността за преработката на плодове и зеленчуци и производството на консерви и други готови за потребление продукти.

Отрасълът е традиционен и силно развит на територията на общината. През последните години се създават по-малки частни фирми, които изкупуват и преработват плодове и зеленчуци. Такива фирми са “Марис” ЕООД, “Марица - Екофроуз” АД, “Екотера” ООД.

Използването на възможностите на структурните, кохезионните и др. програми на ЕС за предоставяне на инвестиционна линия за производство и преработка на плодове и зеленчуци е изключително важно. Това ще насърчи внедряването на нови технологии, съответстващи на европейските стандарти.

Промишленост за преработка на мляко и широка гама от готови млечни продукти.

В гр. Пазарджик е локализиран завод за производство на масло, сирене и кисело мляко (“Млечна промишленост” АД). След приватизацията основният проблем са пазари за реализация на готовата продукция, тъй като само вътрешният пазар е крайно недостатъчен. Внедряването на ново оборудване, което да отговаря на стандартите на ЕС за екологично чисто производство е

свързано с нови инвестиции. Засега една фирма има разрешение за износ на млечни продукти в Единния Европейски пазар. В много села на територията на общината са създадени малки мандри, които изкупуват мляко и произвеждат сирене и кисело мляко. Създадени са и малки ферми, в които се отглеждат крави за мляко. Необходими са много усилия за осигуряване и поддържане на европейските стандарти за качеството на произвежданите мляко и млечни произведения.

Промишленост за производство на готови продукти за потребление от месо.

В общината работят различни месопреработватели, вкл. месокомбината "М и М 90" и др. тук има условия за развитие на месната промишленост поради наличието на много малки частни ферми за свине, за тяхното угояване и телета. Освен големия месокомбинат функционират успешно малки частни кланици, които изкупуват животни от отделни частни стопани. Подобряването на организацията и условията в производството на месо и местни продукти налагат бързо преоборудване на кланиците. В тази област също могат да се използват възможности на финансиране за повишаване на качеството на продукцията съгласно европейските стандарти и повишаване на конкурентноспособността не само на вътрешния, но и на международните пазари.

Мелничарска и оризова промишленост

В община Пазарджик работят няколко утвърдени фирми в областта на мелничарството и оризопроизводството - "Мелор-2005", МелКорект ЕООД, Провини-Вианд АД. Този подотрасъл е получил силно развитие поради наличието на достатъчна по количество и качество суровина. В Пазарджишкото поле се отглежда ориз и жито, които са с високо качество. Наличието на суровина и работа ръка са предопределили създаването и на такъв завод в този район. За преодоляването на сериозния спад на производството е целесъобразно да се възроди добива на ориз чрез разширяване на оризовите полета и възстановяване на мелиорационните системи.

Винарска промишленост

На територията на общината се отглеждат различни винени сортове грозде, което е предпоставка за развитие на винопроизводството. Като цяло областта е известна с много лозарски райони и винарски изби. В гр. Пазарджик работи "Винтехпром" АД. Той има изкупвателни пунктове не само в община Пазарджик, но и в други общини от областта. Произвеждат се различни видове бели и червени вина. Доказателство за високото качество е полученият златен медал на последното изложение на винопроизводителите. Основният проблем е намаляване на добива на грозде, поради унищожените лозови масиви.

В с. Огняново, се намира лозаро-винарският комплекс "Беса Валеј". Реализирането на проекта "Беса Валеј" започва през 2001 година по програма САПАРД. За целта инвеститорът закупува 2400 декара земя в землището на Огняново. Към момента са засадени 1050 декара лозя от сортовете Каберне Совиньон, Мерло и Сира. Капацитетът на винарската изба е 1 милион бутилки и преработка на 1000 тона грозде по класически френски технологии. Освен постоянно заетите 25 души, в комплекса работят още 150 сезонни работници, като в кампанийните дни техният брой достига до 250. Винарната е регистрирала търговската марка "Енира", ориентирана към международните пазари в Германия, Япония, Австрия, Швейцария, САЩ, Русия, Украйна,

Канада. Инвестираните засега средства по проекта са около 7 милиона евро, от които половин милион са получени по програма САПАРД.

Тютюнева промишленост

Тютюнопроизводството е добре развит отрасъл в региона. Тук се отглеждат основно Ориенталски тютюн и Вирджиния. Производството на тютюн е концентрирано в землищата на селата Црънча, Дебращица, Паталеница, Братаница и Ал. Константиново. Тютюнът първично се преработва в “Булгартабак”-Пазарджик. Манипулативният ферментирал тютюн се продава на цигарените фабрики.

Изводи за хранително-вкусовата промишленост

Положителни тенденции:

- Големи предприятия в основните подотрасли на хранително-вкусовата промишленост са предпоставка за икономически растеж.
- Наличието на квалифицирана работна ръка и съхранените до известна степен постоянни клиенти на вътрешния пазар, създават условия за развитието на тази промишленост.
- Появата на малки и средни предприятия, занимаващи се с хранително-вкусовата промишленост успешно съдейства за разширяване на асортимента.

Едновременно с това все още налице са и **отрицателните тенденции на:**

- загубени чуждестранни пазари;
- неефективно производство, нецелесъобразено с екологичните норми и изисквания, проблеми с отпадъците и вредните емисии;
- нерационално използване на материалния и трудов ресурс на общината.

За преодоляване на изоставането и адаптирането към изискванията на Европейския пазар следва да се ускори процесът на сертифициране и стандартизация на продукцията.

4.1.1.2. Машиностроителни производства.

Производство на транспортни ленти

Предприятие “Каучук” АДе единственото в Република България за производство на транспортни ленти, вело и мото гуми. Модерното финландско оборудване осигурява високо качество. Основен продукт са гумените ленти и маркучи. Продукцията основно е за износ за Русия, Италия и страни от Арабския полуостров.

Производство на стругове

ЗММ “МЕТАЛИК” АД е акционерно дружество с 96.86% частно участие и 3.14% държавно участие. Предприятието е сертифицирано по ISO 9001 през 1997 г. от Baltleg-Verp2 Еигозрасе и ресертифицирано през 2000 г. отново от Baltleg-Сгузleg Еигозрасе. Произвежда универсални бормашины, стругове, фрези и обработващи центрове. Над 95% от продукцията е предназначена за износ.

Продукцията на завода е предимно експортно ориентирана. Износът на машини през 1991 г. бе в 22 страни, през 1992 г. - в 31 страни, през 1996 г. - в 34 страни. През 1993 и 1994 г. е осъществен добър ръст на износа в Латинска Америка. От 1996 г. над 50% от износа е за Европа. За стабилизирането на износа в страните от Европейския съюз съществена роля изиграва приваждането на машините към изискванията на европейските стандарти и сертификацията през 1997 г. по ISO 9001.

През 2000 г. за страните от Европейския съюз е изнесена продукцията в размер на 84.2% от общия обем, като само за Германия - 56.7% от общия обем на износа.

Основан преди повече от 50 години, днес ЗММ "Металик" АД е един от ветераните в машиностроенето в България. С натрупания опит през всичките тези години, изградените престиж и доверие сред клиентите и високата специализация на персонала фирмата си осигурява водеща позиция в бранша и твърдо заявява желанието си за развитие на своя бизнес.

Производство на акумулатори

Фирма "Елхим-Искра" АД е специализирано предприятие за производство на стартерни и тягови оловни акумулаторни батерии. Заводът е построен за задоволяване нуждите на страната от стартерни и тягови батерии използвани за комплектовка на произвежданите електро и мотокари.

Започнал с производството на няколко типа стартерни и тягови батерии, днес завода произвежда над 49 типоразмера стартерни батерии и над 40 типоразмера тягови батерии.

По обема на преработваното олово и произвежданите акумулаторни батерии, той е най-голямото предприятие от този вид в Република България и на Балканския полуостров. Тяговите и стартерни батерии, по технически параметри и изисквания, отговарят на изискванията заложи в международните стандарти на IEC /Международна електротехническа компания / и отнасящи се за този вид продукция.

Производство на строителни машини

"Подеммашстрой" АД произвежда кранове, кранови компоненти, строителни машини, метални конструкции и др. Наличието на оборудване на съвременен ниво позволява производството на широка гама машиностроителна продукция и приспособяване към изискванията на клиентите. Производство е силно свито, поради липсата на търсене и необходимост от нова маркетингова и продуктова политика.

4.1.1.3. Производство на хартия

Фирмата "Тракия-папир" АД е едно от най-големите предприятия за производство на хартия за 2,3,5 пластово велпапе и транспортни опаковки от 3 и 5 пластово велпапе. Притежава сертификат ISO 9001:2000. Предприятието предвижда инвестиции в размер на 3 000 000 лева за ново оборудване.

Дружеството се утвърждава като едно от най-новите и модерно оборудвани предприятия от европейски тип. Производството му е независимо по отношение на основните суровини и има напълно затворен цикъл - от отпадъчна хартия произвежда хартия за вълнообразен картон и амбалаж от него. Произвежданата продукция е предназначена само за вътрешния пазар. Предприятието е интегрирано с частни пунктове за вторични суровини.

Производството на тоалетна хартия, салфетки, носни кърпички и амбалажна хартия е представено от фирмите "Булхарт" ООД и ЕТ "С.А. Мерджанов".

4.1.1.4. Текстилна и шивашка промишленост

Текстилът е традиционен отрасъл за община Пазарджик. След 1990 година функционира текстилна фабрика "Технотекс" АД, която произвежда

технически тъкани - брезенти и торби. Производството е силно намалено. През последните години се откриха много малки частни шивашки фирми, които работят основно на ишлеме. Шивашката промишленост все повече се превръща в придатък към известни западни фирми. Продукцията е с чужди етикети и без никаква самостоятелност на фирмата не създава условия за утвърждаване на български марки. Шивашките фирми се наемат като подизпълнители. Много важно за тях е да получат достъп до външните пазари.

Оцеляването на тези фирми е свързано със стимулиране делът на производството и износа на оригинална българска продукция, като постепенно намалява относителния дял на ишлемето. За това могат да се ползват средства от различни програми по европейските и национални структурни фондове.

4.1.1.5. Мебелна промишленост

Мебелната промишленост, локализираната в района, е с богати традиции. Едни от утвърдените фирми в този бранш са: “Колорадо мебел” ООД, “Форинвест” ООД, “БМД” ООД и “Явор” ООД.

4.1.1.6. Строителство и добивна промишленост.

Добивът на инертни и строителни материали на територията на община Пазарджик в настоящия етап се осъществява само в кариерите при с. Огняново, където се добиват всички фракции на трошен камък, каменно брашно, а също и негасена, хидратна вар и пепелина. Фирмата, която експлоатира кариерите е “Огняново-К”.

Всички останали инертни материали се доставят от производители извън рамките на общината, което води до завишаване цената на материалите, а от там и до една много висока цена на крайния продукт в строителния бранш.

В границите на община Пазарджик съществуват много неразработени находища на скални и облицовъчни материали, на инертни материали (пясък и филц).

Добрата суровинна база е предопределила и създаването на много строителни фирми - от големи предприятия до малки частни строителни фирми. Като по-значими фирми в строителството могат да се посочат: “Хебърстрой” ЕООД, “ЕкоХидро” ООД, “Сигма-Пал 92”, “Техноинженеринг 94” ООД.

Някои от фирмите се занимават с производство на строителни материали: “Изополи” ЕООД - производство на сандвич панели, “Пазарджишка рустика” – стенна облицовка, “Адком” ООД – дограма за строителството и PVC.

Използвайки съвременните методи, развитието на промишлеността е анализирана за да се систематизират силните и слаби страни като основа за открояване на проблемите и разработване на програми и проекти за развитие на основните отрасли в машиностроенето и строителството.

Силни страни:

- Традиции и натрупан опит, наличие на квалифицирана работна ръка.
- Наличие на вътрешен пазар и добре изградена дистрибуторска система с дългосрочни договори с постоянни клиенти.
- Увеличаване на малките и средни предприятия и разнообразието от продукция, номенклатурта и асортимента.
- Нови пазарни позиции за транспортните ленти, стругове и гуми.
- Затваряне на цикъла на производство на амбалажна хартия води до разширяване на производството.
- Разработените находища на инертни материали; наличие на залежи на инертни материали осигурява потребностите от това производство за

община Пазарджик, както и засилване на снабдяване на съседните общини със строителни материали.

- Бързото нарастване броя на строителни фирми обслужват цялата област и други региони. Ориентирането им към нови технологии в строителството ги прави търсени на пазара.

Слаби страни:

- Загубени чуждестранни пазари, отнасящи се за почти всички производства.
- Висока себестойност, ниска производителност и ефективност.
- Нарушение на екологичните норми и изисквания, проблем с отпадъците и вредните вещества.
- Висок относителен дял на ишлеме не само в текстилната промишленост и в други.

Привличането на чуждестранни инвестиции и провеждането на активен маркетинг за завоюване на нови пазари, повишаване на конкурентоспособността на производството са обвързани с активна инвестиционна политика, модернизация и обучение на специалистите и работниците на всички нива.

Постигнатите положителни резултати от някои предприятия в областта на производството и реализацията в преориентирането на производството на стругове според пазарните изисквания и установените нови пазарни позиции за транспортните ленти, стругове и гуми, бързо нарастване на асортимента и голямото разнообразие на продуктите на предприятията, произвеждащи стоки за потребление е доказателство за потенциалните възможности на промишлеността, развиваща се на територията на община Пазарджик.

Общо концепцията за смяна на собствеността чрез малки и средни предприятия не издържа на натиска на пазара и нахлуване на не само конкурентоспособни фирми, търговски вериги и продукти.

На територията все по-активно се настаняват поделения на транснационални компании, които изтласкват българските финансово немошни фирми, лош мениджмънт на собствениците.

Малките и средни предприятия не устояват на конкуренцията поради липса на средства за преобразуване, техническо развитие, добра организация.

Изводи:

Необходимостта от подкрепата на общината за окрупняване (акционизиране) на малките и средни фирми в крупни индустриални акционерни дружества способни за:

- разработка на съвременно ниво продукти с нов дизайн и качество конкурентоспособно за навлизане на ЕЕП и добре позиционирано на вътрешния пазар при засилващата се конкуренция на чужди продукти;
- рязко повишаване изискванията за качеството на образованието, квалификацията и преквалификацията на работниците и специалистите.
- спиране на стихията в движението на природните ресурси и работна сила;
- необходимост от налагане на стил на професионализъм във всички сектори на стопанството;
- подкрепа на фирмите за използване на фондовете на ЕС и програмите за финансиране чрез обучение за разработка на проекти и строг контрол на консултантските фирми, които налагат високи хонорари не носят отговорност за спечелване на конкурсите и предварително изискват до 20% от стойността на проектите.

В заключение при оценка на състоянието на индустрията, проявили се проблеми, диспропорции и противоречия се налага главно извода: необходима е рязка промяна на стратегията на общината от развитие на дребен бизнес към окрупняване, към съвременните форми на международния бизнес, а именно:

- акционирание и окрупняване на предприятията и тясно обвързване с мощни транснационални корпоративни производствени, дилърови и транспортни организации с цел по-добро финансиране, обновяване и навлизане на европейския пазар;
- налагане строг контрол за прилагане на европейските стандарти за организацията, продукцията, работната сила и работната заплата;
- ликвидирание предпоставките за развитие на спекула, корупция;
- балансиране на развитието на фирмите, характера на работните места и образователната и квалификационна система на територията на общината.
- ограничаване миграцията на младите хора чрез създаване на привлекателни производства и дейности с потенциал за реализиране и перспективно развитие на младежите.

4.2. Анализ на състоянието на земеползване и селското стопанство

4.2.1. Оценка на земеползването и развитието на селското стопанство като част от регионалната икономика.

В резултат на приватизацията и преструктурирането на по-голяма част от промишлените предприятия в община Пазарджик през втората половина на деветдесетте години, значителна част от съкратените работници и служители от общинския център се насочиха към земеделското производство, което днес се явява основен фактор в регионалната икономика. Приключилата поземлена реформа и започналата аграрна реформа създават подходящи благоприятни условия за насърчаване на частните земеделски производители и фермери в общината.

Структура на земеделските земи и на горския фонд

Общия размер на земеделските земи в община Пазарджик към 2004 г. е 475 618 дка., като обработваемата е 448 641 дка., поливната площ е 288 096 дка., а напоителните канали са с обща дължина от 346 км. През землището на общината минават реките Марица, Тополница и Луда Яна. Този значителен потенциал за напояване в общината се допълва от съществуващите водни канали, които пренасят водата от шест големи язовира.

Обработваемата земя на територията на Община Пазарджик възлиза на 70% от общата площ на общината, при средно равнище за областта от 24,4% и от 42% за страната като цяло. Този дял е още един важен показател за значителния поземлен потенциал на община Пазарджик за развитието на селското стопанство, особено в съчетание с благоприятните климатични и почвени условия.

Най-голям дял в обработваемата земя в Община Пазарджик имат нивите. Те заемат 68% от земеделските земи, следвани от естествените ливади - 25,34%, и от трайните насаждения - с 6,45%. Масивите от обработваема земя на територията на община Пазарджик са главно по поречието на р. Марица. Около 80% от обработваемата земя се напоява, което е изключително благоприятно условие за развитие на интензивно местно растениевъдство и животновъдство.

Обобщените данни за разпределението на обработваемата земя, горския фонд и на пустеещите земи на територията на община Пазарджик и средно за Пазарджишка област са представени в следващата таблица:

Пустеещи земи

Показател	община Пазарджик		средно за област Пазарджик	
	%	дка.	%	дка.
обработваема земя	70,0	448 641	24,4	1 212 733
горски фонд	11,9	77 698	54,8	2 438 893
пустеещи земи	7,0	44 732	3,2	142698

Съществен проблем за Общината е сравнително високото равнище на пустеещите земи. Необработваемата земя заема около 30% от територията на общината. Пустеещите земи заемат около 7%, което значително по-високо от средното за областта – около 3,2%. Две трети от пустеещите земи са в горски фонд, а останалите са в селскостопанския фонд.

Постигането на ефективност и конкурентоспособност на селскостопанското производство и критериите на ЕС, налагат окрупняване на земеделските масиви.

Регистрирани земеделски стопанства към 2003 г. за област Пазарджик – 41 756, в т.ч. действащи – 32 024.

За община Пазарджик към 2004 г. след преброяването на земеделските стопанства те са 9236, от които:

- физически лица – 9121;
- ЕТ – 47;
- Кооперации – 32;
- Търговски дружества – 31;
- Сдружения – 1, и други – 4.

4.2.2. Напоителни системи

Хидромелиоративният фонд в община Пазарджик се стопанисва от “Напоителни системи” ЕАД, клон Пазарджик.

Изградени са 288 096 дка. поливни площи на държавни водоизточници, в т.ч. напълно годни - 120 384 дка.

Напоителните канали са обща дължина 346 км., от които: облицовани - 302 км., необлицовани - 44 км. По напоителните канали са изградени 2 560 бр. съоръжения.

Отводнителните канали са с дължина 114 км.

4.2.3. Оценка на развитието на селскостопанско производство

Динамиката на селскостопанското производство на територията на община Пазарджик е особено неравномерна през втората половина на деветдесетте години. Значителни отклонения в равнището на продукцията на растениевъдството и на животновъдството през отделните години се дължат преди всичко на амплитудите в платежоспособното търсене спрямо селскостопанските продукти. За равнището на производството на основните селскостопански култури в община Пазарджик.

4.2.4. Развитие на селскостопанското производство по подотрасли.

4.2.4.1. Растениевъдство.

Благоприятните почвено-климатични условия обуславят развитието на селското стопанство в Пазарджишка община във всички направления. В региона са застъпени разнообразни култури.

Таблица № 24

Основни селскостопански култури за 2004 г	Област Пазарджик			Община Пазарджик		
	2004			2004		
	Площ -	Произ- водство	Среден добив	Площ	Производство	Среден добив
	Дка	Тона	Кг/дка	Дка	Тона	Кг/дка
Пшеница	110 915	30 321	273	63515	18244	287
Ечемик	29 770	7 048	237	17410	4603	264
Ръж	13 100	2 868	219	700	214	306
Тритикале	4 490	1 180	263	210	57	271
Овес	8240	1055	132	2060	329	160
Царевица	18430	9945	565	9075	6083	670
Ориз	11365	4200	370	7865	2695	343
Слънчоглед	18235	1475	81	12970	1136	88
Тютюн-всичко	12760	1881	147	9880	1382	139
Домати-полски	8915	23313	2615	6825	19861	2910
Пипер	9770	17269	1768	7790	15348	1970
Дини	3645	10223	2805	3370	9761	2896
Пъпеши	385	378	982	195	189	969
Картофи	33705	54287	1611	3015	8984	2980
Ябълки	6949	3766	710	3178	2987	940
Сливи	5368	484	97	98	30	306
Праскови	307	194	674	138	173	1254
Череши	5656	904	172	986	365	370
Вишни	2298	439	192	280	106	379
Грозде-всичко	45235	23316	515	6840	2939	430

В развитието на РАСТЕНИЕВЪДСТВОТО на територията на община Пазарджик заема производството на зърнени култури. Сравнителният анализ на равнището на добивите в общината по отношение на средните добиви в страната обаче показват, че при пшеницата и ечемика те са по-ниски, а при царевичката, овеса и ръж - малко по-високи. Доколкото при другите земеделски култури този анализ показва чувствително по-добри резултати за община Пазарджик се налага изводът, че в бъдеще не е целесъобразно растениевъдството на общината да търси специализация в зърнените култури.

Земеделска площ в регистрираните земеделски стопанства за област Пазарджик е 873 081 дка., в т.ч. 362 152 дка. обработваема земя или 42% от общата земеделска площ, като в община Пазарджик обработваемата земя е 53,85% от областната.

През периода 2003 – 2004 г. в община Пазарджик е налице тенденция на увеличение на засетите площи с жито, ечемик, ръж, фасул и др., като са засети 82 035 дка., което е 51% от общо засетите в област Пазарджик.

За 2005 г. засетите площи са нараснали до 98 170 дка., което е 16 135 дка. повече.

За реколта 2003 – 2004 г. се е увеличил и средният добив от пшеница на 287 кг/дка., ръж 306 кг/дка. Намаление бележи ечемикът - 264 кг/дка.

4.2.4.2. Зеленчукопроизводство.

Друг изключително важен и традиционен подотрасъл на растениевъдството в общината е **зеленчукопроизводството**. Данните в горепосочената таблица показват, че равнището на добивите в общината по отношение на средните добиви в страната са неколkokратно по-високи. Така например при полските домати те са със 199,5% по-високи, при пипера - със 164,1%, а при фасула - със 189,7%. Тези данни показват огромните възможности за бъдещо интензивно и високодоходно развитие на зеленчукопроизводството в община Пазарджик, основно благодарение на благоприятните климатични и почвени условия. За подобни перспективи обаче могат да се очертаят само при активната роля на Общинската управа в утвърждаването и развитието на общинските традиции и специализация в производството на разнообразни по вид, сезонност и предназначение зеленчуци.

4.2.4.3. Овощарство.

На основата на благоприятното географско разположение, климатични и почвени условия, община Пазарджик е и с исторически традиции и подходящи показатели за развитие на **овощарството**, с преимуществено значение в отглеждането на ябълки, череша, вишни и праскови. Сравнителният анализ на равнището на добивите в общината по отношение на средните добиви в страната показва, че при ябълките те са над 2,2 пъти по-високи; при прасковите - близо 3,5 пъти, а при черешите и вишните - над 1,2 пъти.

Съществени възможности за бъдещо развитие има **лозарството** на територията на община Пазарджик. С лоза са засадени 7688 дка., което е 17% от областта. Средните добиви на грозде в общината - в сравнение със средните добиви в страната, са над два пъти по-високи. От друга страна бъдещото развитие на лозарството е пряко свързано с умението на местните лозари, общинската управа и на ползвателите на винените сортове грозде да привлекат дългосрочни инвестиционни финансови ресурси на ЕС за възстановяването на значителни по мащаб лозови масиви - поне от порядъка на 10 000 декара на територията на община Пазарджик, като в с. Огняново е създаден лозов масив от 1300 дка. с винарска изба на фирма “Беса-Валей”.

4.2.4.4. Оризопроизводство и технически култури.

Добрата равнинност и изобилието на вода е допринесло за развитието на **оризопроизводството**, което е достигнало през 2004 г. до 7865 дка. засети с ориз., при среден добив от 343 кг на декара.

На територията на община Пазарджик съществуват добри възможности за развитието и на **технически култури**. община Пазарджик е включена в националната програма за експериментирание и внедряване на нови ориенталски сортове от линията “Средногорски”. Отглежданите тютюни от тип “Вирджиния” и “Ориенталски” са с отлични показатели.

В областта на **фуражното растениевъдство** най-голям е делът на естествените ливади и пасища, които се развиват екстензивно. Необходимо е преминаването към интензивно развитие чрез прилагане на културно-

технически мероприятия, въвеждане на диференциално и балансирано торене, балансирана паша, селекция на високопродуктивни тревни видове и механизация на процесите.

4.2.4.5. Животновъдство.

Развитието на **ЖИВОТНОВЪДСТВО** е свързано с традиции - както на територията на община Пазарджик, така и в областта като цяло през последните години. Наблюдава се тенденция към увеличаване на общия брой животни във всички категории стопанства в общината. Изключение прави само броят на овцете, който е намалял незначително. За динамиката в развитието на поголовието на общината може да се съди от следната таблица:

Таблица № 25

Показатели в животновъдството за 2004 г.	Мярка	Община Пазарджик	Общо за област Пазарджик
Говеда-всичко	Броя	3 151	16 121
В т.ч. крави	Броя	2 147	11 728
Овце-всичко	Броя	33 543	77 542
В т.ч. овце-майки	Броя	16 366	53 165
Кози-всичко	Броя	15 110	42 399
В т.ч. кози-майки	Броя	10 120	33 880
Свине-всичко	Броя	25 892	41 228
В т.ч. свине-майки	Броя	2 372	3 566
Птици-всичко	Броя	132 397	315 000
В т.ч. кокошки-носачки	Броя	73 097	227 000
Пчелни семейства	Броя	4 771	13 671

Произведеното мляко общо в община Пазарджик през 2004 г. възлиза на над 11 579 хиляди литра, като от него 7684 хил. литра е кравето, 1899 хил. литра – овчето, 1950 хил. литра – козето и 46 хил. литра е биволското мляко.

Таблица № 26

Средна продуктивност за 2004 г.	Мярка	Община Пазарджик	За област Пазарджик
Млеконадой на крава	Литри	3 257	2 644
Млеконадой на овца	Литри	117	92
Настриг вълна	Грама	2 082	2 248
Носливост на кокошка	Брой	204	191

Изобилието от растителни и животински продукти на територията на община Пазарджик е солидна предпоставка за развитие на хранително-вкусовата промишленост. Доброто географско разположение и отличните климатични условия са гаранция за производството в перспектива на конкурентоспособно екологично чиста селскостопанска продукция в общината.

Анализът на продуктивността на животновъдството в община Пазарджик показва, че тя е по-висока от средната за страната при млеконадоя на овцете, но е по-ниска с около 12,5% при млеконадоя на кравите и с около 25% при носливостта на кокошките. При отчитане на благоприятните условия за развитието на животновъдството в община Пазарджик може да се повиши организацията и интензивността в животновъдството..

Изобилието от растителни и животински продукти е солидна предпоставка за развитие на хранително-вкусовата промишленост на територията на община Пазарджик. Доброто географско разположение и отличните климатични условия са гаранция за производството в перспектива на конкурентоспособно екологично чиста селскостопанска продукция в общината.

Горско стопанство заема сравнително скромна дял в общинската икономика.

За открояване на териториалните проблеми в селското стопанство SWOT - анализа показва следната класификация по направления, силни и слаби страни, заплахи и откриване на възможности.

Силни страни

- Благоприятни почвено-климатични условия и месторазположение.
- Традиции, квалификация и специализация на земеделските производители.
- Традиции и налична база за представянето на агро-технически услуги.
- Наличие на мощни местни преработвателни предприятия.
- Наличие на местен и чуждестранен инвестиционен интерес.

Слаби страни

- Липса на реален пазар на земеделската земя.
- Недостатъчна степен на механизация и на използване на торове и пестициди.
- Ниска степен на концентрация на селскостопанското производство.
- Липса на собствен инвестиционен капитал на производителите.
- Липса на надеждни външни пазари.
- Неорганизираност на производителите в браншови съюзи.

Възможности

- Създаване на условия за реален пазар на земеделската земя.
- Възстановяване и активно използване на напоителните системи.
- Създаване на нови трайни насаждения с качествен посадъчен материал и конкурентоспособен вид и сортов състав.
- Изграждане на пазарна инфраструктура за пласмент на селскостопанската продукция, отговаряща на изискванията на местните и международни пазари и насърчаваща инвестициите в селското стопанство.
- Създаване на информационна система за селскостопанските производители.
- Създаване на конкурентоспособни ферми в животновъдството.

Заплахи

- Бавно удряване на собствеността на земеделската земя.

- Влошаване качеството на плодовете в следствие амортизацията на старите трайни насаждения.
- Невъзможност за привличане на активен инвестиционен интерес.
- Недостатъчна активна кредитна политика спрямо земеделието в национален мащаб.
- Забавяне изграждането на специализирани пазари за селскостопанската политика.
- Липса на маркетингова стратегия и практика за местните селскостопански производители.

Основните проблеми в развитието на селското и горското стопанство в община Пазарджик се свеждат до:

- все още няма реален пазар на земя;
- разпокъсаност, маломерност и липса на структурна политика, съгласно критериите на Европейския съюз;
- преобладаването на малки лични стопанства (задоволяват предимно семейни потребности, а на пазара се реализира само излишната продукция);
- недостатъчна, амортизирана и неефективна селскостопанска техника;
- несъответствие между цените на земеделската продукция и цените на фуражите, услугите и земеделската техника, което обуславя ниска като цяло рентабилност на селскостопанското производство;
- значителен дял на пустеещи земи;
- влошено състояние на съществуващите овощни масиви, поради липса на средства за закупуване и провеждане на мероприятия в растениевъдството;
- липса на финансови средства за създаване на нови площи с трайни насаждения;
- намаляваща продуктивност на селскостопански животни;
- съществуването на малки ферми, с ниска степен на концентрация и специализация;
- ниски изкупни цени на животинската продукция;
- ниско ниво на механизация в животновъдството;
- неблагоприятни условия за реализация на външни пазари на редица селскостопанско продукти;
- липса на достатъчно борси и тържища за селскостопанска продукция на територията на община Пазарджик.

4.3. Анализ на транспорта и транспортните организации на територията на община Пазарджик

Отрасълът е представен от автомобилния, железопътния и тролейбусния транспорт.

В община Пазарджик преобладава автобусният транспорт. Може да се направи извода, че транспортните потребности са практически задоволени.

Транспортното обслужване се осъществява от следните фирми:

- “Транс-авто” ООД - гр. Пазарджик. Дружеството е частно и осъществява 100% от вътрешноградските, междуселищни и междуобластни превози;

Положителна е тенденцията за обновяване и увеличаване на автопарка на частните превозвачи.

Товарната транспортна дейност на територията на общината се осъществява от:

- “Хебър-транспорт” АД
- “Авто-юг” ООД;
- “Автотранспрогрес” ООД.

На територията на общината функционира и фирматна “Willi Betz” - филиал в гр. Пазарджик, специализирана в областта на международните товарни превози.

Дял в транспортното обслужване на населението има и таксиметровият превоз, който се осъществява от фирмите: “Такси България” и “Сити кар”, разполагащи с около 250 автомобила.

Спедиторската дейност на територията на община Пазарджик се осъществява от “Деспред” ЕООД - дружество, обслужващо главно международните линии.

Железопътният транспорт осъществява превоз на товари и пътници. Територията на община Пазарджик е свързана с жп коридора Европа - Азия. Силно намалената дейност на редица големи промишлени фирми с товаремки производство е съкратила драстично товаро-разтоварната дейност. Пътната дейност също е намаляла в резултат на намалялата мобилност на населението, ниската честота на влаковете и увлечението на цената на услугите.

Важно място в транспортното обслужване на населението заема и тролейбусният транспорт. Той се осъществява само в гр. Пазарджик от общинска фирма “Тролейбусен транспорт”, създадена през 1992 г. Изградената тролейбусна мрежа свързва западната част на града - централната част - промишлена зона и жп гара.

Транспортната дейност се затруднява от наличието на следните проблеми:

- остарял и амортизиран тролейбусен и жп парк;
- липса на средства за покупка на нови тролейбуси и резервни части за тях, за ремонт и рехабилитация на съществуващия жп парк;
- лошо състояние на пътната мрежа, която води до бързо амортизиране на превозните средства;
- липса на околоръстна система, която да изведе транзитния поток извън гр. Пазарджик;
- конфликтни ситуации поради неподдържане на пътищата и навлизането в прагово състояние;
- разширяване на тролейбусното трасе;
- неизградена тролейбусна мрежа в източната част на гр. Пазарджик.
- Необходимост от разширяване на контактната мрежа на тролейбусен транспорт. Възложено е проектиране; има работен проект и ПСД.

Развитието на транспорта е тясно обвързано с преминаване на еврокоридорите № 8, 9 и 10 и меридианните линии свързващи трасетата на еврокоридор № 4 и 7. Транспортната европейска схема обхваща пътнотранспортните комуникации, жп транспорта, енергийната общоевропейска система и други.

Община Пазарджик се намира в **ЗОНАТА НА ДИРЕКТНО И ИНДИРЕКТНО ВЛИЯНИЕ**. Това ще се отрази върху всички сектори на икономиката и обществото. Усиленият трафик на хора, товари, информация, капитали и услуги е фактор за промяна:

- пространствената ориентация на застрояването на селата и града близо до територията през, която преминават еврокоридорите и първокласните пътища, свързващи отделните зони;
- създаване на нови производства, дейности, центрове обслужващи дистрибуцията на стоки, капитали, хора и услуги;
- настаняване на смесени, дъщерни, договорно свързани поделение и обслужващи транспортни транснационални потоци.

4.4. Анализ на икономическото развитие на малките и средни предприятия

Важно значение за ускоряване на икономическите процеси и за оптимизиране на производствената структура на общинската икономика има развитието на дейността на малките и средните предприятия. Тъй като те съставляват основната част от частния сектор, просперитетът на дейността им е важен фактор за икономическия растеж.

Микропредприятията са най-голямата част от фирмите на малкия и среден бизнес. Те са предимно семейни фирми, без наети по трудови правоотношения и с регистрация като едноличен търговец.

Частните фирми с брой на наетите работници до 50 души заемат около 98% от общата съвкупност на активните фирми в общинската икономика, но тези фирми все още не могат да се превърнат в основен фактор на икономическия растеж. Тази функция се изпълнява от големите промишлени предприятия, а малките и средните фирми създават предимно условия за ускоряване на прогреса.

Структурният анализ на направленията, в които се развива малкият и средният бизнес, показва, че основната му дейност е насочена в областта на търговията и услугите, където са съсредоточени 78,34% от функциониращите частни фирми, а 21,66% от тях се занимават със селско и горско стопанство, лов и риболов, с преработване и строителство. Последните са обхванати предимно в средни и едри предприятия, което в контекста на икономическото развитие и структурната реформа е естествено, имайки предвид обективната необходимост в тези отрасли от големи вложения в машини и съоръжения, във финансови инструменти и високо оборотни фондове.

Дейността на микропредприятията е насочена в сферите на търговията на дребно, ремонта на автомобили и битова техника, общественото хранене, транспорта. Най-голяма част от тях заемат търговските и ремонтните предприятия - те са 52,56% от всички функциониращи частни фирми. Относително по-малки в тази съвкупност са дяловете на фирмите от областта на общественото хранене (11,19%) и транспортните услуги (7,28%). МСП в тези сектори представляват малка част и са фактически наследници на приватизираните държавни предприятия.

Малкият и среден бизнес е резултат от произтичащите процеси на структурната реформа на територията на общината и средство за намаляване на безработицата. Сериозен недостатък за дейността му, който се оформя като негова устойчива черта, е липсата на предприемачески опит, на квалифициран собствен персонал в областта на икономиката и управлението и на свеж ресурс за инвестиции в производството. Действията на собствениците (особено на микропредприятията) за повишаване на личната квалификация и образования, както и на заетия при тях персонал, когато ги има, са стихийни и ограничени.

Малките и средни предприятия в общината се сблъскват с проблема за достъп до финансови ресурси - първоначалното финансиране на дейността,

инвестирането в необходимите материални активи, формирането на оборотните фондове, инвестициите за модернизация и реконструкция, с цел повишаване на ефективността и конкурентноспособността. В община Пазарджик само 8-10% от фирмите са имали достъп до банково финансиране, което се обуславя от невъзможността на малките и средни предприятия да осигурят достатъчно обезпечение, високия лихвен процент по кредитите и краткия срок за тяхното погасяване.

5. АНАЛИЗ НА ИНФРАСТРУКТУРНАТА ИЗГРАДЕНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК

5.1. Характеристика на пътнотранспортните комуникации

Общ градоустройствен план и план на комуникационната транспортна система към него, изработен през 1980 г. от ЗПО-Пловдив е актуализиран неколкократно.

Плана за организация на движението, проектиран във “Водоканалпроект” през 1987 г. Възложена е актуализация и тя ще бъде готова до 30.11.2005 год.

Сравнителният анализ показва предвиждания на реалистични и съответно реализирани във времето и какво част от тях подлежат на **преосмисляне и търсене на нови варианти за решение в условията на активно протичащите процеси за присъединяване към Единното европейско пространство** особено при отчитане влиянието на **трансевропейските коридори 8, 9 и 10 поставящи община Пазарджик и неговата територии в зоната на директно и индиректно влияние.**

Новите решения в развитие на транспортната политика на община Пазарджик следва да бъдат съобразени максимално със съществуващото положение с новата икономическа обстановка в страната, произтичаща от приемане на Република България в Европейския съюз.

5.1.1. Републиканска пътна мрежа и ролята ѝ за развитието на общинската пътна мрежа на територията на община Пазарджик

През град Пазарджик в посока изток - запад преминава стария **първокласен път I-8 София - Свиленград**. С изграждането на **автомагистрала “Тракия”** - северно от града, се решава проблемът с изнасянето на транзитното движение от него. Влизането в града от магистралата става в два пункта. Основното влизане става по второкласния път II-37 от Панагюрище и Пещера. В мястото на пресичане на този път с автомагистрала “Тракия” е изграден възел тип детелина, който развързва безконфликтно пресичане на двата пътя.

Второкласният път II-37 обхожда с ново трасе селата Ивайло и Сарая преди включването им в автомагистралата.

Третият по значимост път III-803 от Динката, по който става второто влизане от посока София към Пазарджик. Развързката му с магистралата е изградена на две нива.

Останалите пътища, влизащи в населеното място са от съседните села Добровница, Бошуля, Синитево и Огняново.

Главните трасета, които натоварват с транзитен поток главната улична мрежа на града са в посока север - юг.

Републиканската пътна мрежа на територията на община Пазарджик включва пътища с обща дължина 400,8 км., която се разделя по класове, както следва:

- пътища I-ви клас - 59 км.;
- пътища II-ри клас - 53,2 км.;
- пътища III-ти клас - 163,6 км.;
- пътища IV-ти клас - 125,0 км.

По видове настилки пътната мрежа в общината изцяло е покрита с трайна асфалтова настилка.

Въвеждането на паневропейските транспортни коридори ще внесе сериозни промени в цялата пътнo-транспортна мрежа.

Основните пътища свързващи с главните паневропейски коридори следва да бъдат реконструирани на нивата на Европейските стандарти.

По пътните трасета на общинската пътна мрежа има изградени мостове, водостоци, подпорни стени, които са в недобро състояние. По-голяма част от габаритите на съоръженията не съответстват на габаритите на пътя (малки габарити). Липсват необходимите пътни знаци, указателни табели и снегoзaщитни съоръжения. Светофарните уредби са с морално и технически остаряла електроника. Лошо е състоянието на банкетните ивици и отводнителните канали.

Общата преценка е, че 70% от пътищата са в средно състояние, 30% са в лошо състояние.

Бързата реконструкция, основен и среден ремонт на общинската пътна мрежа е повече от наложително, особено доизграждането на околoвръстния пръстен на гр. Пазарджик.

Проблемите, които се открояват, могат да се сведат до:

- липса на финансови средства за поддържане и завършване на реконструкцията по европейските стандарти;
- остаряла техника за поддържане на пътната мрежа и оптимизиране управлението на фирмите за стопанисване и ремонт;
- неизградена околoвръстна система, която да изведе транзитния поток извън гр. Пазарджик.

5.1.2. Главна улична мрежа

Главната улична мрежа на гр. Пазарджик в значителна степен е благоустроена и изградена. Има улици, които са реконструирани, но все още не всички са благоустроени изцяло, а само отделни участъци. Изграждането на главната улична мрежа е съобразено до известна степен с действащия ОГП, но поради икономически затруднения процесът не е завършен.

В момента районните артерии са:

- с разделителна ивица: “Г. Бенковски”, “Хр. Ботев”, “Л.Боянов”, “Кочо Честименски”, “Ст. Караджа” и “Пловдив”;
- без разделителна ивица: “Ст. Стамболов”, “Царица Йоана”

В производствената зона събирателни са улиците “Д-р Ламбрев”, “Синитска”, “Мильо войвода”, “Заводска”.

Всички събирателни улици са двулентови. Габаритите на събирателните улици са с платно 2 x 3,50 м и променливи по ширина тротоари (1,5-3,0 м). Схемата на главната улична мрежа е рингова, с множество входящо-изходящи радиални трасета.

Основните кръстовища на града са разположени на пресечните точки на главните входящо-изходящи направления. Това са кръговите кръстовища на пресичането.

Изграждането на съвременната пътнo-транспортна мрежа е свързана още с изграждане на паркинги и гаражи с оглед премахване на конфликта “човек - автомобил”.

За осигуряване на транзитното движение по посока към и от автомагистрала “Тракия” се изгражда нов мост на р. Марица. След завършването му е необходимо реализиране на т. нар. “Западен обход”. За същия има изготвени проекти, които е необходимо да се актуализират.

5.1.3. Паркиране, гариране, пешеходно движение и площади.

Съществуващите обществени паркинги са предимно в жилищните комплекси, производствената зона и централната градска част. В центъра пред двата хотела и на ул. “Шишман” паркирането към другите обществени обекти или успоредно паркиране по самите обслужващи центъра улици. В централната градска част има остър недостиг на места за паркиране.

Центъра на града е много добре благоустроен и организиран. Площад “Цар Освободител” и ул. “Търговска” са превърнати в пешеходна зона.

Площадното пространство е добре мащабирано, естетизирано и с раздвижена конфигурация. Прилежащите и вливащите се към него улици са превърнати в пешеходни и наситени с търговски обекти, кафенета, ресторанти и други кътове за отдих и атракции.

Поради равнинният характер на града, скоростта на пешеходното движение може да се приеме близо до максималната 4,8-5 км./ч. По-голямата част от града, тъй като е с компактна структура, попада в изохорна на нормалата (15 мин.) достъпност до центъра на града.

В изохорна на 30-мин. достъпност попадат производствената зона, жп гарата и производствени терени, разположени в периферията на града на основните входящо-изходящи артерии. Необходима е добре организирана схема за масовия градски транспорт.

Характерни притегателни пунктове за пешеходното движение са: пазара, хотелите, заведенията за обществено хранене, културни центрове, спортни терени, паркове и други места за отдих.

Развихрилата се през последните години **отдаване на терени** (публична частна собственост) **на частни фирми за платени паркинги** е най-голямата язва за ефективно осигуряване на схемата “**пътища – автомобили – пешеходци – паркинги**”. По-точно това е криво разбрана пазарна ориентация. Общината би следвало да организира общинска фирма със специфично направление и да възстанови предприятията в които да работят пенсионери и инвалиди с малки пенсии при **нормални цени за паркиране**, а средствата след покриване на разходите да попълват бюджета на общината

Градският транспорт е добре организиран, тъй като обслужва всички зони, без да е голям конфликта с пешеходното движение.

5.1.4. Транспортно обслужване и транспортна инфраструктура.

Организационна схема за разполагане на материалната база на автомобилния, тролейбусен транспорт, обслужваща гр. Пазарджик, включва още: бензиностанции; газостанции; автосервизи; материалната база на частни фирми за автобусни, таксиметрови и товарни превози и международни товарни превози; автогара.

Съобразно новите икономически условия оразмеряването и планирането на обектите на транспортното обслужване се интегрира с пространственото зонироване на община Пазарджик: зони за обитаване, труд, отдих и обслужване. Условието при отреджане на терени за всички са пълна равнопоставеност на държавната, частната и общинска собственост при спазване на закона и нормите за териториално устройство и европейските стандарти.

От направеният кратък анализ на съществуващото положение на транспортната схема на града става ясно, че градът има комуникационни проблеми. Става дума за ПЛАНИРАНЕТО НА ТРАНСПОРТНАТА СИСТЕМА

като един от елементите на Общия градоустройствен план на града. Не помаловажен е икономическият механизъм за финансиране на общинските транспортни форми, както и закриляне на тези от частния сектор. Проблемът за цените се откроява особено ярко, тъй като има дисбаланс между доходите и разходите на населението. Конкуренцията между различните по собственост и статут транспортни фирми следва да е лоялна без протекционизъм. Данъчните служби следва да упражняват стриктен контрол.

В гр. Пазарджик има автобусен и тролейбусен транспорт. Основният пакет автобусни линии са проведени по: ул. "Г. Бенковски", ул. "Хан Крум", ул. "Е. Йосиф", ул. "Ст. Стамболов", ул. "Родопи", ул. "Княз Батенберг", ул. "Цар Освободител", ул. "Ст. Караджа", ул. "Пловдивска" и по всички улици на производствената зона.

5.1.5. Железопътен транспорт

Северно на производствената зона преминава жп линията "София - Пловдив", където е разположена и жп гарата. Пресичането на ул. "Родопи" с жп линията става с надлез, започващ от кръстовището на ул. "Родопи" и ул. "Заводска".

Състоянието на жп транспортната и материално-техническата база следва да се съобрази с международните железопътни направления.

5.2. Водоснабдяване и канализация

Община Пазарджик се състои от 32 населени места, обединени в 18 водоснабдителни групи. Водоснабдяването на гр. Пазарджик се осъществява:

- от група "Мокрище", която включва помпена станция "Мокрище" и помпена станция "Караман тепе" с общ брой тръбни кладенци – 23 броя. Общият им дебит е 820л/сек.
- От помпена станция "Ивайло" с три броя тръбни кладенци с общ дебит – 150 л/сек.

От водоснабдителната система на гр.Пазарджик се водоснабдяват селата: Мокрище, Мирянци, Саря, Драгор, Добровница и Главиница

За всички останали селища от община Пазарджик има изградени самостоятелни водоизточници.

В общината са изградени 119 км външни водопроводи. От тях 57% етернитови /АЦ/, 31.85%, 6.81% ПВХ и ПЕВП и 4.34% чугунени.

Върешната водопроводна мрежа на общината е 468 км. От тях 85.06% етернитови тръби, 11.12% стоманени, 0.82% чугун, 3.00% ПВХ и ПЕВП /пластмасови за водоснабдяване/.

Водоснабдяването на Община Пазарджик се осъществява от 89 водоизточника, които осигуряват 1 300 л/сек. Основните водоизточници са тръбни кладенци - 62 бр. като са изградени СОЗ /санитарно охранителни зони/ с обща площ от 380 дек. В момента има две преминавания през р. Марица - Ф 475 мм АЦ и Ф 400 мм СТ. Общата дължина на външната водопроводната мрежа е 111 км.

В Пазарджик и общината няма изградена водоснабдителна система за условно чисти води, необходими в производствените процеси. По-голяма част от такива води се добиват от собствени водоизточници/тръбни кладенци/ в районите на имотите им. За поливането на тревните площи в парковете и градинките в селищата и градинките на домакинствата по населените места са изградени тръбни кладенци – собственост на домакинствата и общината. Водопотреблението и изграждането на материално-техническата база

е свързано с отчитането на съществуващите показатели за: 200 л./жител питейна вода; 350 л./жител условно-чиста вода.

Възможно нарастване на специфичното потребление трябва да се осигури за сметка на ограничените загуби във водоснабдителната и водопроводната мрежа до 20-25%

Общината е със смесена канализация, изградена от бетонови и каменни тръби в гр. Пазарджик, а в селата липсва канализация и отпадните води се отвеждат в септични ями и в реките. Индустриалната зона се намира на десния бряг на р. Марица. За района има проект за разделна канализация, но същия не е спазен. В дъждовните колектори се заустват промишлени и битови отпадни води. Към изградените локални пречиствателни станции в предприятията има препоръки за доокомплектоване на съоръженията, за да бъде завършен цикъла на пречистване. Водите от зоната се изливат в открит канал.

Канализационната система на града трябва да бъде основно променена чрез въвеждане на разделна канализация за битови отпадни и дъждовни води. Реконструкцията трябва да се проведе етапно, при запазване нормалния режим на сградите.

При усвояване на нови терени с коти и денивелация, несъвместими с реконструираната градска мрежа да се предвиди вариант за помпено прехвърляне на канални води, както и канализацията на промишлената зона относно пълно събиране и отвеждане на отпадните води към ГПСОВ. Показателна е схемата за отпадните води общо за област Пазарджик и в т.ч. за общината.

Таблица № 27

Отведени отпадни води по общини през 2003 г.

(в хил. куб.м.)

Общини	Общо отведени води	В т.ч. третирани	
		Общо	в т.(. биолог. методи
Общо за областта в т.ч. по общини	17609	5705	1202
Батак	261	-	-
Белово	342	-	-
Брацигово	535	92	-
Велинград	2169	-	-
Лисичово	158	-	-
Пазарджик	8364	3142	36
Панагюрище	2424	1321	16
Пещера	1835	1150	1150
Ракитово	486	-	-
Септември	775	-	-
Стрелча	261	-	-

Необходими са бързи мерки за очистване на производствените отпадни води и довеждането им до необходимите нормативни санитарни изисквания.

Канализационната система на града трябва да бъде основно променена чрез въвеждане на разделна канализация за битови отпадни и дъждовни води. Реконструкцията трябва да се проведе етапно, при запазване нормалния режим на сградите.

При усвояване на нови терени с коти и денивелация, несъвместими с реконструираната градска мрежа да се предвиди вариант за помпено прехвърляне на канални води, както и канализацията на промишлената зона относно пълно събиране и отвеждане на отпадните води към ГПСОВ. Показателна е схемата за отпадните води общо за област Пазарджик и в т.ч. за общината.

5.3. Електроснабдяване

Електроенергийната система на община Пазарджик е сравнително добре развита. Техническото състояние на съоръженията е добро.

Пръстенната, електроразпределителна мрежа /20 kV/ на гр. Пазарджик се състои от следните елементи: въздушни линии, кабелни линии, възлови страници и трафопостове и се обслужват от “Електроразпределение” ЕАД - клон Пазарджик.

Състоянието на горните елементи, е както следва.

- кабелните линии са с дължина 136 км, от които 60% с хартиено-маслена изолация и 40%-с полиетиленова изолация;
- въздушните линии са с дължина 120 км., включително аварийните връзки между подстанции 110/20 kV;
- възловите станции са 5 бр., от които 1 бр.-чужда собственост;
- трафопостовете са 405 бр., от които 276 бр. Собственост на “Електроразпределение”, с обща инсталирана мощност - 280 000 kVA.

Оценка на електроснабдяване и изграденост на преносна и разпределителна мрежа показва:

- комуналното потребление - подлежи на реконструкция общественото осветление извън центъра на града. Разчетено е потребление за комунални нужди е 1500 квтч/жител годишно;
- нови трасета на главните линии средно напрежение трябва да бъдат подбрани, а съществуващите - ревизирани за възможни конфликти, поради промяна на уличната мрежа или изграждане на други инфраструктурни елементи;
- трансформаторни мощности и режим - развитието на системата СН да се ориентира към унифицирано напрежение 20 кв и характерен трафопост 2 x 630 ква. Да се определи възможността за внедряване на системата МТУ при строителството на компактни групи нови сгради.

5.4. Газоснабдяване

В действащия териториално-устройствен план се разглеждат два алтернативни варианта на развитие на топлоснабдителната система на гр. Пазарджик:

II-ри вариант - Централизирано газоснабдяване посредством изграждане на градска газова разпределителна система.

На територията на община Пазарджик дейността по газоснабдяването и газифицирането се осъществява от “Хеброс газ” АД – гр. Пазарджик.

През областта преминава Републиканският магистрален газопровод с отклонение, чрез което се захранва гр. Пазарджик. Построена и екологично изпитана газопроводна мрежа с обща дължина 69 100 м. По-голяма част от

промишлените обекти и тези от социалната сфера в община Пазарджик – училища, болници и административни сгради са газифицирани.

Газифицирани са: 18 бр. промишлени обекти и 127 бр. административни обекти, битов сектор – 500 бр.

5.5. Телекомуникации и съобщения

Системата е представена от две поделения запълващи спектъра от услуги в тази област - “Пощенски съобщения” и “Далекосъобщения”.

“Пощенски съобщения” осъществява дейност чрез вътрешни и международни пощенски услуги, парично-преводна дейност и разпространение на печата. Материалната база напълно задоволява нуждите на общината.

На територията на община Пазарджик телекомуникационната дейност се осъществява чрез технологичен район “Далекосъобщения” (ТРД) – гр. Пазарджик.

Цялата междуселищна мрежа на територията на общината е кабелизирана. Междуселищните кабели са 36 бр., с обща дължина 326 км. ЛКС поддържа 8 бр. кабели с дължина 131 км.

На територията на община Пазарджик са в действие 29 бр. АТЦ, с общ монтиран капацитет 44 954 поста. Всички населени места са телефонизирани, като 6 от тях са с изнесена мрежа. Всички централи имат директни връзки с КЦАТЦ и са включени в националната и международната мрежа за входящо и изходящо избиране.

Таблица № 28

Население в общината и инфраструктурната изграденост

№	населено място	Брой население	Пътна мрежа /км./	Телефони /бр. постове/	Ел.снабдяване/бр.населени места/	Водо-снабдяване /км./	Гази-фикация /км./
1	Община Пазарджик	128 856	400.2	44 954	32	111	69

Оценката на териториалното устройство и инфраструктурната изграденост изисква за всяко населено място да се направи отделен анализ и схема за внасяне на изменения.

SWOT анализът в техническата инфраструктура показва:

Силни страни

- Сравнително висока гъстота на пътната мрежа.
- Висок относителен дял на пътищата от I, II и III клас в пътната мрежа.
- Растяща степен на газификация.
- Наличие на мощни и поддържани водоеми.
- Наличие на разклонена вътрешна водопроводна мрежа.
- Високо качество на питейната вода.
- Сравнително висока плътност на телефонната мрежа.
- Висока степен на задоволеност на нуждите от транспортни услуги.

- Добре развито електроснабдяване.

Слаби страни

- Лошо състояние на общинската пътна мрежа.
- Липса на канализационни системи в селските райони.
- Недоизграден околоръстен пътен пръстен в гр. Пазарджик.
- Неотговаряща на екологичните изисквания водопроводна система.
- Висока енергоемкост на уличното осветление.
- Лошо състояние на напоителните системи.

Възможности

- Разширяване на тролейбусната мрежа в гр. Пазарджик.
- Довършване изграждането на околоръстния пътен пръстен в гр. Пазарджик и модернизиране на пътната мрежа.
- Разширяване и реконструкция на ВиК мрежата в общината.
- Повишаване енергийната ефективност в общината.
- Разширение на газопреносната мрежа в битовия сектор.
- реконструкция и възстановяване на напоителните системи в общината.

Заплахи

- Забава в усъвършенстването на нормативната база.
- Финансова осигуреност на инвестиционните проекти.
- Дълъг период на проектиране.
- Липса на ефективни форми за стопанисване на напоителните системи.
- Зависимост от централното бюджетно финансиране.

От направеният SWOT анализ могат да се направят и следните допълнителни изводи:

- висока степен на задоволеност от транспортни услуги и висока плътност на телефонизация на населението, отразени в силните страни на анализа;
- добре развито електроснабдяване, растяща степен на газифициране на общината и доброто качество на питейната вода са предпоставки тези показатели да бъдат отбелязани в силните страни на анализа;
- липсата на канализационни системи в селищата на община Пазарджик, високата енергоемкост на уличното осветление и лошото състояние на напоителните системи са причина тези показатели да бъдат посочени в слабите страни на анализа.

6. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА

6.1. Основни сектори на социалната сфера

Цялата социална програма се изгражда върху решаването на следните проблеми:

- **Смекчаване и ограничаване на бедността и подобряване качеството на живот;**
- **Постигане на по-висока заетост и намаляване на безработицата;**
- **Социална интеграция и реинтеграция на зависимите групи от населението:** Възрастни групи; Деца; Жени; Инвалиди; Етнически групи; Социални изолирани и бездомни лица.
- **Ресурси за осигуряване изпълнението на програмата:** Национални ресурси; Международно сътрудничество, съдействащо за реализацията на стратегическите цели за социално развитие;
- Сътрудничество с неправителствени организации.
- **Развитие на дейностите, свързани със социалната сигурност и качествена характеристика на трудовите ресурси и общо състоянието на населението.**

Съществено място при оценка на социалната сфера и използването на европейските фондове, проекти и програми.

6.2. Заетост и безработица

Състоянието на населението от гледна точка на материално обезпечение и осигуреност от доходи се определя от нивото на заетите в частния и общественния сектор, инвалидите, безработните, пенсионерите и категоризираните в групата социално слаби

Таблица № 29

Заети лица в общественния сектор по НКИД в област Пазарджик

(среден годишен брой)

Икономически дейности	2001 г.	2002 г.	2003 г.
Общо	20 503	19 276	21 262
Селско, ловно, горско и рибно стопанство	760	762	1165
Добивна промишленост	13	-	-
Преработваща индустрия	513	248	227
Снабдяване с електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и води	1533	1616	-
Строителство	347	146	119
Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и на стоки на домакинството	163	52	22
Хотели и ресторанти	142	198	184
Транспорт, складиране и съобщения	2148	2007	1818
Финансово посредничество	206	-	-
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност и бизнес услуги	317	428	657
Държавно управление и отбрана,			

задължително обществено осигуряване	2847	3002	3300
Образование	7072	6608	6549
Хуманно здравеопазване и социални дейности	3433	3129	3265
Други дейности, обслужващи обществото и личността	956	917	2289

Забележка: Значителна част от заетите са концентрирани в община Пазарджик.

Таблица № 30

Заети лица в общественния сектор по общини

Общини	1999 г.	2000 г.	2001 г.	2002 г.	2003 г.
Батак	1202	926	692	712	1015
Белово	818	463	551	562	684
Брацигово	599	538	252	519	610
Велинград	4143	3387	3367	3057	3225
Лисичово	248	218	233	193	345
Пазарджик	11 673	10 319	9105	9105	9532
Панагюрище	5566	1901	1859	1754	1809
Пещера	2742	1215	1126	1009	1131
Ракитово	761	650	1118	699	894
Септември	1686	1066	1634	1445	1820
Стрелча	374	287	293	221	197

Благосъстоянието е в пряка зависимост от резултатите, характеризиращи развитието и отрасловата структура на икономиката

Броят на частните фирми нараства и се увеличава заетият персонал. Тази положителна тенденция за една голяма община като община Пазарджик следва да се увеличава. Структурата на безработицата е, както следва:

Таблица № 31

**Структурата на безработицата в община Пазарджик
за периода 2002 – 2005 г.**

Регистрирани безработни	Общо	Висше образование	С намал. работоспособност	Майки с деца до 3г. и самот. родители
Период				
Към 30.04.2005г.	6649	423	297	282
в т.ч. жени	3849	279	147	282
Към 31.12.2004г.	6746	467	296	221
в т.ч. жени	4058	321	146	220
Към 31.12.2003г.	7193	472	235	143
в т.ч. жени	4111	326	114	142
Към 31.12.2002г.	9526	588	213	-
в т.ч. жени	5226	213	-	-

Структура на безработните по възраст

Регистрирани безработни	Общо	До 29г. вкл.	От 30 до 49г. вкл.	Над 50г. вкл.
Период				
Към 30.04.2005г	6649	1621	3130	1698
В т.ч. жени	3849	1134	1812	903
Към 30.04.2004г	6746	1828	3306	1612
В т.ч. жени	4058	1189	1987	882
Към 30.04.2003г	7193	1949	3598	1646
В т.ч. жени	4111	1201	2055	855
Към 30.04.2002г	9526	2843	4888	1795
В т.ч. жени	5226	1659	2686	881

Продължително безработни с регистрация над 1 година са 3127 души.

Образователната структура на безработните е: с висше образование – 402 души, със средно – 2083 души, с основно – 782 души, с начално и по-ниско – 3011 души.

Броят на безработните с работническа професия е 1152 души, на специалистите – 1053 души и регистрираните без квалификация – 4073 души.

Тази тенденция продължава, като се засилва увеличаването на безработните лица, които нямат професия – основно, начално и по-ниско образование. За съжаление фирмите, които могат да поемат тази работна сила като текстил, месна промишленост, хранително-вкусова, се развиват с бавни темпове и вместо да разкриват работни места непрекъснато провеждат съкращения.

Предлагането на сезонна работа не решава проблемите. Политиката за временна заетост, раздаване на помощи, програмите “Красива България”, временно отложиха решенията на проблема и доведоха до неговото задълбочаване.

Анализирайки данните за пазара на труда в Общината и констатираните тенденции, налагат провеждането на активна политика за включване на безработните лица в програми, проекти и мерки за насърчаване на заетостта и намаляване на безработицата. Наложително е да се сложи край на палиативните временни решения за заетостта.

Наблюденията върху образователната структура на регистрираните безработни показват следното разпределение към началото на новия век: безработни с висше образование – 5,2%; безработни със средно образование – 38,6%; безработни с основно и по-ниско образование - 56,2%. Тези показатели показват, че спрямо същия период на предходната година е нараснал относителният дял на безработните със средно образование – с 3,4%, а относителният дял на безработните с висше и с основно и по-ниско образование са намалели, съответно с 0,1% и 3,3%.

Не дават резултат и решенията за обучение “Старт в бизнеса”, развитие на личен бизнес и дребни фирми поради липса на финансиране.

Традиционните форми за подпомагане на безработните чрез провеждане на курсове за квалификация и преквалификация на незаемите, както и курсове за мотивационно обучение без участие на производствени фирми, които да поемат безработните не водят до трайно решение на проблема.

Значение за развитието и реструктурирането на производствения сектор на територията на общината и в частност на малкия и среден бизнес в настоящия момент може да изиграе и стимулирането на склонността към самонаемане на безработните лица.

6.3. Здравеопазване и развитие на здравната система на територията на общината.

6.3.1. Здравеопазване на населението.

На здравеопазването през последните години се отделя голямо внимание. Здравната реформа обхваща всички сектори и сфери на дейност.

Основен приоритет в дейността на община Пазарджик в социалната сфера е здравеопазването и по-точно изграждане на мрежа от здравни заведения, структурирането им в духа на здравната реформа и изграждане на съответстващата материално-техническа база.

Позитивна тенденция е увеличаването на персонала в лечебните заведения. Показателни са данните за заетия персонал в лечебните заведения за 2003 г.:

- лекари в лечебните заведения – 471;
- стоматолози – 99;
- персонал със ССМО и висше образование – 700;
- друг персонал – 583.

Таблица № 33

Брой здравни заведения и легла за областта

Години	Брой	Легла
2001	86	1963
2002	74	1883
2003	78	1859

Реалната цел на общинската здравна политика за този период е свързано с реформата в здравеопазването. Анализът на здравното състояние на населението могат да се систематизират по следния начин:

- влошаване на здравното състояние на населението, проявява на неефективност в редица постановки, заложи в здравната реформа;
- прекалена ориентация на здравеопазването към пазарните принципи;
- регистрирани заболявания по класове болести в община Пазарджик е по-високо в сравнение със средната заболеваемост
- Рязко влошаване на здравното обслужване на майките, децата, училищата; занижен е контролът в спазване на здравните норми в работната среда;
- Тревожни са симптомите на увеличения: психозаболеваемостта; стрес; белодробни болести; сърдечносъдови заболявания; и т.н.

Здравното обслужване на населението в Общината се осъществява от лечебни заведения за извън болнична помощ, лечебни заведения за болнична помощ и др. лечебни заведения.

Лечебни заведения на територията на община Пазарджик:

- Читалищни “здравни служби” – (учебни заведения с лекар, фелдшер или мед. Сесрта – по видове училища, брой на обслужващите ученици, относителен дял)
  1. ОДЗ и ЦДГ – 10 броя здравни кабинета
  2. ОУ – 7 броя здравни кабинета
  3. СОУ и Прогимназии – 13 броя здравни кабинета
- 37 медицински сестри в 30те здравни кабинета
- 8 медицински фелдшери
- обслужвани ученици ~ 18 360
- специализирани медицински заведения – клиники за лечение
- “Диагностично-консултативен център 1” ЕООД
- “Диагностично-консултативен център Ескулап-Цитомед” ООД
- “Хигия - Диагностично-консултативен център” ООД
- Държавна психиатрична болница – с.Паталеница
- Медицински център “Панацея-96” ЕООД
- Медицински център “Света Екатерина” ЕООД
- Медицински център за доболнична помощ “Вива” ЕООД
- Многопрофилна болница за активно лечение “Пазарджик” АД
- Многопрофилна болница за активно лечение “Хигия”
- Многопрофилна болница за активно лечение “Здраве”
- ОДПФЗ със стационар ЕООД
- Специализирана хирургична болница “Ескулап” ООД
- Стоматологичен център 1 – Пазарджик ЕООД
- Други лечебни заведения
- Диспансер за белодробни болести
- Дом „Майка и дете”

В община Пазарджик има достатъчно медицински персонал и лечебни заведения.

- Цялата система на здравеопазването е силно централизирана и възможностите на общината са ограничени за активно въздействие;
- Общината няма лостове за въздействие върху здравните звена;
- Принизени са функциите на съсловните лекарски организации;
- Финансирането независимо от източниците на средства се централизира в НЗОК и НОИ. Общината има ограничен ресурс за финансиране и контрол.

6.4. Образование. Образователна система и образователно равнище на населението

6.4.1. Детски заведения

Детски заведения

Ефективността на образователната система и покритието с общо образователни заведения по села, както и по съотношението на населението по възрастова група, подлежащи на образование и структурата на населението на образователното равнище, определя общото състояние на общината.

По последни данни от проведените проучвания в община Пазарджик функционират общо 28 ОДЗ и ЦДГ с обхват 2291 деца. На територията на града има 11 детски заведения на общинска издръжка с 1623 деца в яслени, целодневни и полудневни групи. Мрежата от детски заведения в кметствата от общината функционира в следния вид: 1. обединено детско заведение (с яслени и целодневни

групи) и 16 целодневни детски градини. В детските градини по селата са обхванати общо 668 деца.

В системата на детските заведения в общината са заети общо 443 бр. в т.ч. 240 бр. в селата, като педагогическия персонал е 55 бр., а непедagogическия 157 бр. Данните показват, че на територията на град Пазарджик в детските заведения 5,2 деца осигуряват 1 щатна бройка.

Таблица № 34

Персонал, зает в детските заведения в община Пазарджик

Персонал	Детски заведения-град	Детски заведения - села	ПДГ към училищата	ПДГ	Общо
Педагогически	148	35	33	4	240
Непедагогически	146	57	0	0	203
Общо	294	112	33	4	433

Таблица № 35

Брой на детските заведения в общината в 2005 / 2006 г.

Вид заведения	Град	Села	Общо
ОДЗ	5	1	6
ЦДГ	6	16	22
ПДГ	19	18	37

Таблица № 36

Брой на децата, обхванати в детските заведения в общината в 2005/2006 г.

Вид заведения	Град	Села	Общо
ОДЗ+ ЦДГ	1623	668	2291
ПДГ	401	242	643
Общо	2024	910	2924

На територията на общината функционират и 37 полудневни датски градини, в които се обучават и възпитават 643 деца с 37 човека педагогически персонал.

Общият брой на децата, които са обхванати в детските заведения и полудневни групи към училищата в общината е 2924, в т.ч. 564 6- годишни деца.

Изменението на детските градини в динамика е свързано с намаление на раждаемостта и миграциите.

Училища в община Пазарджик.

Анализът на данните за броя на учебните заведения в общината показва, че значителен брой основни училища са в селата (19), докато средните общообразователни училища – 4 и гимназиите – 3 се намират само в гр. Пазарджик. Това е резултат на намаления брой на учениците в селата и на по-привлекателните училища, разположени в града.

Разпределение на училищата на територията на община Пазарджик – 2004

Г.

Вид училища	Градове	Села	Общо
Начални училища	5	2	7
Основни училища	9	19	28
Прогимназии	1	1	2
Средни общо образователни училища	4	0	4
Гимназии	14	1	15
Обслужващи звена	2	0	2
Общо	21	22	58

Таблица № 38

Брой ученици в учебните заведения

Град	Села	Общо
10793	3365	14158

В училищата на гр. Пазарджик се обучават 10 190 ученици от подготвителен до XII клас, а в селата 3102. Общият брой на учениците в общината е 13292.

Персоналът, който обслужва училищата в община Пазарджик е достатъчен и с добра подготовка. Значителен е дялът на персонала с педагогическо образование в гр. Пазарджик, който е приблизително 2,8 пъти по-голям от този в селата. Непедагогическият персонал представлява 24,6% от педагогическия за гр. Пазарджик и 30,5% за селата.

6.4.3. Професионално обучение в общообразователните училища

Училищата в общината дават възможност за обучение на учениците освен по учебен план на общообразователните училища и за профилирано обучение. В СОУ „Г. Брегов“ учениците се обучават в профилите „Музика“, „Изобразително изкуство“ и „Хореография“. В СОУ „Г. Бенковски“ в профили „Природно-математически - информатика“ и „Природно-математически-биология“, в СОУ „Д-р П. Берон“ – в профилите „Хуманитарен“, „Технологичен – стопански мениджмънт“ и „Технологичен – организатор на среден и дребен бизнес“, в Гимназия „Ив. Аксаков“ – „Хуманитарен“, в МГ „К. Величков“ – Природно-математически – математика и информатика“, „Природно-математически – биология и химия“, „Природно математически науки за земята“, ЕГ „Б. Брехт“ – „Чуждоезиков“. Във всички посочени училища интензивно се обучават английски, френски и немски езици. Създадени са възможности за изучаване на руски език, а в ЕГ „Б. Брехт“ – испански език.

6.4.4. Професионално образование

На територията на гр. Пазарджик професионалното образование се осъществява в 7 професионални гимназии, от тях 6 се финансиран от МОН, а 1 – Професионална гимназия по селско стопанство – от МЗГ. Тези училища подготвят добре обучени специалисти в областта на икономиката, химическата и хранително-вкусовата промишленост, транспорта, машиностроенето, електрониката, енергетиката, в различни отрасли на селското стопанство, леката промишленост и строителството. В професионалните училища също се обучават интензивно учениците след VII клас на чужди езици. В трите професионални училища се обучават 670 ученика. В тях

учителите са 350 души с висше образование и 189 човека са с непедagogическо образование. В тези училища приблизително 7 ученика формират една щатна бройка.

На територията на общината функционира едно специално училище на пряко финансиране от МОН – Помощно училище – интернат „Иван Вазов“. В него се обучават 216 ученици от първи до осми клас. Те получават професионална подготовка в професиите „Работник в кухня“ и „Цветарство“. В училището работят 52 педагози и 22 човека с непедagogическо образование.

Обединеният детски комплекс създава добри възможности за осмисляне на свободното време на децата и учениците. Чрез сформирания към него около 60 групи се дава възможност за удовлетворяване на техните потребности в сферата на науката /математика, информатика и български език и литература/, изкуството /музика, изобразително и танцово изкуство, театър/, приложната дейност, спортни дейности /художествена гимнастика, шах/ и др. С изявиите си през годините са известни и извън границите на страната ни Танцов състав „Детство“, Ансамбълът за народна музика, Детския хор „Маестро Г. Атанасов“, Мажоретния състав. В Детския комплекс работят 8 щатни педагози и 2 обслужващи лица.

6.4.5. Частно езиково обучение и компютърно обучение

Повишаването на знанията по информатика в средното и висше образование е свързано с начина на преподаване и наличието на компютърна техника на съвременно равнище. За равнището на образование по компютърна техника може да се съди до възможността учениците да имат достъп до компютърната техника и интернет. За оценяване на равнището на компютърна грамотност може да се съди и по осигуреността на учебните заведения с компютри.

Частните езикови училища и школи ФАРОС, ЕВРОПА, ТИТ, ЛОГОС подготвят специалисти, владеещи английски, немски, испански, френски езици, както и компютърна грамотност. Утвърдено и водещо между тях е частното езиково училище ФАРОС с управление в София, ученици от което след успешно завършване на всички нива могат да се явят за защита на сертификат, издаден от Оксфорд или Кембридж. Годишно такива сертификати получават около 50 възпитаници на училището в Пазарджик.

Сътрудничество между утвърдени европейски центрове и местни училища се изразява в конкретни двустранни програми за повишаване ефективността на учебния процес. Най-значими са създадените връзки между Техникум по селско стопанство и Земеделското училище „Сен Шели Д' Апшер“ – Франция. ЕГ „Б. Брехт“ поддържа активни контакти с културните институти от Германия, Франция, Великобритания и Испания, с Център за срещи „Саксония – Анхалт“ в Пловдив, с Фондациите „Отворено общество“, „13 века България“, „Св. Св. Кирил и Методий“.

Качествената характеристика на специалистите със средно и висше образование към 1 януари 2005 г. се определя освен с базовата професионална ориентация и подготовка, и с езиковата и компютърна грамотност.

6.4.6. Адаптиране на ромското и друго етническо население към образователната система

Етническата специфика на населението от Община Пазарджик предполага обучението на голяма група деца и ученици от ромски произход. В гр. Пазарджик поради местонахождението си са се обособили две училища, в които се получават основно деца от ромски произход. Това са НУ „Г.С. Раковски“ и Прогимназия „Св. Св. Кирил и Методий“, намиращи се в квартал „Изток“. В по-голямата част от останалите училища в града от няколко години стартира интегрирано обучение на ромските деца:

НУ „В. Друмев”, където 51% от обучаващите се деца са от ромски произход, НУ „В. Левски” – 13%, ОУ „Ст.Захариев” - 14%, ОУ „Хр. Смирненски” – 4%, ОУ „Хр. Ботев” – 28%, СОУ „Д. Гачев” – 62%, СОУ „Д-р Петър Берон” – 5%. Във всички училища от селата ромските ученици се обучават интегрирано.

В две детски заведения – ЦДГ „Върбица” и ЦДГ „Зорница” също се обучават и възпитават деца основно от ромската етническа общност. В седмична детска градина „Радост” и във всички детски заведения в селата ромските деца се обучават интегрирано. За поэтапното решаване на проблемите на интеграцията на ромското население Общинската образователна програма предвижда постепенното насочване на децата от ромски произход към приемни детски заведения и училища.

6.4.7. Интегрирано обучение

От 2002 г. в ОУ „Л. Каравелов” в гр. Пазарджик стартира програма за интегрирано обучение на деца със специфични образователни потребности. За материалното обезпечаване на тяхното обучение от 2004 г. започна приваждането на материалната база в съответствие с изискванията за достъпна среда. Общинската програма предвиди за учебната 2004/05 г. това да се осъществява в три детски заведения: ОДЗ „Здравец”, ЦДГ „Дъга” и ЦДГ „В. Терешкова”.

6.4.8. Партньорство и сътрудничество с учебни заведения от страни на Европейския съюз.

Сътрудничеството между утвърдени европейски центрове и училища от общината се изразява в конкретни двустранни програми. Те целят повишаване на:

- ефективността на учебния процес;
- подобряване на материалните условия в училищата;
- запознаване и внедряване на добър опит;
- създаване на условия за удовлетворяване на специфични интереси и потребности на децата и учениците.

Професионалните училища в общината традиционно работят по проекти, финансирани от Програма „ФАР” Изключително ползотворно сътрудничество е създадено между професионалната гимназия по селско стопанство и Земеделско училище „Сен Шели Д. Апшер” – Франция. ЕГ „Б.Брехт” поддържа контакти с културните институти от Германия, Франция, Великобритания и Испания. ПУИ „Ив.Вазов” сътрудничи с Германския червен кръст.

Особено активни контакти поддържа ОУ „К.Величков” с Паталеница с Обединени Холандски фондации за Централна и Източна Европа, Институт „Отворено образование”.

Общината има контакти с “Фондация за реформа в местното самоуправление”, „Работилница за граждански инициативи”, „Католически служби за помощ” и „Покров Богородичен”.

С финансовата помощ на Фондация „Миню Балкански” МГ „К.Величков” си осигурява не само оборудването на компютърен кабинет на съвременен равнище, а и квалификация на педагогическите кадри. Училището реализира и редица екологични проекти, финансирани от МТСП. Сътрудничество с Фондация „Миню Балкански” има и СОУ „Д-р П.Берон”. С финансовата помощ на „Отворено образование, Световната банка, ФАР, Правителството на Дания в ОУ „Хр. Ботев” е обновена материалната база и са осигурени съвременни дидактически средства и материали, а и бяха създадени условия за интегрирано обучение на децата от ромската етническа общност.

По проблема на интеграцията на ромските ученици успешни проекти реализират и други училища от общината.

През учебната 2004/2005 г. в училищата от община Пазарджик стартира работата по програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН. Добри контакти бяха установени и с Програмата на ООН за развитие.

6.5 Социални дейности и услуги

Бюджетно мероприятие “Общински социални дейности и услуги” включва следните услуги:

- **Домове за стари хора:**

1. **Дом стари хора с отделение – Пазарджик**

Домът е с капацитет 170 места, от които 40 места са за лежачо болни.

2. **Дом стари хора – Главиница**

Дом стари хора – Главиница беше разкрит през месец юли 2004 година. Домът е с капацитет 48 места. Условието за живот на възрастните хора в този дом се доближава до европейските стандарти. Социалната услуга се предоставя в 18 еднофамилни жилища, състоящи се от хол, две спални и сервизно помещение със съответно обзавеждане. Всяка от къщичките има климатик. Дворът е озеленен и са монтирани две беседки. Предвижда се изграждане на медицински център.

- **Дом за деца и възрастни с умствени и физически затруднения “Вяра, Надежда и Любов”**

Създаден е през 1992 г. като дневен дом за деца с увреждания от 3 до 18 годишна възраст. С цел обхващането на младежите с увреждания след 18 годишна възраст, през 1998 г. е разкрит филиал за възрастни. През 1999 г. дневния дом и филиала към него се преобразуват в Дом за деца и възрастни с умствени и физически затруднения. Капацитетът на дома е общо 80 места. Обособени са:

1. Дом за деца и младежи с умствена изостаналост, който е с капацитет 50 места;
2. Филиал за възрастни с умствена изостаналост, с капацитет 30 места.

Дом за деца и възрастни с умствени и физически затруднения предлага дневни, седмични и целогодишни услуги.

- **Домашни социални патронажи**

Представяват комплекс от социални услуги, предоставяни по домовете, свързани с доставка на храна, поддържане на личната хигиена и хигиената на жилищните помещения, обитавани от ползвателя, съдействие за снабдяване с необходимите технически и помощни средства при ползватели с увреждания, битови услуги и др.

В Община Пазарджик функционират:

1. Домашен социален патронаж – Пазарджик с капацитет 200 места;
2. Домашен социален патронаж – Черногорово с капацитет 140 места;
3. Домашен социален патронаж – Огняново – Црънча с капацитет 110 места.

- **Клубове на пенсионерите и инвалидите**

От месец октомври 2003 г. БМ “ОСДУ” покрива издръжката на клубовете на инвалидите и пенсионерите (ток, вода, гориво, телефон, консумативи).

Пенсионерските клубове и клубовете на инвалида са форма на социална интеграция, която е с дългогодишна практика. Клубовете организират социални контакти и възможности за активен живот на пенсионерите и инвалидите. Тази форма на социална интеграция е все по-предпочитана от целевата група лица, за която е предназначена.

От 01.01.2005 г. на финансиране от Община Пазарджик за издръжка за делегирани от държавата дейности са:

- **“Приют за безнадзорни деца”**

Доставчик на социална услуга “Приют за безнадзорни деца” е БЧК. Приютът е с капацитет 24 места и приема деца, които скитат по принуда, спят на улицата, изоставени са от родителите си, просят, заплашени са от физически и психически тормоз. Предоставяните в приюта социални услуги са в съответствие със стандартите и критериите за предоставяне на социални услуги за деца. Насочени са към задоволяване на основните нужди на детето и са в съответствие с правата на детето. Престоят на децата в приюта е краткосрочен, като работата на екипа е насочена към реинтеграцията на детето в общността.

- **“Обществена трапезария за социално слаби възрастни хора”**

Доставчик на социална услуга “Обществена трапезария за социално слаби възрастни хора” е БЧК. Услугата е насочена към задоволяването на потребностите от храна на хора, които не могат да си я осигурят сами. Обществената трапезария е с капацитет 50 клиента, от които 10 потребители са болни и трудноподвижни, на тях храната се доставя в дома им.

- **“Център за рехабилитация и социална интеграция за хора с психични проблеми”**

Доставчик на социална услуга “Център за рехабилитация и социална интеграция за хора с психични проблеми” е Сдружение “Човеколюбие”. Центърът е с капацитет 32 места. Представява комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване на хора с психични проблеми.

- **“Фамилен център за деца”**

Проект “Фамилни центрове за деца” е утвърден от Министерство на труда и социалната политика. “Фамилни центрове за деца” се разкриват в 5 пилотни общини, една от които е Община Пазарджик.

През месец юни 2005 година бяха разкрити три “Фамилни центъра за деца” в гр.Пазарджик.

“Фамилни центрове за деца” е социална услуга, насочена към осигуряване на достъпни и висококачествени грижи за малка група от деца на възраст от 1 до 4 години, всеки работен ден. Тази услуга ще подкрепи родителите в тяхната трудова и професионална реализация.

В Община Пазарджик предстои да се разкрият следните социални услуги:

- **Комплекс за социални услуги**

Съгласно подписано споразумение между Община Пазарджик и Министерство на труда и социалната политика за изпълнение на проекта “Реформа за повишаване благосъстоянието на децата в България”, в гр.Пазарджик предстои разкриването на Комплекс за социални услуги, включващ Център за обществена подкрепа и Звено “Майка и бебе”.

- 1. Център за обществена подкрепа**

Ще предлага социални услуги, насочени към семейно консултиране и подкрепа на бъдещи родители, кандидат осиновители, млади родители, приемни семейства, деца с поведенчески проблеми и техните родители.

Дейности, които ще се извършват:

- семейно планиране – консултации в сферата на репродуктивното здраве, контрацептивни методи, болести, предавани по полов път, проактивен подход към високорискови общности;
- центрирано към детето консултиране на семейството – социални, правни, психосоциални и психологически консултации, подготовка на родителите да се грижат за децата си;
- пренатална и постнатална грижа – социално консултиране по време на бременността и в следродовия период на майки в риск да изоставят децата си;
- обучение на родителите в умения за справяне със собствените си деца;
- превенция на насилието и подкрепа на децата, жертви на малтретиране, насилие и negliжиране – социална и психотерапевтична работа с децата, жертви на насилие и техните семейства;
- обучение на кандидат-осиновители;
- обучение на приемни семейства по одобрена от МТСП програма за обучение на кандидат приемни семейства.

2. Звено “Майка и бебе”

Ще предоставя временно настаняване \до 6 мес.\ подкрепа и подслон на бременни жени и майки с малки деца, за да се насърчи и развие привързаност и се помогне на младите майки чрез консултиране и обучение да придобият необходимите родителски умения. Ще се насърчава връзката Дете-Родител като метод за превенция на изоставането на децата в институция. Услугата ще включва:

- психосоциална подкрепа \посредничество за подобряване на взаимоотношенията и връзките в семейството, с бащата на бебето, родителите на майката, разширеното семейство, подкрепяща среда и др.\
- социално-правни услуги – консултиране и насочване.

- Съвместно със Сдружение “Егида” – член на БАЛИЗ, е разработен проект и предстои изграждането на “**Защитено жилище**” за 8 човека с интелектуални затруднения, с цел осигуряване на достоен живот на лица без родителска подкрепа, настанени в момента в ДВУИ. По този начин се цели тяхната социализация, развитие на умения за самостоятелен живот и бъдещо включване в реална трудова среда.
- В гр.Пазарджик са настанени 20 младежи и девойки с лека степен на умствена изостаналост, в 4 общински апартамента. С цел да бъдат подкрепени, ще бъде необходимо тези апартаменти да бъдат структурирани също като защитени жилища, за да се осигури наблюдението от социални работници и вещева издръжка, като държавно делегирана дейност, услуга в общността – “Защитено жилище”.

6.6. Култура. Разширяване на дейностите, свързани с опазване на културното наследство, паметниците и общо културното развитие на населението.

6.6.1. Съхраняване на паметниците на културата от най-дълбока древност.

На територията на община Пазарджик са открити селища и селищни могили от новокаменната, каменно-медната и бронзовата епоха. С голяма популярност се ползват Плоската могила край с. Юнаците и Малтепе край с. Огняново. Селищната могила – Юнаците е археологически обект, известен в Европа с името „Култура Юнаците”.

Природните условия, богатата растителност, природни ресурси и съчетанието на културното наследство с природната среда прави територията на общината и част от

населените места особен привлекателна. Това се потвърждава от наличието на над 100 селища и крепости, повече от 300 надгробни могили и плоски некрополи. На територията на днешна Пазарджишка община е открито едно най-големите светилища на Грите нимфи (с.Огняново), както и светилището на Асклепий (с.Паталеница), датирани от I-IV в. след Христа.

Съхраняването на културните традиции е било занемарено. Това в голяма степен се отразява върху утвърждаване на община Пазарджик като важен средищен културен център на областта и региона. Голяма роля е изиграла близостта ѝ с гр. Пловдив и гр. Стара Загора.

Историческите паметници, изградени през периода на Средновековието са преди всичко крепости с военно-стратегическо и административно значение като крепостта Баткунион край с. Паталеница.

6.6.2. Развитие на читалищата и библиотеките на територията на община Пазарджик.

В началото на XIX век силно развитие в общонационален аспект бележи просветителската дейност. Широка просветна мрежа от читалища и библиотеки се изграждат във всяко населено място. И за община Пазарджик читалищата се утвърждават като центрове за съхранение на националната култура и развитие на българската книжнина и просветно дело. Статистически данни за броя на читалищата и библиотеките в Община Пазарджик и общо в областта са представени в таблицата:

Таблица № 39

Читалища и библиотеки в Община и Област Пазарджик

Вид	1995 г.		1998 г.		1999 г.		2000 г.	
	За областта	За общината	За областта	За общината	За областта	За общината	За областта	За общината
Читалища	108	36	107	36	107	36	107	36
В т.ч.								
В градовете	18	5	18	5	18	5	18	5
В селата	90	31	89	31	89	31	89	31
Библиотеки	260	93	258	90	256	89	253	84
В т.ч.								
В градовете	124	49	122	46	121	46	120	41
В селата	136	44	136	44	135	43	133	43

В общината работят 36 читалища, от които 5 са в гр. Пазарджик. Във всяко село от Общината съществува читалище. Библиотеките намаляват. Някои от тях се закриват поради невъзможност да бъдат финансово поддържани.

Община Пазарджик е родно място и благоприятна среда за изява на видни творци с национално и европейско значение, като Константин Величков, Елисавета Консулова – Вазова, Георги Машев, Георги Герасимов, Димитър Казаков – Нерон, Златка Дъбова, Иван Спасов и др.

Уникалната църква “Св. Димитър” е национален паметник на културата от XII – XIII в., отличаваща се с редките си стенописи.

От периода след XIV в. е запазена част от монументалната архитектура – джамии, конаци и хамами – част от ислямското културно наследство. Многобройни са културно-историческите паметници, тясно свързани и с българската традиционна

култура през този период – часовникови кули, мостове, чешми. Частично или по-пълно запазени те присъстват във всички селища на общината и формират древната история на този район.

През епохата на Възраждането Българската православна църква е обединителен център на стремежите за църковна и национална независимост и средище на българската просвета и култура. От Църковната архитектура през този период са запазени църквата “Св. Богородица” в Пазарджик и уникалният си дърворезбен иконостас, дело на майстори от Дебърско-Мияшката школа. Храмът е част от националното културно наследство.

Съхранението на това богато културно наследство е свързано с активните позиции на общината. В настоящия момент усилията са насочени към:

- довършване конструктивното укрепване и реставрация на църквата “Св. Богородица”. През 2004 г. се извършиха дейности за 250 000 лв., около 1/4 от покривната конструкция;
- уреждане къщата-музей “Г. Герасимов” като действащ обект и реализация на проект за вътрешно и външно пространствено оформление на целия музейен комплекс – къща, ателие, двор в музей “Г. Герасимов”, включени в тематико-експозиционния план;
- поддържане археологическите проучвания на стратегически обекти:
  - селищна могила – с. Юнаците;
  - спасителни разкопки на разрушени археологически обекти с. Сбор, с. Дебращица;
  - теренни обхождания на археологически паметници за осъществяване превантивен контрол по състоянието на регистрираните и издирване на нови археологически обекти.

6.6.3. Обществена активност и участие на гражданското общество в съхранение и развитие на културното наследство и създаване на съвременен модерен културен облик на населените места в община Пазарджик.

В процеса на изграждане са съвременни културни институции с активно участие на гражданите, деловия и творчески елит в културния процес:

- създаване на експертни съвети от специалисти, меценати, изявени дейци на културата в помощ на общинската администрация, културните институции и общинския съвет;
- създаване на обществени съвети към културните институции с цел ангажиране проблемите на културата и демократично участие на обществото в културния процес и неговия контрол;
- създаване на Общински фонд “Култура”, съгласно чл. 36, ал. 1 от Закона за закрила и развитие на културата;
- създаване условия за развитие на любителското художествено творчество;
- културна интеграция на малцинствените и етнически групи, на религиозните общности, приобщаване към европейските и световни културни ценности;
- включване в конкретни проекти на малцинствени и етнически групи – фолклорни събори, народни празници и обичаи; работа по специални образователни програми.

6.7. Спорт, туризъм и развитие на материално-техническата база за организация на свободното време на населението

Град Пазарджик разполага с четири големи спортни зали, три стадиона, един колодром и дава плувни басейна (открит и закрит), като тази база задоволява потребностите на спортните клубове в града.

Спортната зала „Васил Левски” е третата по големина в страната. Тя е предназначена за тренировъчно-състезателна дейност. В нея са разположени допълнителни малки зали, шест съблекални, две приемни, канцелария. Залата разполага с 2000 места за зрители, което я прави удобна за провеждане и на различни други мероприятия – концерти, конкурси, събрания. В нея провеждат тренировъчната си дейност спортните клубове по волейбол, баскетбол, бадминтон, тенис на маса, художествена гимнастика, карате и джудо. Втора поредна година националният ни отбор по джудо я предпочита за предсъстезателна подготовка.

От началото на 2004 г. в спортната зала „Васил Левски” се провеждаха:

- Финален турнир по баскетбол за купата на България;
- Национален турнир по спортни танци;
- Бадминтон за юноши и девойки до 15 години;
- Републиканското първенство по волейбол за младежи до 19 години;
- Зонално първенство по художествена гимнастика (група Б – девойки).

В спортна зала „Младост” се провеждат тренировки на клубовете по художествена гимнастика.

Спортен комплекс „Хебър” разполага с една голяма зала, три по-малки и открити спортни площадки. Тя е предназначена за тренировъчна дейност на спортни клубове по волейбол, карате, вдигане на тежести и борба, както и за провеждане на ученически турнири.

Стадион „Георги Бенковски” е най-големият в града. Той е добре поддържан и се ползва за тренировъчна-състезателна дейност от два футболни клуба.

Стадионът в ЖК „Младост” се използва за масов спорт от гражданите, а на Комплекс „Зона на здравето” всяка година се провеждат Общински работнически игри, единствени в страната.

Тази година там се проведе първият турнир по стрийтбол на монтирани мобилни табла.

Закритият и откритият плувен басейн се използват от два клуба – по плуване и модерен петобой.

На територията на гр. Пазарджик спортно-състезателната дейност развиват спортни клубове по множество видове спорт: волейбол, баскетбол, шахмат, корабомоделизъм, лека атлетика, джудо, карате, модерен петобой, вдигане на тежести и колоездене. Всички те работят за развитие на детско-юношески спорт, масов спорт и високо спортно майсторство. Тази година се учреди и спортен клуб „Бесапара” за хора с увреждания. В процес на регистрация са още 3 спортни клуба – по борба, самбо и бокс.

Големият въпрос, който стои открит, е за развитието на масовата спортна дейност за различните групи население и възстановяване на организирането спортна дейност по направления:

- Училищна спортна дейност със възстановяване на олимпиади и годишни състезания по училища и общо за Общината;
- Работническа спортна дейност, възстановителни спортни упражнения по месторабота, спортни клубни отбори по траншове, олимпиади за браншовете с център Пазарджик;

- Спортни секции за пенсионери, инвалиди и лица в неравностойно състояние. Открит е въпросът за интегриране с фондации и асоциации в тези направления, които могат да помогнат с МТБ и учебни програми.

За културната и спортната дейност на населението от община Пазарджик може да се съди по наличие на спортни съоръжения за осъществяване на спортната дейност и посещения на паметниците на културата от населението по населени места.

7. НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ, АСОЦИИ И ДРУГИ МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ

7.1. Неправителствени организации

Неправителствените организации в община Пазарджик заемат все по-важно място в системата за самоуправление. Те са специализирани в различни насоки за подпомагане дейността на хората, организации, общинският съвет и кметствата.

Със своята работа се открояват:

- Неправителствените организации за работа с малцинствата: Сдружение „Бъдеще” и Ромска фондация „Напредък”.
- Фондация „Инициатива 21 век” за ускоряване на икономическите процеси и за оптимизиране на производствената структура на общинската икономика главно с подпомагане на малките и средните предприятия.;
- Гражданско сдружение “2002 Надежди”
- Регионален фонд “Ига”
- Организация на слепите в Пазарджик
- Сдружение “Егида” и др.

Неправителствените организации следва да се заемат със:

- Информационните технологии;
- Обучение на специалистите;
- Проучване на опита на водещи фирми в организацията, механизирането и строителните материали;
- Участие в научни и практически конференции и др. Тази дейност е необходима поради остро проявилата се липса на предприемачески опит, на квалифициран собствен персонал в областта на икономиката и управлението и на свеж ресурс за инвестиции в производството. Действията на собствениците (особено на микропредприятията) за повишаване на личната квалификация и образование, както и на заетия при тях персонал, когато ги има, са стихийни и ограничени.

В Община Пазарджик е създаден Обществен съвет за партньорство между Община Пазарджик и неправителствените организации, работещи на територията на Общината.

Целите на Обществения съвет за партньорство са:

- Анализиране, разработване и осъществяване на дейности по приоритетни проблеми с цел прилагането на европейските стандарти, практики и норми.
- Представяне на добри практики и модели за реализиране в приоритетните за съвета насоки.
- Разработване на програми и проекти в приоритетните за съвета насоки, посочени в неговия правилник.

-изследване на проблемите на индивидуалните отношения, социалното осигуряване, заетостта и квалификацията, доходите и стандарта на живот, човешкото развитие и социалната интеграция.

- изграждане на капацитет в социалните партньори и неправителствени организации по проблемите на индивидуалните отношения, помирието и арбитража.

- да работи за укрепването на диалог, доверието и взаимопомощта между членовете на обществения съвет за партньорство

- разработване на годишни общински програми по приоритетните проблеми на съвета.

7.2. Асоциации, членства, побратимени градове и партньорства.

Особено място в общинската икономическа местна евроинтеграционна политика заема международното сътрудничество. Поддържат се контакти и се реализират съвместни дейности с побратимените градове и международни организации, представя се града пред международни институции, организации, посолства и градове в чужбина, на национални и международни форуми.

Приоритет са международните връзки с досегашните градове-партньори, където наред с търсенето на средства и начини да се разшири партньорската мрежа се акцентира върху икономическото сътрудничество. Усилва се участието в евроинтеграционните процеси и се създават условия за подготовка на проекти и включване в конкурси по национални и международни програми. Общин Пазарджик проучва и използва опита на страни, които имат установени традиции в местното самоуправление, като търси възможности да привлече по-широк кръг участници /граждани, НПО, културни организации и частен сектор/ в контактите. Общината поддържа отношения със седем града – партньори от Европа и Азия:

- гр. Борисов, Република Беларус
- гр. Драма, Република Гърция
- гр. Ставропол, Руска Федерация
- гр. Татабаня, Република Унгария
- гр. Тхай Бин, Република Виетнам
- гр. Чехов, Руска Федерация
- гр. Уест Бенд, САЩ

Община Пазарджик е член на Националното сдружение на общините в Република България, Асоциацията на общините от Южен-Централен район “Хебър”, Международния съвет за местни екологични инициативи.

Община Пазарджик е член на Асоциацията “Енержи Сите” – Безансон, Франция. Участието на Общината в Организацията подпомага работата на Общинската администрация в областта на енергийната ефективност чрез обмяна на опит с други общини, получаване на специализирана информация и участие в проекти, които се подкрепят от Европейската комисия. Общината задълбочава сътрудничеството си с международни институции, работещи на територията на България – Корпус на Мира, Програма за Развитие на ООН и фондация “Бертелсман”.

8. АНАЛИЗ НА ОБЩИНСКИЯ БЮДЖЕТ НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК.

Като юридическо лице общината има право на собственост и самостоятелен общински бюджет. Бюджетът на общината е инструмент за планиране и цялостно управление на местните финанси и паричните потоци. Тези негови характеристики се свързват и с целите на бюджетирането, а именно:

- да гарантира законосъобразността и целесъобразността при набирането и изразходването на средствата;
- да стимулира държавните служители и местната администрация към по-голяма ефективност и ефикасност;
- да дава възможност за следене и оценка на местните нужди, както и за набиране на средствата за посрещането му;
- да осигурява публичност;
- да се съобразява с интересите в национален аспект, като осигурява тяхната приоритетност.

Бюджетът на Община Пазарджик за периода 2001- 2004 година е:

Таблица № 40

Година	Бюджет /лева/
2001	22 736 226
2002	29 592 598
2003	25 039 547
2004	34 198 375

От таблицата е видно, че бюджетът бележи ръст на нарастване за последните четири години от 66,5 %. Последната финансова година Общината приключи с излишък от 5 439 663 лева. Тенденцията на нарастване на бюджета вероятно ще се запази през следващите години поради очакваната децентрализация на изпълнителната власт.

Общината също получава от данък приходи събиран на нейната територия като сумата е фиксирана и може да бъде използвана само за отговорности делегирани от държавата.

Трансферите на централното правителство формират най-голяма част от приходите на общината. Те се състоят от изравнителни грантове, целеви субсидии и капитални грантове.

Източник на променливите приходи за града са неданъчните приходи, състоящи се от такси, приход от наеми и приходи от концесии. Те представят усилията на общината да увеличи гъвкавите източници на приходи и репрезентира предимства в сравнение с другите градове.

По функции най-големите разходи за 2004 година са били разходите за образование – 13 900 065 лева, комунална дейност – 4 579 850 лева, общини и кметства 3 359 339 лева, социални дейности 2 340 372 лева и култура 1 441 531 лева.

Процентния дял на общинските разходи възлиза за

- Образование – 48,3 %
- Комунална дейност – 15,9 %
- Общини и кметства – 11,7 %
- Социални дейности – 8,1 %
- Култура – 5,0 %

- Здравеопазване – 1,6 %
- Транспорт и съобщения - 2,6 %

Фондовете от бюджета на Община Пазарджик са на съхранение в Общинска банка АД.

Община Пазарджик е получила заем в размер на 5 000 000 лева за подобряване на инфраструктурата в Общината.

Градската инфраструктура има огромни нужди поради предстоящото присъединяване към ЕС.

Основните инфраструктурни проекти включват реконструкция и обновление на пътната мрежа, изграждане на зона за бърз икономически растеж, построяване на спортен и развлекателен комплекс, газификация на града /главно частна инвестиция/, завод за преработка на битови отпадъци.

**III. СТРАТЕГИИ И
ПРИОРИТЕТИ,
СПЕЦИФИЧНИ МЕРКИ И ЦЕЛИ
ЗА
РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА
ПАЗАРДЖИК**

1. СТРАТЕГИИ, ПРИОРИТЕТИ, ЦЕЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК

1. Изводи на основата на SWOT анализа върху социално-икономическото развитие на община Пазарджик.

Община Пазарджик е с водещо място в област Пазарджик, в регионалната политика на Южен централен район и в национален аспект. Темповете на икономическото ѝ развитие се открояват на фона на останалите средни и по-големи общини. Всичко това е послужило като сериозно и обективно основание общинският център и община Пазарджик да се оформят като част от структуриращите ядра на един от 6-те **райони за планиране в страната - южен, централен.**

На основата на SWOT анализа, определяне на силните и слаби страни, възможности и заплахите могат да се направят изводи.

Първо, обезпеченост на общината със:

- наличието на природни и демографски ресурси и дадености.
- наличието на икономически и инфраструктурен потенциал;
- централно геостратегическо положение, определено от близост до трансевропейските коридори;
- добре обоснована политика и осигуреност с инвестиционни ресурси.

Второ, добро осмисляне на разервutie и избор на визия и стратегически насоки при подбор на приоритети и набелязване на система от мерки, които определят добър старт на общинско развитие за периода от 2005 г. до 2013 г.

Стратегическите насоки за бъдещо комплексно социално-икономическо развитие и екологично състояние на община Пазарджик на основата на SWOT анализа определят общите рамки на развитието по сектори на икономиката, на инфраструктурата, на изграждане на гражданското общество и укрепване на местното самоуправление. Те се очертават като очаквани тенденции на развитие, отчитащи предварително формирани стратегически цели и приоритети, даващи ориентирите на бъдещите промени в общината.

1.2. Стратегически приоритети и законова и икономическа рамка. Цели и насоки.

Стратегическите приоритети могат да бъдат разглеждани като скелет на самата общинска стратегия. Те са с дългосрочен времеви период и разглеждат очакваното развитие на общината през следващите години, т.е. периода 2005 – 2013 г. При тяхното определяне се отчитат както формулираните проблеми на досегашното развитие, така и оценките на ресурсите и потенциал на общината за удовлетворяване на бъдещи потребности. Заедно с дългосрочните цели и приоритети обект на стратегическото развитие са и някои от практическите действия в краткосрочен и дългосрочен план, които, утвърдени от местното управление на общинския съвет при наличие на прозрачност и широко участие ще формират регионалната политика на общината в условията на евроинтеграцията на Република България.

Чрез системата на регионално планиране се осъществява процес на координация на секторните политики на Европейския съюз върху територията

на страната и по териториални единици и общини. Осъществява се чрез система от стратегии, прогнози, комплексни планове за социално-икономическо развитие и териториално устройствени планове, разработвани и одобрявани по определен ред и процедури. Следва да се подчинят на основните цели, залегнали в споразумението за присъединяване.

Инструментите за въздействие върху регионалните различия включва:

- бюджетен инструментариум с цел преодоляване на диспропорциите, кризисни ситуации, депресивно състояние и други;
- финансова децентрализация и засилване на местното самоуправление;
- индиректна намеса в процесите на пазарното развитие с цел постигане на баланс в социално-икономическото развитие на регионите;
- инвестиционно субсидиране при определени условия и регионите с цел устойчиво регионално развитие;
- премии за благоустрояване на територията;
- осигуряване на работни места и намаляване на безработицата;
- ускорени амортизационни отчисления с цел развитие на иновационните политики;
- субсидии за иновации и модернизации за производствени мощности;
- гратисен период за инвестиционните кредити и други;
- ефективно използване на ресурсите и оптимизиране на структурата на регионалната икономика и териториалното разпределение на производителите им.

Европейското споразумение за асоцииране е основен инструмент за прилагане на засилена предприсъединителна стратегия.

За периода 2007 – 2013 г. програмите САПАРД и ФАР ще се трансформират в нов тип институции като дял от институционалния комплекс на Европейския съюз.

Основните цели са:

- развитие на ефективно земеделско производство и конкурентен хранително преработвателен сектор, чрез подобряване на пазарната и технологична инфраструктура и стратегическа инвестиционна политика, насочена към достигане на европейските стандарти;
- устойчиво развитие на селските райони, в съответствие с най-добрите екологични практики, чрез създаване на алтернативна заетост, диверсификация на икономическите дейности.
- за целта следва да се разработи общинска аграрна програма, която да интегрира и координира ресурсите на бизнеса с регионалното развитие;

Целите на програма ИСПА са: да насърчи стопанското и обществено развитие в следните направления:

- В областта на транспортната инфраструктура се финансират мерки, които свързват националните транспортни мрежи (жп линии, магистрали) с трансевропейските, както и за реконструкция и изграждане на летища, пристанища и жп гара.
- Мерките за опазване на околната среда, финансирани от ИСПА, за подобряване на качеството на питейната вода, пречистване на отпадните води, обезопасяване и оползотворяване на твърдите отпадъци, почистване на въздуха в промишлените райони.

Стратегическата част от Общинския план за развитие на община Пазарджик за периода 2007 - 2013г. има следните цели:

Първо, хармонично развитие и използване на природните и човешките ресурси.

Второ, повишаване на благосъстоянието на хората, без да се накърнява правото на бъдещите поколения за здравословни условия на живот, труд и обитаване.

Трето, съчетаване на целите на икономическото и социалното развитие с изискването за запазване и подобряване на качеството на околната среда.

Четвърто, съхраняване на историческите и културни традиции и осигуряване на приемственост между поколенията.

Пето, съхраняване и доразвиване на всички положителни процеси и тенденции, които са благоприятни за устойчиво развитие.

Стратегията отразява осъзнатата представа на обществеността за желаното развитие на община Пазарджик.

Стратегията като част от Общинския план за развитие има за цел:

- да очертае насоките на промените във всички сфери на социално-икономическия живот в общината;
- да формулира приоритетните задачи на развитието;
- да набележи действия за реализацията на желаните промени, като осигури най-ефективно използване на ресурсите и опазването на околната среда;
- да интегрира действията на различните институции и структури, които имат влияние върху хода на социално-икономическите промени в общината;
- да насочи ресурси и потенциали на територията, които могат и следва да бъдат разумно (рационално) използвани за целите на бъдещото развитие;
- да систематизира мерките за реализация на приоритетите;
- да систематизира проектите и програмите за мобилизиране на ресурсите (финансови, материални и човешки) за реализация на Общинската стратегия за развитие.
- да стимулира възникването в обществото на нова ценностна система и нов подход при решаването на проблемите в духа на обединена Европа;

Очакваните възможни стратегически параметри се предлагат по възприетата последователност на приоритетите и мерките по: **сектори, отрасли и дейности**, заложен в аналитичната част на общинската стратегия.

2. ВИЗИЯ НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК В ПЕРИОДА 2007 – 2013 ГОДИНА

Общата визия за бъдещето на община Пазарджик е формулирана в резултат на множество анализи, дискусии, оценки със специалисти, местната власт и обществеността.

Основните цели, определящи визията в условията на устойчивото развитие, са:

- ускоряване на икономическия растеж и промяна в неговото качество;
- запазване и увеличаване на ресурсната база и създаване на привлекателна иновационна и инвестиционна среда със стандартите на ЕС;
- модернизиране на технологиите и управлението;
- отчитане и съвместяване на екологичните и икономическите изисквания в развитието на общината и утвърждаване на екологосъобразно земеделие, съгласно стандартите на ЕС;
- целенасочено въздействие за развитие на периферните населени места и населените места в зоните на влияние на трансевропейските коридори N 8, 9, 10;
- изграждане и поддържане на надеждна, екологична и ефективна инженерна и социална инфраструктура;
- осигуряване на условия за модерно и качествено образование и инвестиции в човешки ресурси;
- запазване и развитие на културните дадености и ценност и утвърждаване на общината като културен и туристически център.

Общо визията може да се систематизира:

Устойчиво икономическо развитие - утвърждаване на интензивно и екологосъобразно земеделие; прилагане на високите технологии в индустриалното производство; създаване на привлекателна инвестиционна и иновационна следа; увеличаване жизнения стандарт на населението в общината.

Приоритетите в развитие на отделните сфери и дейности в развитие на общината след реализацията следва да осигуряват оптимални условия за бит, труд и живот на територията на общината, доближаващи до европейските стандарти.

За периода 2007- 2013г. се определят приоритетни области на развитие на община Пазарджик като:

- Постигане на динамична конкурентноспособна общинска икономика основана на знанието;
- Развитие и модернизация на инфраструктурата, създаваща условия за растеж и заетост, интегрирано градско развитие и подобряване на градската среда на общината.
- Подобряване на качеството на живот в Община Пазарджик
- Създаване на общински капацитет за усвояване на средствата от финансовите инструменти на ЕС и за реализация на публично-частни партньорства.

3. ПРЕДПОСТАВКИ И УСЛОВИЯ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТИТЕ И СТРАТЕГИЯТА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ.

3.1. Предпоставки и условия за определяне на стратегическите цели.

- увеличаване на икономическия потенциал и развитие на производството в общината, насърчаване разрастването на малкия и средния бизнес, на локализиране на смесени предприятия и филиали (производствени и търговски вериги)
- устойчив икономически растеж чрез приоритетно развитие на индустрията, земеделието (лозарство, животновъдство, зеленчукопроизводство, технически плантации и свързаната с тях хранително-вкусова промишленост, съгласно европейските стандарти;
- стабилизиране на заетостта и подобряване качеството на работната сила;
- подобряване качеството на живот и социалния статус на населението;
- съхраняване и ефективно използване на ресурсната база на общината - на поземления фонд, горския фонд, биоразнообразието, природните забележителности и културноисторическите паметници;
- създаване на регионална икономическа зона с дистрибуционни и информационни центрове, обслужващи стоковете, паричните потоци, движението на хората и услугите, съгласно изискванията и условията на ЕС;
- подобряване финансовото състояние и укрепване финансовата автономност на общината, чрез разширяване на собствената приходна база и рационализиране структурата на общинските разходи;
- създаване на условия за прилагане на единната европейска здравна и образователна система;
- осигуряване на приходи чрез съвместни дейности с фирмите, проектите и програмите по линията на Европейския съюз;
- намаляване на съществуващото замърсяване на въздуха, водите и почвите и осигуряване на устойчиви показатели за качеството на средата;
- обвързване на развитието на отделните селища с общата политика за териториално устройствено развитие на общината и подобряване на физическата и градоустройствена структура;
- укрепване на ролята на местната власт в тясно сътрудничество с гражданските организации, бизнеса и научно-техническите среди.

Териториалният обхват на разработката е в административните граници на общината, но при формулирането на целите и задачите са отчетени и интеграционните връзки и възможности, съгласно Европейската регионална политика и ЗРР за интегриране с останалите общини в рамките на областта и Региона;

3.2. Развитие на благоприятна и устойчива социална среда

Приоритети:

- Превръщане на община Пазарджик в приятно място за живот и труд. Подобряване на условията за труд, образование, здравеопазване, култура, спорт и туризъм.
- Създаване на условия за развитие на осигуряващите производствени звена и структури (стоки, строителство и транспорт), както и развитие на услугите.

- Завършване на реформата в здравеопазването и образованието чрез отстраняване на проявилите се противоречия и диспропорции. Преустройство с цел приобщаване към стандартите, нормите и нормативите на Единната европейска здравна и образователна система (сроковете, дадени от Европейския съюз са края на 2007 г.).

Цели:

- Балансирано и всестрано развитие на населението в общината
- Нарастване на доходите на населението

Мерки и действия:

- Рехабилитация на инфраструктурата, включване на НПО, на частния капитал и на местната общественост.
- Популяризиране на приоритетите сред населението на общината и механизъм за мониторинг. Общината да организира и координира дейността чрез редовни срещи със заинтересованите организации и с местната общественост.

3.3. Развитие и подобряване на екологичното състояние, опазване на природната среда и съхраняване на природния комплекс.

Приоритети:

- Пестеливо използване, съхраняване и възобновяване на природния ресурс;
- Прилагане принципите на устойчиво развитие;
- Подобряване параметрите на околната среда;
- Опазване и разширяване на зелената система на Общината;
- Използването на генномодифицирани организми да става при условията и реда, определени от нормативната база;

Цели за реализация на приоритетните направления в екологията.

- Съхраняване на богатия и разнообразен природен потенциал;
- Предотвратяване на появата на заплахи за нарушения на екологичното равновесие;
- Осигуряване възможност за извличане на икономически ползи от благоприятстващите природни дадености;
- Повишаване ролята на общината, социалните партньори, частния капитал, неправителствените организации и др. за запазване на екологичното равновесие и изготвяне на програма за управление на процесите по екология.

Индикатори:

- Количество отпадни води в т.ч. очистени;
- Основни замърсители на водата;
- Количество вредни емисии в хил. тона;
- Разходи за почистване на водата и въздуха;
- Събрани и депонирани ТБО - тона;
- Събрани строителни отпадъци;
- Зелени площи за широко обществено ползване - дка.;
- Зелени площи на глава от населението - кв.м.;

Мерките за изпълнение на целите и достигане на параметрите.

- изграждане на завод за рециклиране на отпадъци

- **Усъвършенстване на управлението за почистване на територията от твърдите отпадъци;**

- затваряне и рекултивиране на старото депо за твърди и строителни отпадъци и отваряне на ново;
- дейности по контрол и поява на нови нерегламентираните сметища в населените места от региона;
- рекултивация на замърсени терени
- инвестиции и укрепване на предприятията за сметосъбиране, сметоизвозване и обработка на отпадъците;
- въвеждане на разделно събиране на битовите и промишлени отпадъци;

- **Очистване на водите от замърсяване**

- изграждане на система за защита на общинските водни площи;
- изграждане на съоръжения за почистване и контрол на промишлените отпадни води;
- почистване на отпадните води чрез изграждане на пречиствателни станции;
- изграждане и рехабилитация на водоснабдителната мрежа за питейно водоснабдяване;
- разширение и реконструкция на канализационната система във всички населени места в общината ;

- **Очистване на въздуха**

- задължаване на предприятията за монтаж на пречиствателни съоръжения срещу вредни емисии на въздуха;
- екологосъобразен транспорт и контрол на частните МПС;
- действия срещу нарушителите на хигиенноохранителните зони;
- възстановяване и увеличаване на горския фонд, опазване на горите от пожари;
- възстановяване на речната екосистема;
- увеличаване и укрепване на зелената зона по поречието на р. Марица и превръщането и в място за отдих, спорт познавателен туризъм и природозащитно образование;
- въвеждане на системност в провеждането на основните дейности по поддържане на зелената система: нови засаждания, зацветяване, поддръжка на фитосанитарното състояние на дървесната растителност, коситба, поливане, растителна защита и т.н.;
- увеличаване на уличното озеленяване и площите с компактна дървесна растителност

- **Разработка на проекти и програми със съседни общини и широко участие на населението за опазване и обогатяване на природния комплекс.**

Голяма част от заложените дейности в плана на Пазарджик имат надобщински характер и е необходима координация и съгласуване със съседните общини. Така например създаването на кълстери, високотехнологични паркове – Зони за висок икономически растеж; мерки в сферата на екологията; туристически продукти и инфраструктура; повишаване качеството на човешкия капитал и др. са силно обвързани със съседните общини и ще бъдат ползвани и от техните жители.

На определен етап от развитието на сътрудничеството между общините, може да се стигне до институционализиране на това сътрудничество. Дори до постигане на партньорства, водещи до създаване на нови юридически субекти, чрез които интересите на всички страни да бъдат отчетени и защитени. При съвместните дейности и проекти би следвало да се посредничат и от областните

съвети за развитие, тъй като инициативите и общите интереси имат отношение към областните стратегии и регионалните планове за развитие.

4. ПРИОРИТЕТИ, СЕКТОРНИ ПОЛИТИКИ, ОТРАСЛИ И КЛЪСТЕРИ.

От анализа на социално-икономическото състояние на община Пазарджик могат да се изведат следните приоритети и секторни политики:

4.1. Интегрирано развитие на селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост в общината

Стратегическата цел и инструментите за постигането ѝ са свързани с насърчаване на интензивното развитие на селското стопанство и особено на овощарството, лозарството и животновъдството, зеленчукопроизводството и пчеларството, и техническите култури на територията на община Пазарджик.

Приоритетът включва:

- Възприемането и прилагането на общата селскостопанска политика на Европейския съюз налага през периода 2007 - 2013 г. да се приложи интегриран целеви подход за развитието на отрасъла на територията на община Пазарджик. Стратегическите приоритети и мерките са в съответствие с Националната аграрна политика, интегрирана със Стратегията за регионално развитие;
- Разработване на Общинска Аграрна програма, координирана с Министерство на земеделието и горите, с регионалната и областна програма за устойчиво развитие на земеделието, при по-широко финансиране на проектите по програми и фондове на ЕС за увеличаване на добивите и продуктивността;
- Инвестициите в отрасъла да се съпътстват с пилотни проекти в областта на растениевъдството - трайни насаждения, животновъдството, при интеграция със специализирани предприятия от хранително-вкусовата промишленост, съгласно критериите и стандартите на ЕС;

Индикатори за постигане на целта:

- уедряване на земеделската земя;
- повишаване на добивите;
- формиране на модерно оборудвани земеделски кооперации и животновъдни ферми;
- намаляване дела на пустеещата и необработваемата земя;
- увеличаване на добивите и продуктивността от растениевъдството и животновъдството;
- увеличаване на обема и асортименти от хранително-вкусовата промишленост;
- стандартизация и сертификация на промишлената продукция, съгласно нормите на ЕС;

Мерките за постигане приоритетните направления в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост са:

- Увеличаване размера на поливните площи в общината и възстановяване на напоителните съоръжения;
- Използване на качествен сортов посадъчен материал и семена в областта на лозарството, тютюнопроизводството и зеленчукопроизводството;

- Повишаване нивото на научно обслужване и въвеждането на съвременни технологии в селското стопанство
- Използване на препарати за растителна защита, незастрашаващи околната среда;
- Разширяване и технологично обновление на "Пазара на производителя" с. Огняново;
- Подпомагане отглеждането, събирането, изкупуването и преработката на екологично чистите природни (горски) продукти – гъби, билки, горски плодове;
- Проектиране и изграждане на събирателни пунктове за плодове и зеленчуци ;
- Привличане на инвестиции за изграждане на нови оранжерии за производство на зеленчуци, цветя+ разсадник;
- Създаване на условия за развитие на животновъдството:
  - специализирани ферми;
  - ветеринарна, зоотехническа и финансова помощ;
- Стабилизиране и развитие на предприятията за високо технологична преработка на продуктите от животновъдството, съгласно стандартите на ЕС;
- Проектиране и изграждане на пазар на животни;
- Организирането на стоковата борса и тържище за селскостопанска продукция;
- Оказване на информационно-рекламна помощ за продукцията на местното земеделие и животновъдство, създаване на информационен център;
- Привличане на инвестиции за изграждане на ново предприятие за месопреработка
- Създаване на технологични вериги “винопроизводство – лозарство”, “трайни овощни насаждения – преработка и консервиране на плодове”, “производство на зеленчуци и производство на зеленчукови консерви”, “производство на месо и месопреработка”;
- Насърчаването на затворения цикъл “земеделието и подотрасли – готов продукт” - създаване на интегрирани структури и взаимодействие с браншови организации;
- Интегрирано участие "община - фирма" при реализация на проекти по програми на ЕС и др.

4.2. Развитие на индустриалното производство – отраслова структура на общинската икономика.

Стратегическа цел на индустриалното производство е техническото и технологично обновление на промишлеността, увеличаване на мащабите и конкурентноспособността на продукцията за навлизането на фирмите в Единния европейски пазар.

Създаването на високотехнологични паркове и клъстери на основа на значителния потенциал от инженерни кадри в региона.

Индикаторите за постигане на целите са:

- броят и оборота на предприятията;

- повишаване на ефективността и конкурентоспособността;
- спазването екологичните, ергономични и здравословни норми на производствата;
- нарастването на заетостта и доходите;
- съвместни програми за решаване регионални и социални проблеми.

4.2.1. Развитие на малките и средни предприятия

Стратегическите цели са:

- Стимулиране и създаване на условия за развитие на малките и средни предприятия

Индикатори:

- броя на малките и средни предприятия;
- количество произведена продукция от МСП;
- увеличаване на заетостта в МСП;

Мерки:

- подкрепа на МСП от общината;
- анализ на нуждите, проблемите и възможностите за подкрепа от страна на общината;
- разработване на специална общинска програма за насърчаване и подкрепа развитието на МСП;
- създаване на общински фонд за подкрепа на МСП;
- намаляване на административните процедури и ускорено преминаване при регистриране, строителство и стартиране на дейността;
- предоставяне на услуги от бизнес подкрепящи организации;
- подкрепа създаването на партньорства с бизнеса в страната и чужбина;
- търсене и идентифициране на пазари и разпространение на информацията за тях;
- създаване на Регионален център за обучение и услуги за МСП;
- промоциране на бизнес инкубатора за високи технологии, центъра за върхови постижения, високотехнологичния парк;
  - насърчаване на предприемачеството и стимулиране на малкия и среден бизнес за разкриване на повече работни места;
- съкращаване на времето и разходите за административно обслужване в данъчните служби, социалното осигуряване и други институции чрез въвеждане на съвременни информационни технологии и на безкасово плащане през всички банки,
- осигуряване на достъп до информацията относно програми и мерки за насърчаване на предприемачеството, източници на финансиране за малки и средни предприятия чрез поддържане на електронни страници в Интернет.
- популяризиране на данъчните преференции и облекчения, които могат да се ползват при наемане на лица от определени рискови групи на пазара на труда.
- популяризиране и осигуряване на публичност на източниците на финансиране по линия на европейските финансиращи програми.
- разработване на програми и мерки за насърчаване на инвестициите.
- осъществяване на комплексни мерки за рекламиране на възможностите на общината и предимствата за чуждите инвеститори.
- консултиране, информирание и бързо административно обслужване на инвеститорите.

- създаване на бизнес инкубатори и бизнес центрове и осигуряване на съдействие в дейността им на посредници между бизнеса и заобикалящата го среда;
- подобряване на информационната осигуреност в Дирекции “ Бюро по труда” относно възможностите за получаване на бизнес-консултации от фирмите и гражданите.
  - Повишаване диалога и информираността между МЦП и общината
- провеждане на регулярни срещи с бизнеса за информиране относно общински проекти;
- създаване на каталог на общинските проекти и прикрепянето му към уеб страницата на общината;
- организиране на специален отдел в уеб страницата на общината с информация за възможностите за финансиране по Европейски програми и национални и международни фондове;
- посредничество и улесняване предоставянето на разрешителни, достъп до стопанска площ;
- насърчаване започването на бизнес чрез консултации, правна помощ и комплексно обслужване.

4.2.2. Създаване на регионални кълъстери и мрежи

След загубата и раздробяването на големите структуроопределящи предприятия в промишлеността, икономиката на община Пазарджик загуби продуктивния си образ и остана със силно преобладаващи малки и средни предприятия. Сега тя се нуждае от нов тип реструктуриране - формиране на кълъстери.

Кълъстерите са особено важни за МСП на територията на община Пазарджик, тъй като чрез тях се акцентира върху определени техни предимства и им позволява да оцелеят в условията на висока конкурентност.

Икономическата структура на община Пазарджик предполага създаване на кълъстер в хранително-вкусовата промишленост, текстилно-трикотажната промишленост, машиностроенето и добивната промишленост.

Община Пазарджик има огромно значение за възникване и развитие на кълъстери. Тя може да инициира програма за създаване на кълъстери и да бъде активен участник в изпълнението на тази програма.

Мерки

- разработване на проекти за създаване на регионални кълъстери и техните структури в общината;
- организиране на взаимодействия между централните власти, общината, местния бизнес, местни и национални организации, свързани със сектора;
- провеждане на специални програми за обучение и квалификация;
- създаване на консултантски звена и центрове;
- организиране и разпространяване на информация по кълъстери;
- изграждане и развитие на мрежа от научно-технически звена, предоставящи услуги на кълъстера;
- създаване на кълъстера с подобни формирования в Европа;
- обмяна на опит, иновационни практики и технологии;
- съвместно проучване и реализация на външни пазари;

Очаквани резултати:

- инициране създаването на добре работещи мрежи от предприятия на регионален принцип с цел повишаване на иновационния им потенциали добавена стойност;
- разширяване достъпа на предприятията до актуална, технологична, правна, пазарна и др. Важна за тях информация;
- разпространение на нови технологии в определени промишлени сектори;
- повишаване доверието между предприятията, общината и държавните структури за насърчаване на икономиката;

4.2.3. Развитие на туризма.

Природно-климатичните и културните дадености на общината определят като **стратегически направления:**

Развитие на културния и духовен туризъм, ловен туризъм, екотуризм и научен туризъм.

Индикатори:

- брой туристически обекти и брой посетители;
- брой обекти, свързани с културния и исторически и екотуризм;
- брой обекти за развитие на селския туризъм;
- приходи от туристическата дейност;
- заети в туристическата дейност;

Мерки:

Системните усилия на общинското ръководство и на стопанските субекти следва да се насочат към:

- възстановяване и опазване на културно-историческото наследство
- създаване на туристически културно – информационен център;
- създаване на уеб страница за възможностите за туризъм в Пазарджик, прикрепянето ѝ към утвърдени в световен мащаб “уеб търсачки” и създаването на лесен достъп до нея;
- създаване и разпространение на мултимедийни и виртуални продукти за историческите обекти, паметници на културата, музеи, художествени галерии, културни събития в региона;
- реконструкция и модернизация на спортните обекти в града – стадиони, спортни зали, съоръжения и площадки за активен спорт;
- привличане на частни инвеститори за развитие на туристическата инфраструктура;
- въвеждане на стандарти за качество на предлаганите туристически услуги;
- стимулиране на малкия и среден бизнес в сферата на основните и допълнителни туристически услуги;
- изграждане и организиране на нови обекти за ловен, културен, селски и екотуризм, както и на почивно дело;
- развитието на съпътстващата техническа и социална инфраструктура – пътища, канализация, водоснабдяване, комплексно информационно обслужване, спортно-развлекателни съоръжения и заведения.

4.3. Развитие на основните сектори от социалната сфера.

- Стратегическите цели на общината в областта на социалното развитие са свързани с:
- качествено развитие на човешкия и кадровия потенциал;
- подобряване на демографските процеси;
- подобряване на социалния статус на населението по населени места, възраст, образование и етническа принадлежност;
- опазване и възстановяване на здравето на населението и изграждане на съвременна здравна мрежа;
- системни усилия за намаляване на рисковите фактори за физическото и духовното здраве на населението;
- развитие на образователна мрежа и качество на образование.
- повишаване квалификационно-образователното равнище на хората в трудоспособна възраст.

4.3.1. Социални услуги

Стратегически цели:

- развитие на социалните услуги с оглед потребностите на хората в местната общност;
- деинституционализация на социалните услуги;
- децентрализация на социалните услуги.

Индикатори:

- брой ползватели на социални услуги в социалните заведения;
- брой ползватели на социални услуги в общността.

Мерки:

- насочване на социалните услуги и грижи към най-уязвимите групи – възрастни, самотни хора, хора с увреждания, деца в риск, представители на етнически общности;
- преход от институционални грижи към услуги, които оставят човека в неговата общност и семейна среда;
- намаляване броя на хората в специализираните институции за предоставяне на социални услуги и намаляване броя на самите институции;
- създаване на нови алтернативни социални услуги – дневни центрове, консултативни центрове, защитени жилища, домашни грижи, дом за временно настаняване, домашни социални услуги;
- развитие на социални услуги за най-бедните – обществени трапизарии за възрастни и деца;
- развитие на услугите за превенция и реинтеграция, настаняване в семейства на близки или приемни семейства за деца в риск;
- пълноценно използване на капацитета на съществуващите социални заведения и постепенното им трансформиране в дневни центрове за предоставяне на социални услуги;
- спазване на критериите и стандартите за извършване на социални услуги в специализирани заведения и социални услуги в общността.

4.3.2. Здравеопазване.

Цел и инструменти за постигането ѝ са реализация на здравната реформа и подобряване на здравното обслужване на населението.

Индикатори за здравеопазване:

- лекари и зъболекари на 1000 души от населението
- педиатри ;
- индивидуални и групови практики;
- ДКЦ - бр и население обслужвано от едно ДКЦ
- болници - бр и бр. на легла
- специализирани болнични заведения;
- структура на заболяванията;
- детска заболяваемост;
- детски ясли - бр. и обхват

Мерки:

- модернизация на здравните заведения с общинско участие от болничната и доболничната помощ
- ремонт и обновление на сградния фонд
- съвременно медицинско оборудване;
- компютърни системи;
- разширяване и подобряване на здравните услуги;
  - участие в Програмите и фондовете на Европейския съюз в търсене на техническа и финансова подкрепа на реформите в здравеопазването, както и в програмите, финансиращи проекти в областта на общественото здраве;
  - развиване на свързаните със здравеопазването изследвания и обмяна на опит по използване на информационни системи и технологии във връзка със здравеопазването;
  - оптимизиране на техническото оборудване и унифициране на необходимата хардуерна и софтуерна система за всички здравни заведения в града и региона;
  - разработване на методични подходи за определяне на разходите в болниците по отделни звена, групи и видове пациенти
  - въвеждане на пазарно ориентирани модели за финансиране на инвестиционните проекти в здравеопазването

4.3.3. Образование.

Стратегически цели:

- повишаване нивото на началното и средно образование до изискванията на ЕС;
- създаване на условия за повишаване нивото на общото и професионално образование;
- въвеждане информационно и компютърно обучение;
- повишаване на квалификацията на преподавателите;
- изграждане на система за обучение и квалификация съвместно с бизнеса;

- създаване на условия за разкриване на филиали и центрове на ВУЗ;

Индикатори:

- брой на учебни заведения по населени места
- брой на учениците общо и по профили
- брой и качествени характеристики на преподавателите
- брой на компютри в училищата;
- финансови ресурси усвоени от училищата - лв;
- брой на детските градини, ясли и др.;

Мерки:

- ремонт и модернизация на сградния фонд на училищата в гр. Пазарджик и селата от региона;
- ограмотяване на възрастни, създаване на цялостна програма за обхват и ограмотяване на 16 – 28 годишни възрастни;
- повишаване квалификацията на преподавателите за работа с деца билингви;
- разширяване на извънкласните и извънучилищни форми за привличане интереса на децата от бедните етнически квартали към училището и знанието;
- създаване на пакети с информация за талантиливи млади хора от общината и разпространение на информацията сред бизнеса за стимулиране на подкрепата от бизнеса за повишаване образователното ниво и развитието на младежите, съобразно нуждите на бизнеса;
- разработване на общинска програма за професионална квалификация;
- професионална преориентация /повторно обучение и квалификация/, преквалификация на заетите, съобразно структурните промени;
- стажуване на младежи;
- стимулиране придобиването на компютърна грамотност от всички работници и завършващите образование;
- проучване на европейския и световен опит и създаване на общинска програма “Обучение през целия живот”;
- осигуряване на компютърни конфигурации в училищата;
- техническо оборудване в професионални училища и връзки с бизнеса (учебно - тренировъчни фирми);
- осигуряване на интензивно чуждоезиково обучение;

4.4. Подобряване на демографската структура, положителни изменения в демографските процеси.

Стратегическата цел е промяна на тенденцията към застаряване на населението, намаление на раждаемостта, повишаване смъртността в определени възрастови групи и ограничаване на миграцията, обезлюдяване на населените места.

Индикатори:

- съхраняване на населените места;
- раждаемост - бр. новородени;
- смъртност;

- миграция по възрастови групи;

Мерки:

- защита и стимулиране на раждаемостта
- социални условия и подпомагане отглеждането на децата до 14 год.;
- подобряване условията на труд и социалната среда в селата;

4.5. Стратегическо развитие на инженерната инфраструктура.

4.5.1. Транспортната инфраструктура.

Стратегическата цел и инструментите за постигането ѝ са свързани с повишаване качеството на транспортните услуги и привеждане състоянието на транспортната мрежа на територията на община Пазарджик в съответствие с европейските изисквания за изграждане на общинска пътна мрежа, развитие на жп транспорта и транспорта за масово обслужване.

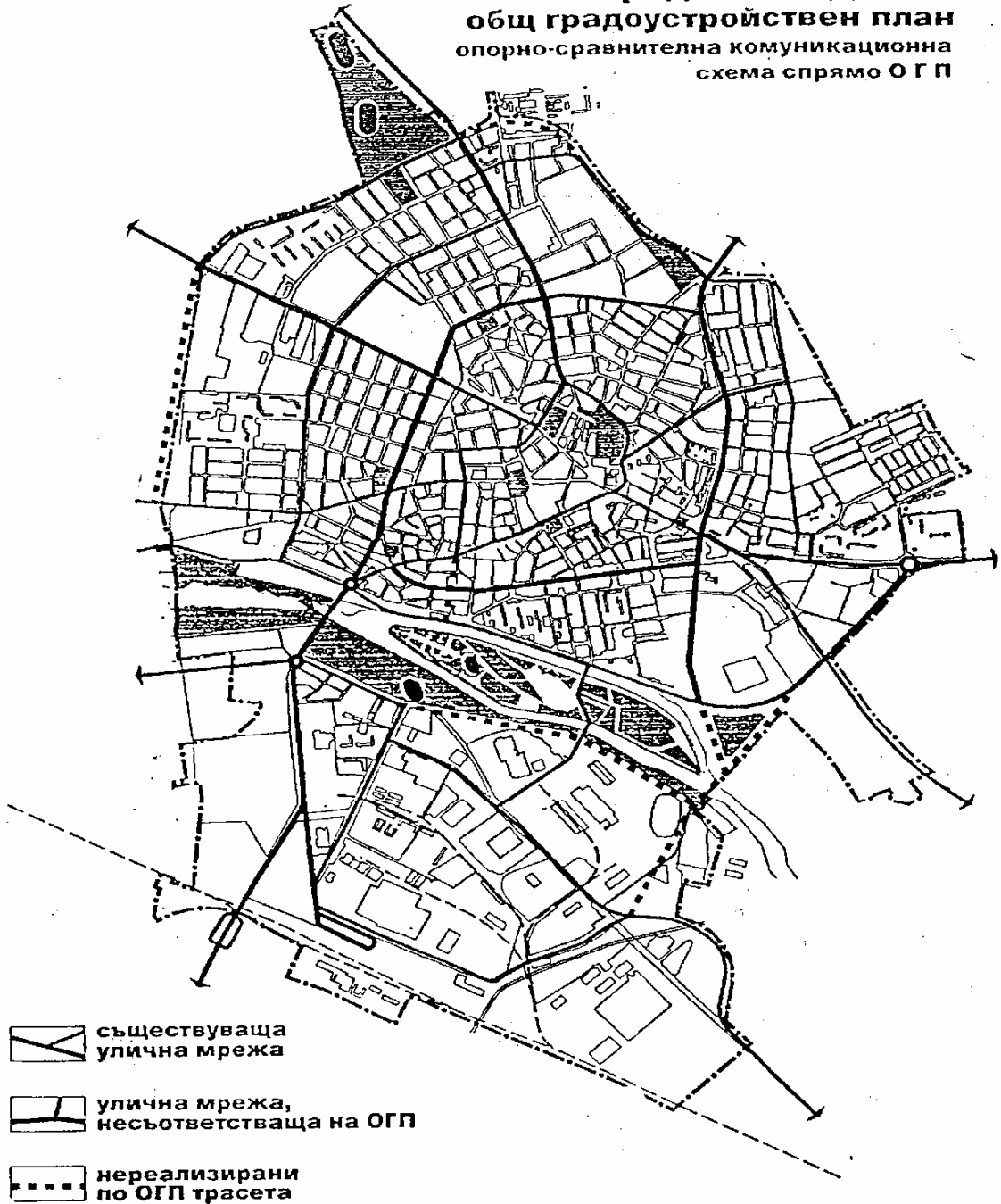
Индикатори

- броя на новите и възстановени превозни средства;
- километрите новоизградена и рехабилитирана пътна мрежа;
- реконструкцията на жп мрежата;
- превозени товари - тона;
- изградени трансевропейски коридори - км;

Мерки:

- рехабилитация пътна мрежа, свързана с трансевропейските коридори и непрекъснат международен трафик;
- ремонт и поддържане на пътища I и II клас на населените места;
- изграждане, ремонт и поддържане на пътища III и IV клас на населените места;
- ремонт на уличната мрежа в Пазарджик – пътища, мостове
- рехабилитация и разширяване на общинските пътища, осигуряващи достъп до автомагистрала Тракия и до регионалната пътна мрежа – пътища от II и III клас;
- разширяване и рехабилитация на общинските пътища, водещи до зоните с потенциал за развитие;
- изграждане на подземни и надземни паркинги в ЦГЧ и увеличаване брой на паркоместата;
- доизграждане на обходни трасета и създаване на ефективна организация на пътното движение;
- преразпределяне и прехвърляне на потоците между главните и второстепенните улици на територията на населените места;
- привеждане на транспортната мрежа в съответствие с стандартите на Главните европейски транспортни оси;

град ПАЗАРДЖИК
общ градоустройствен план
опорно-сравнителна комуникационна
схема спрямо О Г П

4.5.2. Разширяване на газоснабдяването.

Стратегическата цел и инструментите за постигането ѝ, са свързани с използване на природния газ, като по-ефективен източник за нуждите на промишлеността и източник за битово отопление.

Индикатори:

- километри изградена газопреносна мрежа;
- брой газифицирани предприятия и сгради;
- степен на замърсеност на въздуха;

Мерки:

- Разширяване на градската газоразпределителна мрежа с приоритет за индустрията, промишлеността, обществените сгради (здравни заведения, социални и спортни сгради, културни и общински сгради) и на второ място за жилищни сгради.
- Газификация на близките села

4.5.3. Водопроводна и канализационна инфраструктура.

Стратегическата цел и инструментите за постигането ѝ са свързани с продължаване процеса на реконструкция на водопроводната и канализационна мрежа в гр. Пазарджик, по-пълно задоволяване потребностите на населението с питейна вода и потребностите на индустрията и селското стопанство от вода за индустриални и напоителни цели.

Избраното приоритетно направление ще разреши проблема с водоснабдяването на гр. Пазарджик и региона, ще се подобри екообстановката, ще се открият нови работни места, територията на Пазарджишка община ще се превърне в притегателен туристически център.

Индикатори:

- километри новоизградена и рехабилитирана водопреносна и канализационна мрежа;
- пречиствателни станции за питейни и отпадни води;
- количество вода за питейни, битови и промишлени нужди - m^3 ;
- количество на пречистена питейна вода - m^3 ;
- отведени отпадни води;
- отведени третирани отпадни води - m^3 в т.ч. с биологични методи;

Мерки:

- рехабилитиране на съществуващите тръбни кладенци
- прекаптиране на съществуващите каптажи за възстановяване на дебита;
- водоснабдяване на гр. Пазарджик - "Проект висока зона";
- доизграждане на обектите от Каскада "Белмекен-Сестримо";
- разширение на водопроводната мрежа в гр. Пазарджик;
- поддържане на санитарно - охранителната зона около помпени станции в общината.;
- подмяна на всички етернитови водопроводи с водопроводи изградени от новите материали, гарантиране премахването на течове и загуби по външните трасета;

- подмяна и реконструкция на вътрешната водопроводна мрежа с чугунени тръби за главните водоснабдителни клонове и ПЕВП за останалата водопроводна мрежа;
- допълнително водоснабдяване на селата от общината;
- изграждане на пречиствателна станция за питейни води за населените места от общината;
- изграждане, ремонт и реконструкция на каналната мрежа и пречиствателна станция за отпадни води в населените места с над 1000 жители;
- изграждане на преливници по канализационната мрежа за отливане на дъждовните води в р. Марица, канала Делиарк и канала Паша арк;
- изграждане на дренажи под колекторите за улавяне на високите подпочвени води;
- проектиране и изграждане на канализационна мрежа в селата от общината;
- проектиране и изграждане на малки ПСОВ за селата;
- въвеждане на чисти и безотпадъчни технологии от фирмите и пречиствателни съоръжения;

4.6. Стратегии за обвързване на политиката за развитие на населените места с политиката за териториално развитие и устройство

Стратегията за развитие на общината и присъединените населени места следва да се синхронизира със стратегията за общо териториално развитие и устройство на страната, на икономическия регион (Южен централен) и с 10-те принципа за териториално устройство на Европейския съюз. Общинското развитие и устройство на територията по региони, страната и Европа, ще се реализира главно чрез и в населените места под влиянието на глобалните инженерни инфраструктурни системи. Някои основни стратегически направления на политиката на регионалното развитие могат да бъдат интерпретирани на ниво на общините и населените места, а именно:

- свързване на общинската, областната, националната инфраструктурна система с общеевропейските оси за регионално развитие и паневропейските коридори;
- трансгранично коопериране и интегриране с европейските общности и европейското физическо пространство, както и на двустранна основа със съседни държави, райони и общини;
- установяване на диференцирана преференциална политика спрямо затруднените периферни райони и стимулиране в тях на опорни градове с регионално значение и с местно значение. Един от тези опорни градове е гр. Пазарджик с прилежащите села в районите на общината като сложна многопластова териториална система;
- интегриране на развитието и устройството на територията със структурните стратегии по отрасли и сектори;
- интегриране на развитието и устройството с аграрната политика;
- изследване влиянието на линейните урбанизационни зони (агломерации) по протежение на трансевропейските магистрали и първокласната пътна мрежа. Някои от селата на общината ще бъдат засегнати от това агломерирание.

- В слабоурбанизираните периферни територии да се приложат следните мерки:
  - определяне структурата на зоните за труд и отрасловата специализация;
  - привличане на трансевропейски и международни корпорации за създаване на смесени предприятия, центрове за развитие, науки и изследвания и изграждане на материално-техническа база;
  - изграждане на материално-техническа база в сферата на социалната и инженерна инфраструктура и зоните за обитаване.
    - приоритетно изработване на ПУП за градски квартали в гр. Пазарджик, нововключени териториални и индустриални зони;
    - главно устройствено обезпечаване на селата от общината;
    - създаване на агломерационна зона "Тракия"

5. Стратегия за развитие на културата, работа с младежта и спорта

Стратегически цели:

- опазване и развитие на историческите дадености и културни паметници;
- приобщаване на младото поколение към традициите, историята и богатото културно наследство;
- развитие на художественото творчество, театъра, киното, ансамбли, читалища, библиотеки и др.;

Индикатори:

- разходи за материално - техническа база на културата хил. лв.;
- театри - бр.;
- кина - бр.; средногодишна посещаемост - бр.;
- библиотеки - бр.; книжен фонд - бр.;
- читалища - бр.; книжен фонд - бр.; компютри - бр.;
- ансамбли и участващи - бр.;
- провеждане на регионални и художествено-творчески конкурси - бр.;
- участие в общонационални културни изяви - бр.;
- спортни обекти - бр.;
- активно спортуващи - бр.;
- спортни клубове по видове спорт - бр. и участващи - бр.;
- организирани регионални спортни турнири - бр.;

5.1. Мерки в сферата на културата:

- Създаване на Обществен съвет по култура за ангажиране и демократично участие на обществото в проблемите на културата, културния процес и неговия контрол.
- Съвместно с НПО (неправителствени организации) включване в проекти на малцинствени и етнически групи за реализиране на пакет от интеграционни програми в сферата на културата.
- Създаване на общински фонд "Култура".
- Създаване на Асоциация за развитие на културата, участие в националния и международния пазар на изкуствата.
- Организиране на международни симпозиуми, пленери по живопис, скулптура, керамика.

- Опазване, съхранение, консервация и реставрация на обектите на културно-историческото наследство;
- Археологически проучвания и разкопки на археологически находки .

5.2. Мерки в сферата на младежта и спорта:

- Създаване на програма, проекти за подкрепа и контрол по поддържането на наличната спортна база, реконструкция и модернизация на спортните съоръжения и създаване на нови обекти.
- Реконструкция и модернизация на стадион “Любен Шкодров”.
- Подобряване координацията между спортните клубове, младежките и граждански структури (включително и изграждането на Обществен съвет по младежта и спорта).
- Развитие на инициативите за работническите общински игри, спорт и туризъм.
- Изготвяне на програма и проекти за развитие на на спорта за хора в неравностойно положение и лица с трайни увреждания.
- Развитие на масовата физкултура и спорт съгласно с Европейската харта ”Спорт за всички”.
- Създаване на зелени училища в туристическите бази на общината.
- Създаване на каталог за туристическите обекти (културните, археологическите и историческите забележителности).
- Изготвяне на проекти за благоустрояване на територията на историческите и културни обекти.
- Създаване на Център за младежки инициативи и иновации към общината.
- Изграждане на общински превантивно-информационен център по проблемите с наркоманиите.
- Увеличаване броя на детско-юношески спортни школи.

IV. ОПИСАНИЕ НА СЪВМЕСТНИТЕ ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ СЪС СЪСЕДНИТЕ ОБЩИНИ

1. МЕСТНО САМОУПРАВЛЕНИЕ И ДЕМОКРАТИЗАЦИЯ НА ОБЩЕСТВОТО

Орган на местното самоуправление е Общинският съвет, който се избира от жителите на общината. Той определя политиката за изграждане и развитие на общината, както и други дейности, определени със закон. Характерен е процесът на съвместни действия между съседните общини.

Работен орган на общинския съвет са комисиите, които изпълняват инициативни, съветателни и контролни функции. Често пъти те разглеждат проекти и програми, които засягат територията на няколко съседни общини.

Общинската администрация организира своята дейност въз основа на Закона за местното самоуправление и местната администрация и приетия от Общинския съвет правилник. Тя осигурява изпълнението на законите, подзаконовите нормативни актове и решенията на общинския съвет. Дейността на общинската администрация се осъществява на основата на принципите на законността, координацията, взаимодействието и публичност, гарантиране и закрила на интересите на общината и нейното население. Редица проблеми, които засягат територията, инфраструктурата се разглеждат от администрацията на съседните общини.

Основна функция на НПО е оповестяването и защитата на исканията на гражданите чрез активно участие в обществения живот и чрез изграждане на обществено съзнание. Най-често НПО действат в сферите на образованието, опазване на околната среда, осигуряване на достъп до юридически услуги, социална подкрепа, защита на бежанци и откриване на работни места. Програмите и цялостната дейност засяга населението на съседни общини.

Гражданските организации имат право на достъп до материалите, подготвени за разглеждане на общинския съвет и да разполагат с необходимото време, за да направят своите препоръки и предложения. Общинският съвет се стреми да осъществява сътрудничество с представителите на частния бизнес за създаване на нови предприятия и разкриване на работни места. Когато материалите се отнасят до областта, общините действат съвместно.

Кооперират се средства на общината, на съседни общини и на частни фирми за реконструкция на стари сгради и за благоустрояване на пътища, водоснабдяването, опазване на околната среда и др. Създават се акционерни дружества, общински предприятия, иновационни центрове и център за регионално развитие, общи пазари и тържища.

Между общините съществува дух на толерантност и взаимно уважение между различните етнически групи.

Общинският съвет и местната администрация се стремят да огласяват по подходящ начин своите текущи дейности, да организират дискусии за определяне на приоритетите на местното развитие и за приемането на общинските бюджети.

2. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ ЗА СЪВМЕСТНИ ДЕЙСТВИЯ МЕЖДУ СЪСЕДНИ ОБЩИНИ.

2.1. Опазване на околната среда и мерки срещу замърсяването:

- Осъществяване на контрол и прилагане на санкции срещу замърсителите;
- Изискване за инсталирането и функционирането на пречиствателни съоръжения;
- Стимулиране на предприятията и модернизиране на производствените мощности и повишаване на тяхната ефективност;
- Развитие на рентабилен, незамърсяващ и безопасен обществен транспорт;
- Обновяване на автомобилния парк на градския транспорт;
- Изграждане на околновръстни пътища;
- Подобряване на състоянието на улиците в населените места и на пътната мрежа между селищата в общината;
- Актуализация на водния баланс при осигуряване на екологичен минимум;
- Защита на водните ресурси чрез предотвратяване на замърсяването от промишлеността, земеделието, животновъдството и бита;
- Изграждане на пречиствателни съоръжения, отговарящи на съвременните изисквания и технологии;
- Ревизия на състоянието на водопреносната мрежа;
- Подобряване на състоянието на канализационната мрежа;
- Осъществяване на задължителна експертиза за въздействие върху околната среда на всички основни проекти, които са свързани с усвояването на водните ресурси;
- Изграждане на пътища и други инженерни системи;
- Поддържане на паметниците на културата и на туристическите забележителности;
- Изграждане на общи заведения в сферата на образованието, гражданската защита и борбата с природните бедствия, борбата с престъпността, наркотиците, алкохолизма и противообществените прояви;
- Участие в съществуващи и нови форми на сътрудничество по различни европейски програми;
- Програма на Фондация за реформа в местното самоуправление (ФРМС), Международна Асоциация на градските управы (МАГУ).

Съвместните действия са свързани и с работа по програми на ЕС, между които се проявяват Екос-увертюр: насърчаване на партньорството между региони, градове и общини от Европейския съюз. “Екос-увертюр” обхваща следните области на сътрудничество:

- усъвършенстване методите на работа;
- подобряване услугите, насочени към развитието и модернизирането на малкия и среден бизнес и създаване на заетост;
- подобряване на планирането и управлението на услугите в градските и селските райони;
- защита на околната среда.

Цели на програмата:

- насърчаване на сътрудничеството между местните и регионални власти в Европейския съюз и местните и регионални власти в страните чрез съвместни проекти, основаващи се на обмяна на ноу-хау;
- стимулиране на децентрализацията чрез развитие и утвърждаване на правомощия на местно ниво;
- подобряване на уменията и методите на работа на местно ниво;

V. ИНДИКАТОРИ ЗА ФИНАНСОВО РАЗВИТИЕ

1. СОБСТВЕНИ РЕСУРСИ.

Предоставяне на недвижими обекти или обекти на незавършено строителство, което може да бъде отдадено под наем или като апортна вноска в смесено дружество. По този начин ще се реализира по-висока ефективност и печалба за участващите страни.

Банкови заеми. Системата не е достатъчно гъвкава и бързо действаща, което затруднява дейността на фирмите. Кредитните линии, които се отпускат от международни организации и обслужват от някои от банките в страната ще допринесат до разрастване на кредитната активност и до по-големи възможности на бизнеса да получат кредитен ресурс и да реализират своите проекти.

Субсидии от републиканския бюджет. Тези субсидии са за реализация на проекти в следните области:

- намаляване на регионалните различия в заетостта, доходите и възможностите за развитие;
- отваряне на националното стопанство и решаване на проблемите на регионалното и местното развитие чрез трансгранично сътрудничество.

Собствени бюджетни средства на общините за финансиране и съфинансиране на проекти и регионални планове.

Финансиране от извънбюджетни фондове. Извънбюджетни фондове, които предоставят финансиране в различни важни за общината направления са:

- Държавен фонд “Земеделие”
- Национален фонд по опазване на околната среда
- Фонд “Професионална квалификация и безработица
- Републиканска пътна мрежа
- Българска гора
- Фонд “Опазване и подобряване на продуктивните качества на земеделските земи”
- Фонд “Национална съобщителна мрежа”.

2. ВЪНШНИ ФИНАНСОВИ РЕСУРСИ.

Средства по програми на Европейския съюз. Програмите на ЕС са ориентирани към подпомагането на определени дейности в отделните страни и справяне с неотложните проблеми.

Подобряване на финансовото състояние на общината и укрепване на нейната финансова автономност чрез:

- По-пълно обхващане източниците на общински бюджетни и извънбюджетни приходи;
- Чрез Националното и регионалните сдружения на общините за подобрен диалог с централните финансови власти и за изграждане на справедлива и обективна система за финансово подпомагане на общините;
- Системни усилия за получаването на достъп до други вътрешни и външни източници на финансови власти и за изграждането справедлива и обективна система за финансово подпомагане на общините;
- Системни условия за получаването на достъп до други вътрешни и външни източници на финансови ресурси за развитие на общината;

- По-активно използване на възможностите за междуобщинско финансово сътрудничество за проекти от общ интерес;
- Рационализиране структурата на общинските разходи както в сферата на типично общинските дейности и мероприятия, така и посредством изваждането на общинско финансиране на мероприятия и заведения, които са неприсъщи за местната публична власт.

3. САМОСТОЯТЕЛНОСТ НА ОБЩИНИТЕ. ИНДИКАТОРИ ЗА ФИНАНСОВОТО РАЗВИТИЕ.

Общините по Конституцията и законодателната рамка в страната имат организационна, юридическа и финансова самостоятелност. Тяхната специфика се определя още и от факта, че те имат и законодателни функции като местни парламенти. Те могат да съставят и управляват финансовите си ресурси чрез съставяне на собствен бюджет, да бъдат кредитирани и да взимат решения във финансовата сфера.

Съществуват различни източници за получаване на средства от гледна точка на организацията, която отпуска средствата, от гледна точка на предназначението им и от гледна точка на формата, под която се предоставят и т.н.

Пред община Пазарджик съществуват много и различни възможности за използване на финансов ресурс с цел реализация на значими за общината проекти. От най-важно значение за нея са средствата, които се предоставят по следните направления и дейности.

Сравнението в развитието на икономическата и финансова стабилност между общините се осъществява чрез система от показатели:

1. Брутен вътрешен продукт – общо и на човек от населението.
2. Национален доход общо и на човек от населението.
3. Печалба общо и на човек от населението.
4. Доходи на човек от населението.
5. Разходи на човек от населението.
6. Средна издръжка на едно домакинство.
7. Заетост.
8. Безработица
9. Индекс на човешкото развитие.
10. Образователна структура.

Чрез тези показатели може да се оцени нивото на развитието на общината и определяне на участието при субсидиране, финансиране и ползване на редица преференции.

**VI. РЕД ЗА ОСИГУРЯВАНЕ
ИНФОРМАЦИЯ
И ПУБЛИЧНОСТ НА ПЛАНА ЗА
ОБЩИНСКО РАЗВИТИЕ**

1. ИЗГРАЖДАНЕ НА ОБЩНСКИ ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ

Информационната система следва да осигури за ползване допълнителна информация за:

- Опит на други общини от страната и чужбина;
- Възможности за сътрудничество с бизнеса и научно-техническите среди в общината;
- Оказване на помощ при подготовка на ръководители на предприятия по въпросите, свързани с устойчивото развитие;
- Учредяване на съвместни фондове за проекти за устойчиво развитие;
- Разработването на индикатори, проследяващи промените в качеството на живота на хората и обхващащи такива сфери, като здравеопазването, образованието, социалното осигуряване, състоянието на околната среда;
- Участие в програми за международно техническо сътрудничество;
- Статистическа информация за развитие на всички отрасли и дейности, развиващи се на територията.
- Информация за работата на общината, общинските решения и мероприятията, които се организират от всички общински форми, образователната система, култура и др.

2. СЪЗДАВАНЕ НА ПУБЛИЧНОСТ И УЧАСТИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО В МЕСТНОТО УПРАВЛЕНИЕ И ДЕЙНОСТТА НА ОБЩИНАТА, НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ, АСОЦИАЦИИ, СЪЮЗИ И ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО

Общинското ръководство стимулира развитието на гражданското общество като осигурява максимално прозрачна работа и създава механизми за информиране на гражданите по важните въпроси на устойчивото развитие, стратегии, планове и програми, като част от общинските планове за развитие.

Тази прозрачност и активност се постига чрез:

- Възможност гражданските организации да включват актуални въпроси в дневния ред на сесиите на общинските съвети;
- Осигуряване на достъп до материалите, които се разглеждат в общинския съвет;
- Осигуряване участие в изпълнението на решенията и задачите на общинския съвет в съответствие с чл. 22 от Закона за местното самоуправление и местната администрация, който изисква да се приемат правилници, наредби, решения и инструкции относно начините и условията за участието на гражданите в местното самоуправление;
- Осигуряване участието на компетентни граждани и представители на граждански организации в работата на постоянните комисии на Общинския съвет;
- Оповестяване на съдържанието на приетите решения от общинския съвет по подходящ начин – на информационни табла, в сградата на общината, по медиите;

- Осъществяване на контакти на общинските съветници с гражданите в приемни дни, срещи, публични дискусии;
- Организиране на широко обсъждане при определяне приоритетите на общинското развитие и приемането на общинските бюджети;
- Създаване на механизми за пълна прозрачност в управлението на общинската собственост;
- Осигуряване на условия за обсъждане на финансирането, което да гарантира изпълнението на задачите за устойчивото развитие и различните планове, програми и проекти за общинско развитие;
- Обществеността активно да съгласува работата на Националното сдружение на общините и съвместно с представителите на другите местни власти да работят за усъвършенстване на системата за държавно субсидиране;
- Упражняват контрол върху местните такси за комуналните и обществените услуги, които общината предоставя на гражданите и има право в общинския съвет да взема решения за техния размер.
- Да упражняват контрол върху местните такси за комуналните и обществени услуги, които общината предоставя на гражданите и има право в Общинския съвет да взема решения за техния размер.
- Да участват в партньорство между гражданските организации, публичния и частния сектор, като стимулира спонсорирането от страна на частния бизнес на общински програми и проекти;
- Да стимулира създаването на смесени предприятия и запази гражданския контрол за въздействието върху околната среда;
- Да привлича и сътрудничи с международни институции и програми;
- Общинската администрация и общинският съвет при приемането на аграрна и регионална политика, отчитаща поземлено-ресурсната база и икономическото развитие, да изисква съобразяване с правата на частната собственост, като взема под внимание съществуването на защитени територии.
- Под контрол на гражданството общество общинските власти да усъвършенстват административните мерки, стимулиращи развитието на устойчиво земеделие и да ограничат използването на селскостопанска земя за други цели.

По отношение на плановата обезпеченост на градоустройствените мероприятия на територията на Пазарджик да информира за проучване и проектиране гражданското общество. Общият градоустройствен план, актуализиран при коренно различни условия на социално-икономическата обстановка и различен режим на собственост, се предоставя на широко обсъждане. По-голямата част от застроителните и регулационни планове и новите насоки за развитието на града и общината са обект на дискусия преди окончателното утвърждаване. Кадастралният план и подобните градоустройствени планове, кадастъра на жилищната част, скиците в по-голямата част от територията следва да бъдат предоставени за свободен достъп от населението.

Общинското ръководство осъществява ефективно сътрудничество с неправителствените организации, частния сектор и всички жители за съхраняване на биологичното разнообразие, което е най-голямото богатство на общината. Обект на обсъждане са:

- Разработване на общинска стратегия за съхраняване и рационално използване на биологичното разнообразие;
- Разпространяване на информация и знания сред местните жители за съхраняване на екосистемите;
- Подпомагане на дейността на природозащитните организации за възстановяването на пострадалите екосистеми и биологични видове;
- Насърчаване и подпомагане на местния научен потенциал за използване на биотехнологиите, тяхната безопасност и справедливото им предоставяне за ползване.

За всяка дейност общинският съвет следва да приема организационен план за информиране на гражданите и гражданските организации.

VII. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

МОТИВИ КЪМ ИНДИКАТИВНАТА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

1.Индикативната финансова таблица е структурен елемент на общинския план за развитие. Тя дава числен финансов и времеви израз на предвидените в плана мерки.

Групирани, основните източници за финансиране на планираните дейности и проекти са:

- национални източници, включващи средствата на държавното финансиране - републикански бюджет, общински бюджети, от търговски дружества с държавно и общинско участие и финансиране от частни търговски дружества;
- средства по Инвестиционната програма за развитие на районите за целенасочено развитие, която ще включва средства за развитие на тези райони, разпореждана от Министерство на регионалното развитие и благоустройство. Пазарджик ще бъде един от районите за развитие и по този начин общината ще бъде избираема по тази програма, както е обосновано в Стратегията за икономическо развитие на Южен Централен Район за Планиране (ЮРЦП);
- средства с източник Европейския съюз - Структурни фондове и Кохезионен фонд, както и останалите инициативи на Общността - след приемането на страната ни за пълноправен член на ЕС;
- безвъзмездни средства от други източници и донорски програми;
- привлечени средства от други източници и донорски програми;
- привлечени средства чрез кредитни инструменти и инвестиционни фондове;

Както всички общини, така и община Пазарджик трябва да разчита на собствения си капацитет и ресурси за финансиране подготовката на проекти и тяхното съфинансиране. От една страна, това означава при съставянето на годишните бюджетите да се определят приоритети и да се отпускат средства за разработване и съфинансиране на приоритетни проекти. От друга страна това налага възприемане на активна позиция от общината за мобилизиране на ресурси чрез създаване на партньорства като с НПО, така и с частни фирми и/или други общини, т.е. чрез обединяване на средствата.

Продължаването на процеса на финансова децентрализация и предоставяне на по-голяма автономност на местните власти ще допринесат за повишаване на капацитета на общините, в т.ч. на община Пазарджик за усвояване на средства по Европейските фондове. Освен това се предвиждат и други мерки за утвърждаване на финансовата децентрализация, напр.:

- разработване на законови процедури, регламентиращи правомощията на общините да емитират дълг: процедури по обезпечаване, получаване и оповестяване на кредитен рейтинг, публичност и отчетност на операциите;
- стимулиране развитието на общинските кредитни пазари;
- даване на автономност на местните власти при въвеждането на преференции за инвеститорите (от гледна точка на местните данъци и такси, развитие на инфраструктурата и т.н.) - за насърчаване инвестиционната дейност общините и предвид процеса на финансовата

децентрализация. С действието се цели стимулиране на състезателния характер при привличането на инвеститори от отделните общини;

- За да осигури постоянното частно съфинансиране на дейностите, финансирани от Структурните фондове, ще се обърне внимание на мерките по Оперативните програми, където се изисква частно съфинансиране. Предвижда се създаването на публично - частни партньорства предимно в областта на концесиите при подобряването на базистната инфраструктура. Технологичното обновление и конкурентноспособност на продукцията, което е включено в р. II, III и V на индикативната таблица.

Прилагането на принципа на публично-частните партньорства за изпълнението и финансирането на задачите на общинското развитие трябва да се разглежда като въпрос от непрекъснато нарастваща степен на значимост. В настоящия момент участието на частния сектор в изпълнението на програмите за общинско развитие е ограничено почти изцяло до съфинансирани проекти с крайни бенефициенти МСП.

Прилагането на принципа на партньорство е само по себе си механизъм за повишаване на капацитета за усвояване на средства на общината. Усвояването на огромните средства по Структурните фондове и фонд Сближаване не би било възможно без да мобилизират усилията на широк кръг от местни партньори, т.е. на цялата общност за развитие, за разработване и предлагане на голям брой висококачествени проекти. В пазарната икономика финансовите средства са съсредоточени основно в частния сектор. Здравите местни партньорства с частния сектор откриват пътя към частно съфинансиране, с което се осигуряват допълнителни средства за местни проекти.

В рамките на създадената в периода до 2006 г. "банка" от проекти е решаваща за реализиране на инвестиционната част от плана, което е заложено в раздел II, III и V от индикативната таблица.

- наложително е да се приложат неотложни мерки за повишаване на програмния и проектен капацитет на общината, доколкото достъпът до тези финансови източници трябва да зависи от нейната действителна способност да представят ефективни и конкурентни проекти. Местните участници трябва да осъзнаят, че успешното им участие в Структурните фондове на ЕС и програмите, подкрепящи регионалното развитие, ще зависят от тяхната инициатива, способност на поемане на риск и капацитет в изграждане на партньорство.

Индикативната финансова таблица е дадена в Приложение N1. Финансовите разчети за повечето мерки и проектни идеи са базирани само на експертно предположение, доколкото таблицата има индикативно приложение.

2. Създаване на общински капацитет за усвояване на европейските фондове, публично-частни партньорства и реализиране на целите на плана

Цел: Увеличаване на местния капацитет за въздействие върху развитието на общината

Общината трябва да укрепи потенциала си в следните приоритетни сфери:

- Координация на общинските политики;

- Разработване и управление на проекти за усвояване на средствата от Присъединителните фондове, Структурните фондове и Фонд "Кохезия";
- Развитие на публично-частни партньорства;
- Мониторинг и оценка на плана и програмата за реализация.

Мерките по тази приоритетна област ще включат:

Мярка 1: Подобряване на координацията и взаимодействието за прилагане на местната политика

Видове дейност, които следва да бъдат подкрепени, са:

- развитие на партньорства с частния сектор, неправителствения сектор и цялата местна общност;
- обучение на местните партньори в прилагане на принципа на планиране с участие;
- работа в мрежа;
- развитие на общинския маркетинг в партньорство;
- информация и публичност на предвидените мерки в плана;
- дискуссионни форуми;

Мярка 2: Създаване на капацитет за ефективно планиране, програмиране, управление, контрол, наблюдение и оценка и подготовка за усвояване на средствата по структурните инструменти на ЕС, а така също от национални и местни източници.

- техническа помощ за подготовка на проекти;
- обучение и развитие на уменията за управление на проекти, финансов контрол;
- информационно осигуряване на процеса на управление;
- системи за мониторинг.

Успехът на обсъдените по-горе инициативи изисква и активно ръководство от страна на бизнес-общността, неправителствения сектор, научно-изследователските институти и неправителствените организации. В следващите години общината ще трябва да поеме по-голяма отговорност за маркетинга на местната икономика и нейните конкурентни предимства. В този контекст кметът, Общинският съвет и цялото ръководство на общината ще се нуждаят непрекъснато от консултации за последиците от промените в национален и глобален мащаб върху развитието на местната икономика, за да може обществената и частна помощ, свързани с развитието на инфраструктурата, обучението, пропагандиране, лобиране и т.н. да бъдат по-добре насочвани.

За реализация на принципа на партньорство на общината следва да изгради консултативна група за партньорство между обществения/частния сектор по проблемите на развитието на бизнеса, която ще оказва помощ при осъществяването на местната икономическа политика и ще упражнява надзор на системата за мониторинг на Общинския план.

Мярка 3: Междуобщински дейности и проекти

Важен аспект в разработването на настоящия план за общинско развитие е обвързаността му с тези на съседните общини.

Част от заложените в плана на Пазарджик мерки имат надобщински характер (кълстери, туристически продукти, маркетингова реклама, екология, инфраструктура), но за реализирането им в подобен обхват е необходима координация и съгласуване с потенциалните партньори още на тази фаза от изработване на плана.

При самото планиране на мерките е логично общината, която има най-голям интерес от реализацията им, да поеме инициативата за съгласуване и координация. На определен етап от развитието на сътрудничеството между общините, може да се стигне до институционализирането му, дори до регистриране на партньорства, водещи до създаване на нов юридически субект, чрез който интересите на всички страни да бъдат отчетени и защитени.

Независимо че основната роля в координацията на общинските планове за развитие принадлежи на общините, при съвместни дейности и проекти би следвало да се посредничат и от областните съвети за развитие, тъй като инициативите имат отношение към областните стратегии и регионалните планове за развитие.

ПРИЛОЖЕНИЯ

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК (програми и проекти)

(в хил. лв.)

Финансова таблица на План за развитие на община Пазарджик за периода 2007-2013										
Мярка	Общо финансиране	Национално съфинансиране						Европейски съюз	Друго безвъзмездно финансиране	Привлечени средства от заеми
		Общо	Държавно				Частни фирми и ТД	Структурни Фондове, Кохезионен фонд		
			Общо	Републикански бюджет	Общински бюджет	Държавни фирми и ТД				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I.БЛАГОПРИЯТНА СРЕДА ЗА НАСЕЛЕНИЕТО И ПОДДЪРЖАНЕ НА ЕКОЛОГИЧЕСКОТО РАВНОВЕСИЕ										
1.Създаване на благоприятна среда и поддържане на екологичното равновесие	740									
1.1. Увеличаване на работните места и намаляване на безработицата (укрепване на бюрата по труда и трудовата борса)	20	20	20	10			10			
1.2.Ограничаване на миграцията на младото поколение (мотивиране на младото поколение чрез медиите)	20		20	10	10					
1.3.Увеличаване на раждаемостта (социални помощи, грижи за майките и децата)	300		300	300						

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.4. Превръщане на територията на община Пазарджик в привлекателна за чужди инвестиции, оптимизиране на продуктовата структура на икономиката, създаване на кълъстарни зони за НТП, увеличаване на работните места и намаляване на безработицата	400		400		100		300			
2. Разработка на проект за управление и контрол на замърсяването на територията на община Пазарджик	99540									
2.1.Очистване на почвата	15550									
2.1.1.Реализация на проект за управление на отпадъците	50							50		
2.1.2 Изграждане на завод за рециклиране на отпадъци	20000		800	400	400			19200		
2.1.3. Въвеждане на технологични линии за извличане на компонентите от твърдите битови отпадъци и създаване на специализирани предприятия	5000		300				3000	2000		
2.1.4. Внедряване при обработка на отпадъци на технически ленти за пакетиране и изгаряне и връщане като вторични суровини впромишлеността	850		400				400	450		
2.1.5. Очистване на земята от пестициди и стари торове и рекултивиране	1300		650		50		600	650		
2.1.6. Изграждане на депо за твърди отпадъци в гр. Пазарджик и селата	3000		3000	2000	1000					
2.1.7. Дейности за контрол и ликвидиране появата на нови нерегламентираните сметища в и край населените места и очистване на замърсените терени	200		200			200				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2.1.8. Въвеждане на система за разделно сметосъбиране и сметоизвозване във всички населени места (хартия, стъкло, метали и др.)	750		600	300		300		150		
2.1.9 Реализация на проект на община Пазарджик за управление на твърдите битови отпадъци от фондация "Бертелман" и Световната банка	100								100	
2.1.10. Въвеждане на система за контрол на промишлените предприятия, изхвърлящи твърди отпадъци	1500		1500			600	900			
2.2. Очистване на водите и канализацията	9200									
2.2.1. Изграждане на пречиствателни станции за отпадни води	3300			3000	300					
2.2.2. Опазване и защита на откритите водни площи	100				100					
2.2.3. Контрол върху съоръженията и въвеждане на нови технологии за очистване на отпадни води с изграждане локални пречиствателни станции	2100		2100		100	500	1500			
2.2.4. Охрана на водоизточниците	200		200		200					
2.2.5. Изграждане на пречиствателни станции за отпадни води	1500		1500	1500						
2.2.6. Изграждане частично на канализационната мрежа в селата	2000		2000	2000						
2.3. Очистване на въздуха	10500									
2.3.1. Въвеждане на съоръжения за намаляване на вредните емисии във фирмите	5000		5000				5000			
2.3.2. Въвеждане на екологично чисти двигатели и използване на екологични (безоловни) горива за градския транспорт и леките коли	4000		2000				2000	2000		
2.3.3. Създаване на система за контрол и санкциониране на фирмите, замърсители	1500		500			100	400	1000		
2.4. Управление на процесите в екологията, опазване и възстановяване на зелената система	5420									

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2.4.1.Разработка на програма за развитие на зелената система в урбанизираните територии и промишлените зони	100		100		100					
2.4.2. Поддържане на регистър в общината за зелените площи, градини и паркове, озеленяване на обществени обекти, промишлени предприятия, парцели, заведения и улици.	100		100		100					
2.4.3 Програма за съвместна работа с гражданските екоорганизации и движения	200							200		
2.4.4. Програми и проекти за съвместна работа със съседните общини	200		200		200					
2.4.5. Изграждане на информационна система за постигане на прозрачност по проблемите на екологията	500		500	500						
2.4.6. Създаване на екологични програми за детските градини и училищата	20		20	20						
2.4.7. Организиране на обществени кампании за почистване на територията на Общината	300		300		300					
2.4.8. Съхраняване на екологичното разнообразие и опазване на горите и зелената система и създаване на нови	1600		600	600				1000		
2.4.9. Проекти за подобряване на състоянието на защитените екологични зони	3000		2000	1000		1000		1000		
2.4.10. Разработка на частични градоустройствени решения за решаване на проблемите за оптимизиране на шумовия режим в 28 пункта на община Пазарджик и присъединените села – района на автогарата, улици с ускорен трафик на транспортни средства, в жилищни квартали и населени места, разположени в зоните на магистрали, кръстопътища и промишленост	400		400	300	100					

II. ЕФЕКТИВНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Балансиране и устройване на територията	750									
1.1. Ежегодно контролиране на баланса на територията и площите по предназначение	100		100		100					
1.2. Актуализиране на опорните градоустройствени планове, селищно-устройствените планове на присъединените села и градоустройствения план на община Пазарджик в съответствие на стандартите и нормативите на ЕС	500		500	100	400					
1.3. Приемане на програма на намаляване дела на пустеещите земи и разработка на поземлен регистър	150		150	100	50					

III. РЕГИОНАЛНА ИКОНОМИКА. СТРУКТУРНИ ПОЛИТИКИ В ОТРАСЛИТЕ, БРАНШОВЕТЕ И КЛЪСТЕРИТЕ

1. Развитие на високо ефективно селско стопанство	219460									
1.1. Разработка на общинска аграрна програма за превръщане на община Пазарджик в регионален аграрен център на Южен централен район за планиране	3960									
1.2. Разработка на проекти за увеличаване на добивите и продуктивността, финансирани по фондовете на Европейския съюз	1000							1000		
1.3. Уедряване и ефективно използване на земеделските земи	300							300		
1.4. Стандартизация и сертификация на селскостопанската продукция в съответствие на изискванията на ЕС	400		400				400			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.5. Повишаване на качеството и конкурентоспособността на селскостопанската продукция и продукцията на хранително-вкусовата промишленост и излизане на Единния европейски пазар	500		500				500			
1.6 Повишаване на квалификацията на заетите в селското стопанство	600		300		300			300		
1.7 Укрепване и разширяване на дейността на браншови съюзи	300							300		
1.8.Създаване на обособени малки териториални зони за демонстрация и бизнес за селскостопански продукти	450		350	150	50		150	100		
1.1.. Създаване на информационен бизнес център	250		250				250			
1.2. Развитие на растениевъдството	90250									
1.2.1. Увеличаване на поливните площи, възстановяване на съществуващите и изграждане на нови хидромелиоративни съоръжения	4500		500				500	4000		
1.2.2. Създаване на пилотни технологични линии за производство на посадъчен материал и семена	750		350				350	400		
1.2.3. Повишаване на добивите от селскостопанските култури и въвеждане на нови технологии	3000		1500				1500	1500		
1.2.4. Реконструкция и въвеждане на нови технологии в зеленчукопроизводството	5000		2500				2500	2500		
1.2.5. Възстановяване и разширяване на съществуващите оранжерии и създаване на нови оранжерийни мощности за зеленчуци, цветя+разсадник	50000		25000				25000	25000		
1.2.6. Затваряне на цикъла – производство и преработка на зеленчуци, консервиране и подготовка за продажба в свежо състояние	25000		10000				10000	15000		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.2.7. Разширение и технологично обновление на пазара на производителите в с. Огняново	500		250				250	250		
1.2.8. Изграждане на събирателни пунктове на плодове и зеленчуци в селата от общината	500		400	100	100	200		100		
1.2.9. Разширяване на стоковите борси и тържища за плодове и зеленчуци	1000		600	400	200			400		
1.3. Развитие на животновъдството	50400									
1.3.1. Модернизиране и създаване на животновъдни ферми за крави, биволи и овце	15000		5000				5000	10000		
1.3.2. Модернизиране на фермите за бройлери и създаване на ферми за щрауси	10000		5000				5000	5000		
1.3.3. Подобряване на породите и продуктивността в животновъдството	10000		5000				5000	5000		
1.3.4. Изграждане на пазар за животни в гр. Пазарджик	100		100				100			
1.3.5. Изграждане на комбинат за местни продукти	15000		15000				15000			
1.3.6. Създаване на център за повишаване на квалификацията на агрономи и ветеринари и стимулиране на частните кабинети	300							300 300		
1.4. Развитие на овощарството и увеличаване на площите с трайни насаждения	59200									
1.4.1. Възстановяване на стари лозови масиви и създаване на масиви с нови насаждения и затваряне на цикъла “лозарство-винопроизводство”	30000							30000		
1.4.2. Възстановяване и поддържане на овощни градини от орехи и бадеми	5000							5000		
1.4.3. Възстановяване и създаване на нови масиви за ябълки, череши и праскови	10000							1000		
1.4.4. Създаване на масиви ягоди и малини	2000							2000		
1.4.5. Създаване на масиви от билки	5000							5000		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.4.6. Възстановяване на технологични линии за затваряне на цикъл овощия, консервиране и подготовка за продажба в свежо състояние	3000		1500				1500	1500		
1.4.7. Въвеждане на технологични линии за извличане на етерични масла и продукти за фармацевтичната промишленост	3000		1500				1500	1500		
1.4.8. Създаване на предприятия за отглеждане на гъби	1000		500				500	500		
1.4.9. Затваряне на цикъла пчеларство и пчелни продукти за вътрешния пазар и за износ в Европейския пазар	200		100				100	100		
1.5. Развитие на хранително-вкусовата промишленост	11850									
1.5.1. Повишаване на ефективността и качеството на продукцията в хранително-вкусовата промишленост	800		600				600	200		
1.5.2. Стандартизация и сертификация на продуктите на хранително-вкусовата промишленост	300							300		
1.5.3. Увеличаване на заетите и повишаване на квалификацията им	750		450	150			300	300		
2. Развитие на динамична и конкурентоспособна промишленост	5310									
2.1. Реконструкция, модернизация и инфраструктурно изграждане на териториалните зони с отраслова специализация в Пазарджик	3000		2000	1000	1000			1000		
2.2. Стимулиране на стандартизацията и сертификацията на промишлени продукти и навлизането им на Европейския пазар	100		100				100			
2.3. Развитие на научно-изследователската работа и създаване на регионални клъстарни мрежи по отрасли на промишлеността	500		100	100				400		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2.4. Интеграция между бизнеса и училищата в подготовката на специалисти	300		300				300			
2.5. Увеличаване на броя на МСП	500		200				200	300		
2.6. Стимулиране на партньорството между добивната промишленост и строителните фирми от община Пазарджик и съседни общини за задоволяване на потребностите на населението	100		100		50		50			
2.7. Привличане на територията на общината на филиали, смесени предприятия и представителства на транснационалните фирми	100		100		50		50			
2.8. Осигуряване на преференции за стратегическите инвеститори в промишлеността	10		10		10					
2.9. Подкрепа развитието на малкия и средния бизнес чрез: отреждане на терени, предоставяне на сгради, информационно осигуряване и подготовка на високо-квалифицирани кадри	500		300		100	200		200		
2.10. Увеличаване на заетостта в малките и средните предприятия	200		200				200			
3. Развитие на туризма	9900									
3.1. Ускорено развитие на МТБ на културния, духовен, селски и екотуризъм на територията на община Пазарджик	4000		2000				2000	2000		
3.2. Стимулиране на туристическите фирми за разработка на пакета от туристически услуги с високо качество	500		250				250	250		
3.3. Развитие на инженерната инфраструктура, обслужваща туризма: пътища, спортно-развлекателни съоръжения, паркове, туристически маршрути до исторически места и паметници	5000		2000		2000			3000		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3.4.Разработка на програми със съседни общини (Велинград, Брацигово и Панагюрище) за развитие на туризма	100		100		50		50			
3.5.Създаване на регионален информационен бизнес център	100		100		100					
3.6.Подпомагане участието на фирмите в панаири, изложби, конференции, семинари и т.н.	200		200	100		100				

IV. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА ИНФРАСТРУКТУРА

СОЦИАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА - ОБЩО	14500									
1. Опазване и възстановяване на здравето на населението и изграждане на съвременна мрежа и здравно обслужване	6500									
1.1. Модернизация на здравните заведения в доболничната и болничната помощ	2000		2000	1000	1000					
1.2. Преоборудване на ДКЦ	1000		1000	1000						
1.3. Изграждане на компютърна система в здравните заведения	2000		2000	2000						
1.4.Ремонт и преоборудване на многопрофилната болница	500		500		500					
1.5.Подобряване условията на “Дом Майка и дете”	200		200		200					
1.6. Реконструкция и модернизация на диспансера за белодробни заболявания	300		300		300					
1.7. Създаване на център за работа с рисковите групи: наркомани, алкохолици и др.	500		500	400	100					
2. Усъвършенстване на образователната система	8000								100	
2.1. Осъвременяване на МТБ на училищата	1500		1500	1500						

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2.2. Основен ремонт на основните училища в гр. Пазарджик и селата	1500		1500		1500					
2.3. Основен ремонт и допълнително оборудване с компютърни зали и компютри в гимназиите и техникумите в Пазарджик	2700		2700	2700						
2.4. Основен ремонт на средношколско общежитие	150		150	150						
2.5. Ремонт на детските градини(ОДЗ,ЦДГ,ПДГ)	500		500		500					
2.6. Повишаване на квалификацията на персонала	50		50	50						
2.7.Интегриране на чуждоезиковото обучение в СОУ и ОУ и детските заведения (ОДЗ,ЦДГ,ПДГ)	300		100	100					200	
2.8. Създаване на езикови кабинети	200		200	200						
2.9 Интегриране на професионалното образование с местния бизнес. Участие на местния бизнес при създаване на пилотни линии за практика и за провеждане на учебния процес в практическа работна среда	500		500		100		400			
2.10. Адаптиране на ромското и от др. етнически групи деца и юноши в съвременна среда и създаване на условия за повишаване на образователното ниво – осигуряване на учебници, социални помощи, безплатна храна и др.	600		300	100	200				300	

V.СТРАТЕГИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА

1.Водоснабдителни мрежи, водоизточници и пречиствателни станции	9050									
1.1.Подаване на допълнителни водни количества в селища с ограничено водоснабдяване	400		300	150	150			100		
1.2.Въвеждане на алтернативни водоизточници за питейна вода в гр. Пазарджик и селата от региона	600		500	200	300			100		
1.3 Водоснабдяване по група- проект “Висока зона”	300		300		300					

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.4. Изграждане на пречиствателни станции за питейна вода	1000		1000	1000						
1.5. Изграждане на нов водопровод "Белмекен-Сестримо"	1000		1000	1000						
1.6. Реконструкция и модернизация във водоснабдяването и канализацията	700		500	400	100			200		
1.7 Подмяна на водопреносна мрежа в гр Пазарджик по групи и зони	2000		2000		2000					
1.8.Подмяна на водопреносна мрежа в селата	600		600	150	300		150			
1.9.Осигуряване на водоохранителна зона около подстанция "Мокрище"	50		50		50					
1.10. Изграждане на нови канализационни трасета по уличната мрежа	100		100		100					
1.11.Разширение и реконструкция на канализационните мрежи и отводнителните канали в селата	2000		1000	600	400			1000		
1.12. Реконструкция на канализационната мрежа в гр. Пазарджик	300		300		300					
2. Транспортни мрежи, видове транспорт и обществен транспорт	37165									
2.1. Ремонт и възстановяване на I-во и II-ро класна пътна мрежа (20 км. Ежегодно)	5000		5000	5000						
2.2. Ремонт и възстановяване на III-то и IV-то класна пътна мрежа	3000		3000	1500	1500					
2.3. Инвестиционно проектиране, ремонт и рехабилитация на основна улична мрежа в гр. Пазарджик годишно	1300		1300		1300					
2.4.Рехабилитация на пътни връзки и реконструкция на пътни настилки в гр. Пазарджик и селата от общината-годишно	600		600		600					

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2.5. Изграждане на пътища от различен клас, съединяващи ГКПП, международни транспортни артерии и преразпределяне на потоците между главните международни транспортни оси	10000							10000		
2.6. Ремонт и реконструкция на мостове, водостоци, подпорни стени и банкетни ивици, укрепване на пътищата край отводнителните канали- годишно	500		500		500					
2.7. Реконструкция и изграждане на околоръстния път край гр. Пазарджик	7500		750		750					
2.8. Реконструкция на уличната мрежа в производствената зона и тези с разделителна ивица, събирателни и с двулентови платна	1300		300		300					
2.9. Доизграждане и разширяване на паркингите и зоните за пешеходни движения и площади	200		200		200					
2.10. Доизграждане на тролейбусни линии в гр. Пазарджик, тролейбусно депо и закупуване на нови тролейбуси и разширяване на ремонтната база	2750		1000		500		500	750		
2.11. Засилване на контрола и координацията на частния автобусен градски, междуградски и общински транспорт за обслужване на община Пазарджик и присъединените села, както и съседните общини	15		15		15					
2.12. Обновяване на МТБ (паркинги, депа, автогари, спирки и повишаване на организацията относно графици и маршрути на движението	3000		3000		500		2500			
2.13. Ремонт и реконструкция на надлези, подлези и кръстовищата за осигуряване на безконфликтно движение с останалите видове транспорт	1700		1700	1500	200					

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2.14. Реконструкция на различния клас пътища, осигуряващи достъпа до ЖП транспорт (светофари, разделителни линии и пътни знаци за бързи и безконфликтни предвижвания в съответствия със стандартите на ЕС)	300		300		300					
3. Енергийни мрежи и системи										
3.1. Енергоснабдяване и енергоразпределение	490									
3.1.1. Разработка на общинска програма - Пазарджик за енергийна ефективност като неразделна част на общинския план	10		10		10					
3.1.2. Подмяна и ново улично енергоспестяващо осветление по булеварди, първокласните улици и кръгови кръстовища на гр Пазарджик	150		150				150			
3.1.3. Подмяна и ново улично енергоспестяващо осветление на подлези, надлези и основни улици в гр Пазарджик и селата	150		150		150					
3.1.4. Енергоефективна рехабилитация на сградния фонд, главно в административната, производствената и др. обществени сфери	150		150		50		100			
3.1.5. Сертификация на всички сгради с над 1000 кв. м. полезна площ (държавна и общинска собственост)	30		30		15		15			
4. Газификация и топлоснабдяване	2055									
4.1. Газификация	2035									
4.1.1. Актуализиране на общинска програма съвместно с фирмите за цялостна газификация на община Пазарджик	15		15		15					

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
4.1.2 Разширяване на съвместната дейност в газоснабдяването и газифицирането на общината с "Хебросгаз"- гр. Пазарджик за разширение на газопреносната мрежа за промишлеността и социално-битовата сфера	20		20		20					
4.1.3. Разширение на газопреносната мрежа и осигуряване на съоръжения за газоснабдяване на нови обекти в промишлеността, жилищата, обществените, търговските и социални сгради	2000		2000				2000			
4.2. Програма за балансиране на енергийните източници за топлоосигуряването на населението в гр. Пазарджик и селата(твърди, течни горива и електроенергия)	20		20		20					
5. Комуникационни мрежи-далекосъобщения, радио, телевизия и пощи	1100									
5.1. Телекомуникации	600									
5.1.1. Покриване с интернет връзки във всички населени места на община Пазарджик	300		300				300			
5.1.2. Осигуряване на пълно покритие на населените места и кварталите на гр. Пазарджик с кабелна телевизия и радио излъчване	300		300				300			
5.2. Съобщения	500									
5.2.1. Стимулиране на частните фирми, осигуряване на съвременен пакет от пощенски услуги	500		500				500			
ОБЩО - раздел V	49860									

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
VI. КУЛТУРА, СПОРТ И РАБОТА С МЛАДЕЖТА										
1. Управление и организация на процесите по съхраняване и възстановяване и развитие на културно-историческото наследство на община Пазарджик	4460									
1.1. Развитие на културата	2410									
1.1.1. Създаване на обществен съвет за включване на гражданското общество за решаване на проблемите на културата и положително развитие на културния процес	10		10		10					
1.1.2. Създаване на общински фонд за култура и привличане на спонсори	300	300	100		100				200	
1.1.3. Създаване на асоциация за развитие на културата и участие в национални и международни пазари на изкуствата	20	20	10				10		10	
1.1.4. Организиране на международни симпозиуми, пленери и др. културни мероприятия в живописата, скулптурата, керамиката и т.н.	100	100	10		10				90	
1.1.5. Разширяване на участниците в 4-те фестивала на града в национален и международен аспект	100		100		100					
1.1.6. Опазване, съхранение, консервация и реставрация на обектите на културно-историческото наследство	1800	1800	500	500				500	800	
1.1.7. Осигуряване на широко участие на гражданското общество в съхраняване и развитие на културното наследство	20	20	10		10				10	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.1.8. Създаване на експертни съвети от меценати и изявени дейци за развитие на културата	10	10							10	
1.1.9.Разработка на проекти за мероприятия с малцинствените и етническите групи: фолклорни събори, народни празници, възобновяване на обичаи и традиции за укрепване единството на нацията	50	50	50		50					
2. Развитие на читалиташа и библиотеки	650									
2.1. Подпомагане на читалищните настоятелства за ремонт и поддържане на сградния фонд и разширяване на културно-просветната дейност	400	400	100		100			200	100	
2.2. Разширение на базата на библиотеките и подпомагане внедряването на нови технологии за съхранение и поддържане на книжния фонд и компютаризация за неговото използване	250	250						150	100	
3.Стимулиране и подпомагане на археологическите разкопки	100	100	100	100						
4. Работа с младежта и за масовизиране на спорта	950									
4.1. Разработка на програми чрез спортните и туристически организации за връщане на децата към спортните площадки, туристически мероприятия, спортни клубове и т.н.	300	300	250	200	50				50	
4.2. Реконструкция и модернизация на стадион “ Любен Шкодрев”	300	300	200	200					100	
4.3. Изграждане на общински съвет за младежта и спорта за интеграция на работата на спортните клубове, младежките организации, работническите инициативи и гражданското общество	50	50	20		10		40			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
4.4. Развитие на МТБ за адаптиране към спорта на хората с неравномерно положение, трайно увреждане	70	70	70	70						
4.5. Развитие на МТБ за масовизиране на спорта в съответствие на европейската харта "Спорт за всички"	150	150	100	50	50				50	
4.6. Разработка на програма за пригаждане на стадионите "Т.Бенковски", в ЖК "Младост" и комплекса "Зона за здравето" за масов спорт за работнически и ученически игри и състезания и разширяване на базата за провеждане на регионални и международни турнири по плуване, стрийтбол, модерен петобой, борба, самба, бокс и т.н.	20	20	20		20					
4.7. Създаване на обединен каталог за обектите за туризъм, спорт, културни, археологически и исторически забележителности	60	60	60		10		50			
5. Стимулиране дейността на неправителствените национални и международни организации, фондации и асоциации	350									
5.1. Подкрепа от тези организации при внедряване на нови технологии, обучение на специалисти	150	150						150		
5.2. Провеждане на научни и практически конференции, кръгли маси, симпозиуми, публични форуми	150	150						150		
5.3. Активизиране участието на общината в асоциациите, форумите на побратимените градове (Ставропол, Борисов, Уест Бент-САЩ) и утвърдените партньорства	40	40	40		20		20			
5.4. Участие в мероприятията в националното сдружение на общините в Южен централен район "Хебър" и международния съвет за местни екологични инициативи	10	10	10		10					
ОБЩО	404520	4370	156790	36160	23515	3200	100345	489000	2220	